

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๐
วันพุธที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๐ **อ.พ. ๘/๒๕๕๐**

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
WWW.SENATE.GO.TH

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๐
วันพุธที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๐ **อ.พ. ๘/๒๕๕๐**

จัดทำโดย
สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
WWW.SENATE.GO.TH

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
มกราคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณา
จัดทำโดย
นายนัฑ ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายสุชาติ พื้นทองคำ ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางสาวนภพร ชวรงคกร นิติกร ๖ นางสาวจินดา สัตยาธิฐานวาณิชย์ นิติกร ๔
นางสาวน้ำฝน ราชสมบัติ นิติกร ๔ นางสาวสุวรรณภา พรมพิมพ์ วิทยากร ๕
นางสิริกันย์ ส่องแสง เจ้าพนักงานธุรการ ๖ นายพัลลภ วงค์พานิช เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๒
กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๙๖
ผลิตโดย
กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ความเป็นมา สรุปสาระสำคัญ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง) กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑
- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๖
- สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๗
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๑๙
- ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง) กับ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) ๓๙

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

- คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมาย ๖๕
- ข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ๖๙
- การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว ๗๙

หน้า

ส่วนที่ ๓ ภาคผนวก

- ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
  วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
  (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) ๙๕
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง) ๑๐๗
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
  วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒ ..... ๑๔๓
- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
  วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙ ..... ๑๔๙

ส่วนที่ ๑

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเป็นมา สรุปสาระสำคัญ

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ตารางเปรียบเทียบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)

กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดย**คณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๐**

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหาล่ามภาษาไทยท้องถิ่นให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓ และยกเลิกมาตรา ๑๓ ทวิ)

(๒) กำหนดให้การไต่สวนของศาลในชั้นฝากขังกระทำโดยใช้ระบบเทคโนโลยีได้ (เพิ่มมาตรา ๘๗/๑)

(๓) กำหนดการคัดค้านของพยานเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย (เพิ่มมาตรา ๑๐๘/๒)

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์การสอบสวนและการพิจารณาที่เกี่ยวกับผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง และมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหายหรือพยานกับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลย (เพิ่มมาตรา ๑๓๒ (๑) วรรคสอง มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่และวรรคห้า และมาตรา ๑๗๒ วรรคสามและวรรคสี่)

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๓๐ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๗ มาตรา ๒๔๐ มาตรา ๒๔๓ มาตรา ๒๔๔ และมาตรา ๒๕๖ เพิ่มมาตรา ๑๓๑/๑ มาตรา ๒๒๖/๑ มาตรา ๒๒๖/๒ มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๖/๔ มาตรา ๒๒๖/๕ มาตรา ๒๒๗/๑ มาตรา ๒๒๙/๑ มาตรา ๒๓๐/๑ และมาตรา ๒๓๗ ตรี และมาตรา ๒๔๔/๑ และยกเลิกมาตรา ๒๕๗)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... มีเนื้อหารวม ๒๕ มาตรา โดยมีสาระสำคัญดังนี้

๑) ปรับปรุงความในมาตรา ๑๓ เพื่อกำหนดให้มีล่ามแปลภาษาไทยท้องถิ่นและให้ล่ามได้รับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักด้วย นอกเหนือจากค่าป่วยการ (ร่างมาตรา ๓)

๒) ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ ทวิ โดยนำไปบัญญัติรวมไว้ในมาตรา ๑๓ (ร่างมาตรา ๔)

๓) เพิ่มความเป็นมาตรา ๘๗/๑ โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจสอบถามหรือไต่สวนผู้ต้องหาโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจนำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานมาศาลได้ ทั้งนี้ เพื่อนำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญหาการนำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานมาศาลไม่ได้ (ร่างมาตรา ๕)

๔) เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๐๘/๒ กำหนดให้พยานที่อาจได้รับภัยอันตรายหรือเกิดความเสียหายอันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยสามารถคัดค้านการปล่อยชั่วคราวได้ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของพยาน (ร่างมาตรา ๖)

๕) เพิ่มความเป็นมาตรา ๑๓๑/๑ เพื่อให้มีการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อส่งเสริมให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และกำหนดหลักเกณฑ์การเก็บและตรวจทางห้องปฏิบัติการจากส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหา (ร่างมาตรา ๗)

๖) เพิ่มความเป็นวรรคสองของมาตรา ๑๓๒ (๑) กำหนดให้การตรวจตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิง เพื่อให้ผู้เสียหายที่เป็นหญิงได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม (ร่างมาตรา ๘)

๗) เพิ่มความเป็นวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๑๓๓ กำหนดให้การถามปากคำผู้เสียหายที่เป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิง เพื่อให้ผู้เสียหายที่เป็นหญิงได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมและกำหนดมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหายหรือพยานกับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของพยานหรือผู้เสียหาย (ร่างมาตรา ๙)

๘) เพิ่มความเป็นวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๑๗๒ เพื่อกำหนดมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าโดยตรงระหว่างพยานกับจำเลย (ร่างมาตรา ๑๐)

๙) เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๒๖/๑ มาตรา ๒๒๖/๒ มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๖/๔ และมาตรา ๒๒๖/๕ (ร่างมาตรา ๑๑)

- มาตรา ๒๒๖/๑ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบหรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ

- มาตรา ๒๒๖/๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับอดีต (นิสัย) หรือความประพฤติของ

จำเลย รวมทั้งข้อยกเว้นของหลักเกณฑ์ดังกล่าว

- มาตรา ๒๒๖/๓ เพื่อกำหนดความหมายของพยานบอกเล่าว่าอาจเป็นพยานบุคคล หรือเอกสาร หรือวัตถุอื่นใดก็ได้ พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การรับฟังพยานบอกเล่า

- มาตรา ๒๒๖/๔ กำหนดห้ามมิให้จำเลยนำสืบหรือถามค้านเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่น เพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่จะไม่ต้องถูกตั้งคำถามอันไม่เหมาะสม

- มาตรา ๒๒๖/๕ กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นพยานหลักฐานประกอบในชั้นพิจารณาได้ เพื่อแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติหลายกรณีที่ไม่สามารถนำตัวพยานมาเบิกความในชั้นพิจารณาได้

๑๐) เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๒๗/๑ เพื่อกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานซัดทอด หรือพยานหลักฐานที่มีพิรุธหรือข้อบกพร่องประการอื่น และกำหนดความหมายของคำว่า “พยานหลักฐานประกอบ” ให้ชัดเจน (ร่างมาตรา ๑๒)

๑๑) เพื่อความเป็นมาตรา ๒๒๙/๑ เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและในชั้นพิจารณา กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการยื่นบัญชีระบุพยานในกรณีการไต่สวนคำร้องขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบหรือการร้องขอให้ศาลริบทรัพย์ กำหนดข้อยกเว้นในเรื่องการยื่นบัญชีระบุพยานภายหลังจากระยะเวลาที่กำหนดได้สิ้นสุดลง และกำหนดให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบพยานหลักฐานที่คู่ความมิได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นไว้ก่อน (ร่างมาตรา ๑๓)

๑๒) ปรับปรุงความในมาตรา ๒๓๐ กำหนดให้ศาลต้องเดินเผชิญสืบพยานหลักฐานด้วยตนเอง เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กำหนดจึงจะส่งไปให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทนได้ (ร่างมาตรา ๑๔)

๑๓) เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๓๐/๑ เพื่อนำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญหาการนำพยานบุคคลมาศาล แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าการเบิกความโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามร่างมาตรานี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นระบบการประชุมทางจอภาพที่แท้จริงก็ได้ (ร่างมาตรา ๑๕)

๑๔) ปรับปรุงความในมาตรา ๒๓๓ เพื่อให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของจำเลยเป็นผลร้ายแก่จำเลยผู้เบิกความเองรวมทั้งจำเลยอื่นได้ด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากพยานหลักฐานของฝ่ายจำเลยเอง (ร่างมาตรา ๑๖)

๑๕) ปรับปรุงความในมาตรา ๒๓๗ กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องแทนการเบิกความพยานในชั้นพิจารณาได้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็วและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๗)

๑๖) เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๓๗ ตรี ให้นำเอาวิธีการสืบพยานบุคคลล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้กับการสืบพยานหลักฐานอื่นล่วงหน้าก่อนฟ้องคดี นอกจากนั้น ยังอนุโลมให้ใช้วิธีการดังกล่าวกับการสืบพยานหลักฐานทั้งปวงในขั้นตอนที่ฟ้องคดีแล้ว แต่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานที่มีปัญหาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๒๓๗ ทวิ (ร่างมาตรา ๑๘)

๑๗) ปรับปรุงความในมาตรา ๒๔๐ โดยกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสำเนาเอกสารของโจทก์ให้แก่ฝ่ายจำเลยให้ชัดเจน เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ (ร่างมาตรา ๑๙)

๑๘) ปรับปรุงความในมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ (ร่างมาตรา ๒๐)

- มาตรา ๒๔๓ โดยแก้ไขถ้อยคำจาก "ผู้ชำนาญการพิเศษ" เป็น "ผู้เชี่ยวชาญ"" เพื่อให้สอดคล้องกับถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อันจะช่วยลดความสับสนที่เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นในทางปฏิบัติ และกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือโดยไม่ต้องมาเบิกความประกอบ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในทางปฏิบัติ ซึ่งในปัจจุบันค่อนข้างขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางทุกด้าน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะต้องทำงานทั้งในการตรวจสอบค้นคว้าข้อมูล และยังต้องมาเบิกความในศาลโดยไม่จำเป็น เพราะแทบจะไม่มีการซักค้านพยานผู้เชี่ยวชาญ

- มาตรา ๒๔๔ แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อย เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนคำว่า "ผู้ชำนาญการพิเศษ" เป็น "ผู้เชี่ยวชาญ"

๑๙) เพิ่มความเป็นมาตรา ๒๔๔/๑ กำหนดให้ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ โดยศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจพิสูจน์ได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องปัดขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง (ร่างมาตรา ๒๑)

๒๐) ปรับปรุงความในมาตรา ๒๕๖ แก้ไขเพิ่มเติมให้รัฐต้องจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักให้แก่พยานในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และพยานในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เช่นเดียวกัน (ร่างมาตรา ๒๒)

๒๑) ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๗ เนื่องจากได้กำหนดให้รัฐต้องจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักให้แก่พยานในคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์แล้ว

ตามมาตรา ๒๕๖ จึงไม่มีความจำเป็นต้อง
กำหนดมาตรา ๒๕๗ ไว้อีก (ร่างมาตรา ๒๓)

ความเป็นมา
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... เสนอโดยคณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๐

โดยที่**ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี** ได้พิจารณาลงมติอนุมัติหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ๒๕๔๗ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัตินี้ไปแก้ไขเพิ่มเติมตามประเด็นอภิปรายของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๗ (ฝ่ายกฎหมาย) แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรี ก่อนส่งคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาแล้วนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป โดยคณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ต่อรัฐสภา เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ ซึ่ง**ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรแล้ว แต่ได้ค้างการพิจารณาในวาระที่สองของวุฒิสภา** จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๔๙ จึงทำให้อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีผลเป็นอันสิ้นสุดลง

ต่อมาคณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๐ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก่อนนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อไป

สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหาล่ามภาษาไทยท้องถิ่นให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓ และยกเลิกมาตรา ๑๓ ทวิ)

(๒) กำหนดให้การไต่สวนของศาลในชั้นฝากขังกระทำโดยใช้ระบบเทคโนโลยีได้ (เพิ่มมาตรา ๘๗/๑)

(๓) กำหนดการคัดค้านของพยานเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย (เพิ่มมาตรา ๑๐๘/๒)

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์การสอบสวนและการพิจารณาที่เกี่ยวกับผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง และมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหายหรือพยาน กับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลย (เพิ่มมาตรา ๑๓๒ (๑) วรรคสอง มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่และวรรคห้า และมาตรา ๑๗๒ วรรคสามและวรรคสี่)

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๓๐ มาตรา ๒๓๓ มาตรา ๒๓๗ มาตรา ๒๔๐ มาตรา ๒๔๓ มาตรา ๒๔๔ และมาตรา ๒๕๖ เพิ่มมาตรา ๑๓๑/๑ มาตรา ๒๒๖/๑ มาตรา ๒๒๖/๒ มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๖/๔ มาตรา ๒๒๖/๕ มาตรา ๒๒๗/๑ มาตรา ๒๒๙/๑ มาตรา ๒๓๐/๑ และมาตรา ๒๓๗ ตรี และมาตรา ๒๔๔/๑ และยกเลิกมาตรา ๒๕๗)

๑.๒ เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อร่างพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่มาตรา ๓ และมาตรา ๗ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

๕. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๒๕)

ให้ประธานศาลฎีกา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. เนื้อหาของพระราชบัญญัติ

๖.๑ การจัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน (ร่างมาตรา ๓)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๑๓ การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็นต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย หรือภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ ก็ให้ใช้ล่ามแปล

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า

ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล

ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๖.๒ ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ ทวิ โดยนำไปบัญญัติรวมไว้ในมาตรา ๑๓ (ร่างมาตรา ๔)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙

๖.๓ การสอบถามหรือไต่สวนผู้ต้องหาโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (ร่างมาตรา ๕)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๘๗/๑ เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนร้องขอและผู้ต้องหามิได้คัดค้าน หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้นำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานไปยังสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นที่ศาลเห็นสมควรซึ่งสามารถสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวน โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้

การไต่สวนตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าเป็นการไต่สวนในห้องพิจารณาของศาล

๖.๔ การคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย (ร่างมาตรา ๖)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๐๘/๒ ในกรณีที่พยานสำคัญในคดีอาจได้รับภัยอันตราย อันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พยานนั้นอาจคัดค้านการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ โดยยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี

ถ้ามีคำคัดค้านการปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี พิจารณาคำคัดค้านดังกล่าวทันที โดยให้มีอำนาจเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายมาสอบถามเพื่อประกอบการพิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

๖.๕ การใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ (ร่างมาตรา ๗)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์ดำเนินการ

บังคับตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องปัดขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๖.๖ การตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาที่เป็นหญิง (ร่างมาตรา ๘)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๓๒ (๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

๖.๗ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศและการจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา (ร่างมาตรา ๙)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๑๓๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสมและสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยานโดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้

๖.๘ กำหนดมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าโดยตรงระหว่างพยานกับจำเลย (ร่างมาตรา ๑๐)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๑๗๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

KPT
4604
0884
2550

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.

ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยาน หรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาที่ออกตามความในวรรคสาม เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๖.๙ หลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐาน (ร่างมาตรา ๑๑)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๖/๑ มาตรา ๒๒๖/๒ มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๖/๔ และมาตรา ๒๒๖/๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๒๖/๑ ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่า พยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นก็ได้ หากการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนมากกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้จากการรับฟังพยานหลักฐานนั้น

ในการใช้ดุลพินิจรับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น

(๒) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี

(๓) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ

(๔) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด และ

(๕) การแสวงหาพยานหลักฐานนั้นมีช่องทางที่จะกระทำได้โดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพียงใด

มาตรา ๒๒๖/๒ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่น ๆ นิสัย หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้อง เว้นแต่พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) พยานหลักฐานที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง

(๒) พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะ วิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย

(๓) พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลยถึงการกระทำ นิสัย หรือความประพฤติในส่วนดีของจำเลย

4553

มาตรา ๒๒๖/๓ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานบอกเล่านั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่า มีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดรายงานระบุนาม หรือชนิดและลักษณะของพยานบอกเล่า เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายคัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน

มาตรา ๒๒๖/๔ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ห้ามมิให้จำเลยนำสืบด้วยพยานหลักฐานหรือถามค้านด้วยคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลตามคำขอ

ศาลจะอนุญาตตามคำขอในวรรคหนึ่ง เฉพาะในกรณีที่ศาลเห็นว่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี

มาตรา ๒๒๖/๕ ในชั้นพิจารณาหากมีเหตุจำเป็นหรือเหตุอันสมควร ศาลอาจรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือบันทึกคำเบิกความของพยานที่เบิกความไว้ในคดีอื่นประกอบพยานหลักฐานอื่นในคดีได้

๖.๑๐ การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญา (ร่างมาตรา ๑๒)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๒๗/๑ ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานซัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้าน หรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน

พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึง พยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย

๖.๑๑ ขั้นตอนและระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน (ร่างมาตรา ๑๓)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๒๙/๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๓/๑ ในการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณา โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานโดยแสดงถึงประเภทและลักษณะของวัตถุ สถานที่ หรือเอกสาร รวมทั้งรายชื่อ ที่อยู่ของบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญเท่าที่จะระบุได้ ซึ่งโจทก์ประสงค์จะนำสืบ หรือขอให้ศาลไปตรวจหรือแต่งตั้งต่อศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยาน พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้จำเลยรับไป ส่วนจำเลยให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมสำเนาก่อนวันสืบพยานจำเลย

ในการไต่สวนกรณีร้องขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบหรือกรณีร้องขอให้ศาลริบทรัพย์ ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานต่อศาลไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันไต่สวนพร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ถ้ามีรับไป

เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองแล้วแต่กรณี ได้สิ้นสุดลง ถ้าคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไว้แล้วมีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบหรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องฝ่ายใดซึ่งมิได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเช่นว่านั้นแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นอาจร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาล พร้อมกับบัญชีระบุพยานหลักฐานและสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานนั้นไม่ว่าเวลาใด ๆ ก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยานของฝ่ายนั้นสำหรับกรณีที่คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไว้แล้ว หรือก่อนเสร็จสิ้นการพิจารณาสำหรับกรณีที่คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และถ้าศาลเห็นว่าจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้

ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานใดซึ่งคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งอ้างพยานหลักฐานนั้นมิได้แสดงความจำนงจะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือตามมาตรา ๑๗๓/๑ วรรคสองหรือวรรคสาม แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรมหรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้

๖.๑๒ การเดินเผชิญสืบพยานหลักฐานหรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทน (ร่างมาตรา ๑๔)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๓๐ เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลอาจเดินเผชิญสืบพยานหลักฐาน หรือเมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลและการสืบพยานหลักฐานโดยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้ ศาลมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทน ให้ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม รวมทั้งมีอำนาจส่งประเด็นต่อไปยังศาลอื่นได้

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลางเท่าที่จำเป็นให้แก่ศาลที่รับประเด็นเพื่อสืบพยานหลักฐาน ถ้าจำเลยในกรณีตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ ไม่ติดใจไปฟังการพิจารณาจะยื่นคำถามพยานหรือคำแถลงขอให้ตรวจพยานหลักฐานก็ได้ ให้ศาลสืบพยานหลักฐานไปตามนั้น

เมื่อสืบพยานหลักฐานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งถ้อยคำสำนวน พร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางคืนศาลเดิม

๖.๑๓ กรณีที่มีเหตุจำเป็นไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ (ร่างมาตรา ๑๕)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๓๐/๑ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความ ณ สถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล

๖.๑๔ กรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยานให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของจำเลยเป็นผลร้ายแก่จำเลยได้ (ร่างมาตรา ๑๖)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๓๓ จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพยานได้ ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ศาลจะให้เข้าสืบก่อนพยานอื่นฝ่ายจำเลยก็ได้ ถ้าคำเบิกความของจำเลยนั้นปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นนั้นซักค้านได้

ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยย่อมใช้ยันจำเลยนั้นได้ และศาลอาจรับฟังคำเบิกความนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้

๖.๑๕ กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความพยานในชั้นพิจารณาได้ (ร่างมาตรา ๑๗)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๓๗ บันทึกคำเบิกความพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณานั้น ให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เว้นแต่ในกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรคสาม

ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน ศาลอาจอนุญาตให้ถือเอาบันทึกคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความพยานในชั้นพิจารณา โดยพยานไม่ต้องเบิกความใหม่ หรือให้พยานเบิกความตอบคำถามค้านของจำเลยไปทันทีได้ เว้นแต่ในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น

เมื่อคู่ความมีคำขอร่วมกันและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

บันทึกถ้อยคำตามวรรคสาม ให้มีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อศาลและเลขคดี

(๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ

(๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ

(๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวพันกับคู่ความ

(๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ

(๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

๖.๑๖ ให้นำวิธีการสืบพยานบุคคลล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีต่อศาลตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้กับการสืบพยานหลักฐานอื่นล่วงหน้าก่อนฟ้องคดี (ร่างมาตรา ๑๘)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๓๗ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๓๗ ตรี ให้นำความในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่กรณีการสืบพยานหลักฐานอื่น และแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้วแต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคสองด้วย

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้โดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

อันสำคัญมาสืบในภายหน้า พยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือเป็นการยากแก่การตรวจพิสูจน์ ผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการโดยตนเองหรือเมื่อได้รับคำร้องจากพนักงานสอบสวนหรือผู้เสียหาย จะยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในมาตรา ๒๔๔/๑ ไว้ทันทีก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๖.๑๗ กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสำเนาเอกสารของโจทก์ให้แก่ฝ่ายจำเลย (ร่างมาตรา ๑๙)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๔๐ เมื่อโจทก์ประสงค์จะอ้างเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของโจทก์เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำผิด ให้โจทก์ยื่นต้นฉบับและสำเนาเอกสารนั้นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เพื่อให้จำเลยมีโอกาสตรวจและขอรับสำเนาเอกสารดังกล่าวได้ก่อนที่โจทก์จะนำสืบพยานเอกสารนั้น เว้นแต่ศาลเห็นสมควรสั่งเป็นอย่างอื่น หรือเอกสารที่โจทก์ประสงค์จะอ้างอิงนั้นเป็นบันทึกคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน

ในกรณีที่ไม่อยู่ในบังคับแห่งวรรคหนึ่ง เมื่อมีเอกสารใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล ให้อ่านหรือส่งให้คู่ความตรวจดู ถ้าคู่ความฝ่ายใดต้องการสำเนา ศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่ายที่อ้างเอกสารนั้นส่งสำเนาให้อีกฝ่ายหนึ่งตามที่เห็นสมควร

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ส่งต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่ศาลเห็นว่าเป็นกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือการไม่ปฏิบัติดังกล่าวมิได้เป็นไปโดยจงใจและไม่เสียโอกาสในการดำเนินคดีของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง

๖.๑๘ แก้ไขถ้อยคำจาก “ผู้ชำนาญการพิเศษ” เป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” เพื่อให้สอดคล้องกับถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือโดยไม่ต้องมาเบิกความประกอบ (ร่างมาตรา ๒๐)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ ในหมวด ๕ ผู้ชำนาญการพิเศษ ของภาค ๕ พยานหลักฐาน แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

หมวด ๕
ผู้เชี่ยวชาญ

มาตรา ๒๔๓ ผู้ใด โดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใด ๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยการ การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง

หรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจกรรมอย่างอื่น ๆ

ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือคู่ความไม่ติดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้

ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องมาเบิกความประกอบ ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไป

ในการเบิกความประกอบ ผู้เชี่ยวชาญจะอ่านข้อความที่เขียนมาก็ได้

มาตรา ๒๔๔ ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้อง พิจารณา หรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจได้ แต่การกระทำตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักทางศาสนาและไม่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่น

๖.๑๙ การใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดีในคดีความผิดอาญาที่มีโทษจำคุก (ร่างมาตรา ๒๑)

ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๔๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๔๔/๑ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องปัดขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันที โดยไม่จำต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๖.๒๐ กำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับพยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกให้ได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควร (ร่างมาตรา ๒๒)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒๕๖ ให้ศาลจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควรแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

พยานที่ได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ หรือค่าเช่าที่พักในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายอื่นแล้ว ไม่มีสิทธิได้รับตามมาตรานี้อีก

๖.๒๑ ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๗ (ร่างมาตรา ๒๓)

ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๗. บทเฉพาะกาล (ร่างมาตรา ๒๔)

พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบถึงกระบวนพิจารณาใด ๆ ที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นเวลาที่ต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามบทบัญญัติดังกล่าว

เรื่องเสร็จที่ ๗๕๔-๗๕๕/๒๕๔๖

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๑ รับหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ หมวด ๑ ว่าด้วยจับ ขัง จำคุก แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน และแก้ไขเพิ่มเติมภาค ๖ หมวด ๒ ว่าด้วยค่าธรรมเนียม) รวม ๒ ฉบับ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และส่งเรื่องให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาโดยให้รับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดไปประกอบการพิจารณาด้วย และต่อมาในชั้นที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับที่ได้พิจารณาเสร็จแล้วไปยังคณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ นร ๐๒๐๑ (คกก.๖)/๓๗ ลงวันที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า คณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ (ฝ่ายการต่างประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศ และกิจการพิเศษ) ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับแล้ว เห็นว่า เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ยังมีความคิดเห็นไม่สอดคล้องกัน จึงเห็นควรส่งร่างกฎหมายทั้งสองฉบับให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพิจารณาเพื่อหาข้อยุติ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้มีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม) ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผู้แทนกระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) และผู้แทนสภาทนายความ เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียด

ทั้งนี้ อาจสรุปสภาพปัญหาและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติฯ รวมทั้งการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับ ของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

(๑) แก้ไขมาตรา ๘๔ ให้บัญญัติเฉพาะในเรื่องภาระการพิสูจน์ และนำบทบัญญัติในส่วนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงรวมถึงข้อเท็จจริงที่ไม่ต้องนำสืบไปบัญญัติเป็นมาตรา ๘๔ ทวิ (ร่างมาตรา ๓ และร่างมาตรา ๔)

(๒) กำหนดหลักเกณฑ์ห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบและให้ดุลพินิจแก่ศาลที่จะยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบในบางกรณีได้ด้วย (ร่างมาตรา ๕)

(๓) แก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิสูจน์ต่อพยานตามมาตรา ๘๙ ให้ครอบคลุมถึงการพิสูจน์ต่อพยานในทุกกรณี จากเดิมที่ให้สิทธิเฉพาะคู่ความที่มีหน้าที่นำสืบภายหลังที่จะพิสูจน์พยานของคู่ความที่นำสืบก่อนเท่านั้น (ร่างมาตรา ๖)

(๔) แก้ไขบทบัญญัติว่าด้วยเอกสิทธิ์ตามมาตรา ๙๒ โดยกำหนดกรอบและแนวทางการอ้างเอกสิทธิ์และการใช้ดุลพินิจแก่ศาลให้ชัดเจน (ร่างมาตรา ๗)

(๕) แก้ไขบทบัญญัติมาตรา ๙๓ ในส่วนข้อยกเว้นให้รับฟังสำเนาเอกสารในกรณีต้นฉบับสูญหายตามมาตรา ๙๒ (๒) ครอบคลุมถึงกรณีที่ศาลควรรับฟังสำเนาเอกสารแทนต้นฉบับเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือในกรณีที่ต้นฉบับสูญหายไปโดยพฤติการณ์ที่ไม่อาจโทษผู้อ้างได้ และกรณีที่มิได้มีการโต้แย้งคัดค้านเอกสารตามมาตรา ๑๒๕ ซึ่งอาจไม่มีความจำเป็นที่ต้องนำต้นฉบับมาสืบ (ร่างมาตรา ๘)

(๖) กำหนดหลักเกณฑ์การนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานอันได้มาจากคอมพิวเตอร์และสื่ออื่นในลักษณะเดียวกัน โดย

(ก) ให้ศาลรับฟังข้อมูลที่บันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานในคดีได้ ถ้าการบันทึกหรือการประมวลผลนั้นเป็นการกระทำโดยปกติถูกต้องตามขั้นตอนการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ และมีคำรับรองของผู้เกี่ยวข้องเสนอประกอบด้วย (ร่างมาตรา ๙)

(ข) กำหนดให้คู่ความระบุความจำนงในการอ้างพยานหลักฐานที่ได้จากคอมพิวเตอร์ไว้ในบัญชีระบุพยาน พร้อมส่งคำรับรองและสำเนาสื่อที่บันทึกข้อมูลให้แก่ศาล (ร่างมาตรา ๙)

(ค) กำหนดหน้าที่ให้แก่คู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างถึงข้อมูลที่บันทึกหรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นพยานหลักฐานยันตน และประสงค์จะยื่นคำแถลงคัดค้านการอ้างข้อมูลนั้น ต้องคัดค้านความไม่ถูกต้องของข้อมูลนั้นก่อนศาลพิพากษาคดี (ร่างมาตรา ๙)

(ง) กำหนดให้นำบทบัญญัติในเรื่องที่เกี่ยวกับการรับฟังและการนำสืบพยานหลักฐานอันได้มาจากเครื่องคอมพิวเตอร์ไปใช้แก่การรับฟังข้อมูลสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๙)

(๗) ปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับฟังพยานบุคคลและพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕ โดยบัญญัติเรื่องความสามารถในการเบิกความของพยานไว้ในมาตรา ๙๕ และแยกบทบัญญัติเรื่องพยานบอกเล่า มากำหนดเป็นมาตรา ๙๕ ทวิ โดยวางหลักเกณฑ์และข้อยกเว้นในการรับฟังพยานบอกเล่าให้มีความชัดเจน (ร่างมาตรา ๑๐ และร่างมาตรา ๑๑)

(๘) ปรับปรุงกระบวนการสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนตามมาตรา ๑๐๑ โดยขยายขอบเขตของการสืบพยานหลักฐานและแก้ไขข้อจำกัดในเรื่องความรวดเร็ว และเพิ่มเติมให้อำนาจแก่ศาลที่จะมีคำสั่งให้ยึดเอกสารหรือวัตถุเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในกรณีเช่นนั้นได้ (ร่างมาตรา ๑๒)

(๙) ปรับปรุงกระบวนการสืบพยานหลักฐาน โดยเปิดโอกาสให้คู่ความอาจตกลงกันให้สืบพยานหลักฐานตามวิธีการหรือดำเนินการอย่างอื่นใด เช่น ให้เจ้าพนักงานศาลไปทำการสืบพยานแทนนอกศาลคล้ายกับ Commissioner เป็นต้น โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความยินยอมของคู่ความเป็นหลัก ทั้งนี้ ยังคงอยู่ในกรอบของกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยของประชาชน และดุลพินิจของศาล (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๐) กำหนดให้อำนาจศาลในการแก้ไขข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานโดยกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการที่ศาลจะมีคำสั่งแก้ไขตลอดจนวิธีการที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดอันเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานที่ผิดระเบียบหรือผิดหลงไป โดยกำหนดข้อห้ามในการให้แก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากความจงใจหรือละเลยเพิกเฉยของคู่ความฝ่ายที่สืบพยานหลักฐานอันเป็นการเอาเปรียบคู่ความฝ่ายอื่น (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๑) เพิ่มเติมให้อำนาจแก่ประธานศาลฎีกาที่จะออกข้อบังคับในเรื่องการสืบพยานหลักฐาน เท่าที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งในเรื่องการสืบพยานหลักฐาน (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๒) กำหนดแนวทางแก่ศาลในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานบางประเภท ได้แก่ พยานบอกเล่าและบันทึกถ้อยคำของพยานนอกศาล เพื่อให้สอดคล้องกับการปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว (ร่างมาตรา ๑๔)

(๑๓) แก้ไขมาตรา ๑๐๖ ให้ศาลมีอำนาจในการซักถามถึงรายละเอียดที่พยานจะเบิกความก่อนที่จะออกหมายเรียกให้ตามที่คู่ความขอ (ร่างมาตรา ๑๕)

(๑๔) แยกบทบัญญัติมาตรา ๑๐๘ ในส่วนที่เกี่ยวกับพยานที่ศาลจะออกหมายเรียกพยานไม่ได้ โดยเพิ่มกรณีที่พยานมีเอกสิทธิ์หรือคุ้มกันตามกฎหมายเฉพาะ และที่เกี่ยวกับพยานที่ไม่สามารถไปศาลได้ออกจากกัน (ร่างมาตรา ๑๗)

(๑๕) แก้ไขมาตรา ๑๑๑ ให้อ้างอิงมาตรา ๑๔๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันแทนการอ้างอิงมาตรา ๑๔๗ แห่งกฎหมายลักษณะอาญาซึ่งยกเลิกไปแล้ว (ร่างมาตรา ๑๘)

(๑๖) แก้ไขบทบัญญัติในเรื่องการสาบานหรือปฏิญาณตนของพยานตามมาตรา ๑๑๒ (ร่างมาตรา ๑๘)

(๑๗) แก้ไขบทบัญญัติเรื่องสิทธิของพยานบางจำพวกที่มีสิทธิไม่ต้องเบิกความตามมาตรา ๑๑๕ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับหลักการตามมาตรา ๑๐๖ ทวิ ให้สอดคล้องกัน (ร่างมาตรา ๑๖ และร่างมาตรา ๑๙)

(๑๘) ปรับปรุงวิธีการสืบพยานหลักฐานในเรื่องรายละเอียด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขและอื่น ๆ โดยให้มีการบันทึกถ้อยคำของพยานที่อาจต้องเบิกความในเรื่องรายละเอียดไว้ก่อนเพื่อลดระยะเวลาในการสืบพยานลง แต่ยังคงกำหนดให้พยานนั้นมาศาลเพื่อให้คู่ความอื่นซักค้านด้วย ทั้งนี้ ได้กำหนดหลักเกณฑ์สำหรับกรณีพยานอยู่ต่างประเทศไว้โดยเฉพาะด้วย (ร่างมาตรา ๑๙)

(๑๙) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการสืบพยานหลักฐาน โดยการใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ (ร่างมาตรา ๒๐)

๒. ความเห็นและข้อสังเกตในชั้นต้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานอัยการสูงสุด* มีข้อสังเกตดังนี้

(๑) ควรตัดร่างมาตรา ๑๐๓ เบญจ และร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจ ที่กำหนดหลักการให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับได้ ออก

(๒) ควรตัดร่างมาตรา ๑๐๖ ทวิ (๒) ที่กำหนดหลักการห้ามออกหมายเรียกพยานที่เป็นพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา และร่างมาตรา ๑๑๕ ที่กำหนดให้พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ ออก

(๓) ในร่างมาตรา ๑๒๐ ทวิ ที่กำหนดหลักการให้คู่ความสามารถเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานบุคคลต่อหน้าศาลได้ นั้น ควรเพิ่มหลักการด้วยว่า ในคดีที่มีคู่ความสองฝ่ายและคู่ความที่มิได้ขาดนัดจะนำหลักการตามมาตรานี้มาใช้บังคับได้เฉพาะเมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมแล้วเท่านั้น

(๔) ควรแก้รูปแบบของการร่างกฎหมายในการเรียงลำดับเลขมาตรา จากเดิมที่ใช้ปกติสังขยา เช่น "ทวิ" "ตรี" "จัตวา" เป็น การเรียงลำดับเลขมาตราโดยการใช้เครื่องหมาย "/" เช่น มาตรา ๒๒๖/๑ มาตรา ๒๒๖/๒ มาตรา ๒๒๖/๓ แทน เพราะสะดวกในการจดจำและการอ้างอิงมากกว่า

๓. สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๓.๑ ตัดหลักการในเรื่องต่อไปนี้ออก

(๑) การกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นข้อมูลที่บันทึกสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์หรือประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์และสื่ออื่นใน

---

* ตามหนังสือสำนักงานอัยการสูงสุด ด่วนมาก ที่ อส (สฝบผ.) ๐๐๑๘/๑๑๖๘๗ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๐

ลักษณะเดียวกัน (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๙๓ ทวิ มาตรา ๙๓ ตรี มาตรา ๙๓ จัตวา และมาตรา ๙๓ เบญจ) เนื่องจากตามมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ ได้บัญญัติให้มีการรับฟังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นพยานหลักฐานในกระบวนพิจารณาตามกฎหมายไว้แล้ว

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ภายหลังจากที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอร่างกฎหมายกลับไปยังคณะรัฐมนตรีว่า ไม่ควรตัดหลักเกณฑ์ดังกล่าวออก เนื่องจากมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๔๔ กำหนดเพียงการให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ยังไม่ได้มีการกำหนดวิธีการยื่นพยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาล

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ประธานศาลฎีกาสามารถออกข้อกำหนดเกี่ยวกับการนำสืบพยานหลักฐานดังกล่าวได้อยู่แล้วตามร่างมาตรา ๑๐ (เพิ่มมาตรา ๑๐๓/๓) ของร่างกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งกระทรวงยุติธรรม* ได้ชี้แจงว่าหากสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นว่า ไม่มีข้อขัดข้องในทางปฏิบัติของศาล กระทรวงยุติธรรมก็ไม่ติดใจกับข้อสังเกตดังกล่าว และผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมชี้แจงว่า หลักการตามร่างฯ ของคณะกรรมการฯ ถูกต้องแล้ว

(๒) การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งให้คู่ความที่ดำเนินกระบวนพิจารณาเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานไปโดยผิดระเบียบหรือผิดหลง ทำการแก้ไขให้ถูกต้องตามร่างมาตรา ๑๓ (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ จัตวา) เนื่องจากเป็นอำนาจทั่วไปของศาลที่จะสั่งให้เพิกถอนหรือแก้ไขการพิจารณาที่ผิดระเบียบตามมาตรา ๒๗ ได้อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องนำมาบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะอีก

ในที่สุดกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบด้วยเนื่องจากเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดให้ภาค ๑ ลักษณะ ๒ หมวด ๓ เป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของศาลไว้โดยเฉพาะอยู่แล้ว โดยมาตรา ๒๗ ในหมวด ๓ ดังกล่าวก็ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนและกว้างขวางมากกว่าร่างมาตรา ๑๐๓ จัตวา ของกระทรวงยุติธรรม จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดหลักการตามร่างมาตรา ๑๐๓ จัตวา ไว้อีก

๓.๒ เห็นควรรอการพิจารณาบางร่างมาตราไว้ก่อน เพื่อศึกษาหลักกฎหมายของต่างประเทศ

(๑) การกำหนดหลักการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๘๔ ทวิ) ที่แยกออกเป็น ๓ หลักการ คือ

(ก) พยานหลักฐานที่ห้ามรับฟังโดยเด็ดขาด ได้แก่ ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการถูกทรมาน ขู่เข็ญ หรือใช้กำลังบังคับ หรือถ้อยคำที่เกิดจากการกระทำใด ๆ ที่ทำให้เป็นไปโดยไม่สมัครใจ ทั้งนี้ เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๒๔๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

---

* ตามหนังสือกระทรวงยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ยธ ๐๒๙๗/๐๗๖๒๗ ลงวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๔๕

(ข) พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายประการอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ใน (ก) โดยปกติไม่อาจรับฟังได้เช่นกัน เว้นแต่เป็นกรณีที่ศาลเห็นว่าพยานหลักฐานนั้นเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญอันเกี่ยวกับประเด็นข้อสำคัญในคดี ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมได้ และ

(ค) พยานหลักฐานสืบเนื่องที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากพยานหลักฐานตาม (ก) และ (ข) ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวประกอบพยานหลักฐานอื่นได้

ในหลักการตามข้อ (ก) และข้อ (ค) ไม่มีประเด็นที่เป็นปัญหา เพราะเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและหลักกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในหลายประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาจะมีเฉพาะหลักการตามข้อ (ข) เท่านั้น ที่ควรทำการศึกษาโดยละเอียด เนื่องจากยังไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมายสากลที่กำหนดให้รับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวได้ หากเป็นพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องและสามารถพิสูจน์ได้ว่า จำเลยกระทำความผิด และการเกิดขึ้นหรือได้มาซึ่งพยานหลักฐานนั้นไม่เป็นการกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐาน ไม่เป็นการกระทบต่อความยุติธรรมในกระบวนพิจารณาและไม่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานอย่างร้ายแรงของประชาชน

(๒) การกำหนดให้ศาลมีอำนาจสั่งเปิดเผยพยานเอกสารหรือข้อมูลอันเป็นความลับ (ร่างมาตรา ๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๙๒) สมควรศึกษาว่า การกำหนดหลักการไว้เช่นนี้จะเป็นการเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากเอกสารหรือข้อมูลเหล่านั้นจะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอื่นอยู่แล้ว โดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งกำหนดหลักการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารใดบ้างที่สามารถเปิดเผยได้ตลอดจนหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว

๓.๓ แก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญในบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและพิจารณาข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

(๑) กำหนดให้คู่ความที่ได้ยื่นคำขอต่อศาลในวันสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนตามมาตรา ๑๐๑ แล้ว มีสิทธิยื่นคำขอฝ่ายเดียวขอให้ศาลสืบพยานหลักฐานนั้นไปฝ่ายเดียว โดยไม่ให้ศาลแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนดังที่กระทำอยู่ตามปกติตามมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง โดยคู่ความดังกล่าว นอกจากจะต้องบรรยายข้อเท็จจริงที่แสดงว่า มีเหตุฉุกเฉินจำเป็นต้องสืบพยานนั้นโดยเร่งด่วนแล้ว ได้เพิ่มเงื่อนไขว่า จะต้องไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ด้วย (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๑๐๑/๑)

กระทรวงยุติธรรม มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๑๐๑/๑ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) เพิ่มถ้อยคำว่า "... และไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ..." นั้นน่าจะไม่ถูกต้อง เนื่องจากร่างมาตรา ๑๐๑/๑ ส่วนของคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลในเหตุฉุกเฉินนี้

เป็นเรื่องที่มีเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นที่ต้องยึดหรือสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุโดยทันทีในลักษณะคล้ายหลัก Anton Pilter Order จึงไม่ใช้หลักเกณฑ์ปนกับหลักการพิจารณาโดยทั่วไป

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรคงถ้อยคำในร่างมาตรา ๑๐๑/๑ วรรคหนึ่ง ไว้ตามร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์พิเศษซึ่งแตกต่างจากหลักการพิจารณาโดยทั่วไป โดยคู่ความที่มีสิทธิจะยื่นคำขอตามร่างมาตรา ๑๐๑/๑ ได้นั้น จะต้องยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้นมาแล้วเท่านั้น ซึ่งมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง ได้กำหนดให้ความคุ้มครองแก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องให้มีโอกาสได้ชี้แจงต่อศาล เพื่อให้ศาลได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ ประกอบการใช้ดุลพินิจตามคำขอตามมาตรา ๑๐๑ วรรคหนึ่ง สำหรับการยื่นคำขอตามร่างมาตรา ๑๐๑/๑ มุ่งหมายที่จะยกเว้นการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าวของมาตรา ๑๐๑ ในกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เมื่อเป็นเช่นนี้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงเห็นควรกำหนดให้ชัดเจนว่าเหตุฉุกเฉินอันจะอ้างเพื่อยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามมาตรา ๑๐๑ วรรคสอง ได้นั้น คือ “เหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้” ทั้งนี้ เพื่อความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่าย

ในที่สุดผู้แทนกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบในหลักการดังกล่าว

(๒) แก้ไขร่างมาตรา ๑๒ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๑ ตรี) โดยได้เพิ่มหลักการขึ้นใหม่ในวรรคสองว่า “และในกรณีที่ทรัพย์ซึ่งศาลสั่งยึดนั้นเป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี” ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถโต้แย้งสิทธิได้ในคดีเดียวกันได้โดยไม่ต้องไปฟ้องเป็นอีกคดีหนึ่ง (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๑๐๑/๒)

(๓) แก้ไขร่างมาตรา ๑๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ ทวิ) โดยนำความในตอนท้ายของวรรคสองของร่างฯ ที่ว่า “พยานหลักฐานที่สืบได้ให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่สืบโดยศาลในคดีนั้น” มากำหนดไว้เป็นความในวรรคสองของร่างฯ ใหม่แทน เพื่อความชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มมาตรา ๑๐๓/๑)

(๔) แก้ไขความในร่างมาตราต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายต่าง ๆ เช่น พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร พ.ศ. ๒๕๒๘ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๙ และพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ได้กำหนดให้อธิบดีผู้พิพากษาศาลนั้น ๆ โดยอนุมัติของประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เกี่ยวกับการดำเนินกระบวนพิจารณาและการรับฟังพยานหลักฐานในศาลดังกล่าว

- ในร่างมาตรา ๑๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ ทวิ) ได้แก้ไขความในวรรคสามของร่างมาตรา ๑๐๓ ทวิ ที่กำหนดว่า “วิธีการสืบพยานหลักฐานแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา” เป็น “วิธีการสืบพยานหลักฐานแทนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา”

- ในร่างมาตรา ๑๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๓ เบญจ) จากเดิมที่กำหนด "ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อบังคับใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีการนำสืบพยานหลักฐานได้" เป็น "ให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้" (ร่างมาตรา ๑๐ เพิ่มมาตรา ๑๐๓/๓) และ

- ในร่างมาตรา ๒๐ เดิม (เพิ่มร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจ) ได้แก้ไขความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจ ที่กำหนดว่า "ให้ศาลดำเนินกระบวนพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา" เป็น "ให้ศาลดำเนินกระบวนพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา" (ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มมาตรา ๑๒๐/๔)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ควรตัดร่างมาตรา ๑๐๓/๓ และร่างมาตรา ๑๒๐/๔ (ร่างมาตรา ๑๐๓ เบญจ และร่างมาตรา ๑๒๐ เบญจเดิม) ที่กำหนดหลักการให้ประธานศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดได้ออก เนื่องจากการออกข้อบังคับที่วางแนวทางให้คู่ความและประชาชนปฏิบัติในศาลอาจมีผลกระทบถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนและรูปคดีของคู่ความได้ การออกกฎเกณฑ์ข้อกำหนดในลักษณะดังกล่าว จึงควรจะต้องผ่านกระบวนการในทางนิติบัญญัติซึ่งมีกระบวนการพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบจากตัวแทนของประชาชน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกำหนดซึ่งออกโดยประธานศาลฎีกาตามร่างมาตรา ๑๐๓/๓ และร่างมาตรา ๑๒๐/๔ เป็นเพียงข้อกำหนดเกี่ยวกับวิธีการนำสืบพยานหลักฐานที่กำหนดเพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้การสืบพยานมีความยืดหยุ่นมากขึ้น ทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างรวดเร็ว และการออกข้อกำหนดดังกล่าวก็จะต้องกระทำภายในขอบเขตที่ว่าต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติเรื่องการสืบพยานที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งด้วยอยู่แล้ว ดังนั้น แม้ข้อกำหนดนี้จะไม่ผ่านการพิจารณาจากสภานิติบัญญัติ แต่ก็คงต้องอยู่ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายเช่นกัน อย่างไรก็ตาม **สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา**มีข้อสังเกตว่า ข้อกำหนดดังกล่าวควรใช้หลักการเดียวกับการออกระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด ที่ต้องส่งให้สภาผู้แทนราษฎรตรวจสอบอีกชั้นหนึ่ง เนื่องจากเนื้อหาของข้อกำหนดเป็นเรื่องเกี่ยวกับพยานหลักฐานซึ่งจะมีผลกระทบต่อคดี

(๕) แก้ไขถ้อยคำในร่างมาตรา ๑๖ เดิม และร่างมาตรา ๑๙ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๐๖ ทวิ และแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕ ตามลำดับ) โดยแก้ไขคำว่า "ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน" เป็น "ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์" เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญฯ (ร่างมาตรา ๑๓ เพิ่มมาตรา ๑๐๖/๑ และร่างมาตรา ๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๑๕)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่าควรตัดร่างมาตรา ๑๐๖/๑ (๒) ที่กำหนดหลักการห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานที่เป็นพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา และร่างมาตรา ๑๑๕ ที่กำหนดให้พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใด ๆ ก็ได้ ออก เพราะพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนามีหน้าที่จะต้องช่วยกันจรรโลงความยุติธรรมในสังคมด้วย โดยจะต้องมาศาลตามหมายเรียกและต้องมาเบิกความหรือตอบคำถามทุกคดีจึงไม่ควรได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษหรือเปิดโอกาสให้เลือกจะเบิกความหรือไม่ก็ได้

เพราะอาจทำให้ผู้ที่ไม่อยากมาเบิกความอาศัยความคุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ นอกจากนี้หลักเกณฑ์ดังกล่าวยังให้ความคุ้มครองเฉพาะพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนาเท่านั้น ส่วนนักบวชในศาสนาอื่นไม่ได้รับความคุ้มครอง จึงถือเป็นการไม่เสมอภาคกันในทางศาสนา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า หลักการดังกล่าวนั้นบัญญัติขึ้นมาเพื่อรับรองแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันที่กลายเป็นจารีตประเพณีที่ปฏิบัติกันมานานแล้วเท่านั้น โดยมิได้กำหนดหลักการขึ้นใหม่แต่อย่างใด ดังนั้น หากจะมีการเปลี่ยนแปลงหลักการเดิมที่ปฏิบัติกันมานาน ก็ควรให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาในทางนโยบายว่า สมควรจะเปลี่ยนแปลงหลักการดังกล่าวหรือไม่เพียงใด

(๖) ในร่างมาตรา ๒๐ เดิม (เพิ่มมาตรา ๑๒๐ ทวิ) ยังคงหลักการเดิมตามร่างฯ ของกระทรวงยุติธรรม ที่กำหนดหลักการให้คู่ความสามารถเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานบุคคลต่อหน้าศาลได้ (ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มมาตรา ๑๒๐/๑)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ควรเพิ่มหลักการด้วยว่า ในคดีที่มีคู่ความสองฝ่ายและคู่ความมิได้ขาดนัดจะนำหลักการตามมาตรานี้มาใช้บังคับได้เฉพาะเมื่อคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมแล้วเท่านั้น

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรคงหลักการตามร่างมาตรา ๑๒๐/๑ ไว้ ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ เนื่องจากหลักการดังกล่าวจะทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยไม่ทำให้คู่ความฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียหาย เพราะได้กำหนดให้มีการถามค้านหรือถามติงบันทึกดังกล่าวและกำหนดแนวทางการรับฟังบันทึกดังกล่าวไว้ด้วยแล้ว

(๗) นำความในร่างมาตรา ๑๒๐ จัตวา เดิม มาบัญญัติไว้เป็นร่างมาตรา ๑๒๐/๒ และนำความในร่างมาตรา ๑๒๐ ตรี เดิม ไปบัญญัติไว้เป็นมาตรา ๑๒๐/๓ แทน เพื่อความเหมาะสมในการจัดลำดับความ (ร่างมาตรา ๑๗ เพิ่มมาตรา ๑๒๐/๒ และมาตรา ๑๒๐/๓)

(๘) แก้ไขร่างมาตรา ๒๒ เดิม โดยให้ประธานศาลฎีกาเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้แทนรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เนื่องจากขณะนี้ได้แยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้ว (ร่างมาตรา ๑๙)

(๙) ได้แก้ไขรูปแบบการร่างกฎหมายกรณีการเรียงลำดับเลขมาตรา จากเดิมที่ใช้ปกติสังขยาเป็นการเรียงลำดับเลขมาตราโดยการใช้เครื่องหมาย “/” ตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดแล้ว

ส่วนที่ ๒ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

๑. หลักการของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

(๑) กำหนดให้การนำสืบพยานโดยระบบการประชุมทางจอภาพสามารถกระทำได้ในคดีอาญา ตามร่างมาตรา ๒๓๐ ทวิ และให้นำวิธีการดังกล่าวนี้ไปใช้ในการฝากขังผู้ต้องหาต่อศาล เพื่อลดปัญหาด้านการขนส่งผู้ต้องหามาศาลด้วยตามร่างมาตรา ๘๗ ทวิ (ร่างมาตรา ๙ และร่างมาตรา ๓)

(๒) แยกบทบัญญัติในเรื่องการอ้างพยานหลักฐานและในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา ๒๒๖ ออกจากกัน และกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานให้มีความยืดหยุ่นยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ดุลพินิจศาลในเรื่องนี้ที่จะรับฟังพยานหลักฐานอันต้องห้ามหากมีความจำเป็น (ร่างมาตรา ๔)

(๓) กำหนดหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ โดยกำหนดให้มีหลักเกณฑ์เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ตามร่างมาตรา ๘๕/๑ แห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งฯ (ร่างมาตรา ๕)

(๔) เพิ่มเติมบทบัญญัติห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานบางอย่างที่อาจก่อให้เกิดความเอนเอียงทางจิตใจในการพิจารณาพิพากษา ทั้งที่ไม่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กำลังพิจารณา อาทิ พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด นิสัย หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียครั้งอื่น ๆ ของจำเลย โดยมีข้อยกเว้นให้รับฟังได้ในเรื่องพยานหลักฐานที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดข้อใดข้อหนึ่งของคดีที่ถูกฟ้อง และเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบถึงความประพฤติในส่วนดีของจำเลยได้ (ร่างมาตรา ๕)

(๕) เพิ่มเติมบทบัญญัติห้ามนำพยานหลักฐานบางประเภทที่มีความไม่น่าเชื่อถือมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย เช่น พยานบอกเล่า โดยเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังได้ในบางกรณี (ร่างมาตรา ๕)

(๖) กำหนดกรอบในการใช้คำถามค้านในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยกำหนดให้เป็นข้อห้ามไว้มิให้ถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่น เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อมีความจำเป็น (ร่างมาตรา ๕)

(๗) กำหนดหลักการรับฟังคำเบิกความชั้นไต่ส่วนมูลฟ้องของพยานเป็นพยานหลักฐานประกอบพยานหลักฐานอื่นในกรณีที่พยานไม่อาจมาเบิกความต่อศาลในชั้นพิจารณาได้ (ร่างมาตรา ๕)

(๘) ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาตามมาตรา ๒๒๗ โดยวางแนวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในน้ำหนักของพยานหลักฐานบางจำพวกที่มีน้ำหนักน้อย เช่น พยานบอกเล่า พยานซัดทอด และพยานอันมีข้อพิรุธ ที่จำต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบในการรับฟังชั่งน้ำหนักเพื่อลงโทษจำเลย (ร่างมาตรา ๖)

(๙) เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชีระบุพยาน โดยกำหนดให้โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน แล้วแต่กรณี และกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนวันสืบพยานหลักฐานของจำเลย และกำหนดผลของการไม่ยื่นบัญชีระบุพยานโดยห้ามศาลรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นได้หากเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม (ร่างมาตรา ๗)

(๑๐) ปรับปรุงระบบการอนุญาตให้ส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลอื่น โดยกำหนดให้การสืบพยานประเด็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยทุกกรณี เว้นแต่จะเป็นกรณีที่จำเลยไม่จำเป็นต้องมาฟังการพิจารณาตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๘)

(๑๑) กำหนดกลไกการอ้างและโต้แย้งในเรื่องเอกสิทธิ์ของพยานและแนวทางการใช้ดุลพินิจแก่ศาลให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดแนวทางให้แก่พนักงานสอบสวนที่จะมาขอให้ศาลวินิจฉัยในเรื่องเอกสิทธิ์ในขณะที่ดำเนินการสอบสวนได้ด้วย (ร่างมาตรา ๑๐)

(๑๒) กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของจำเลยและพยานหลักฐานที่จำเลยนำสืบเพื่อประกอบพยานหลักฐานอื่นลงโทษจำเลยได้ (ร่างมาตรา ๑๑)

(๑๓) เพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการสืบพยานบุคคลที่เป็นเด็ก ผู้ที่มีข้อจำกัดทางการพัฒนาสมอง หรือแม้แต่หญิงซึ่งถูกกระทำความผิดทางเพศและได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ (ร่างมาตรา ๑๒)

(๑๔) เพิ่มเติมบทบัญญัติให้คู่ความอาจตกลงกันให้ถือเอาคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณา หรือตกลงกันให้ถามค้านไปทันทีโดยไม่ต้องเบิกความใหม่ (ร่างมาตรา ๑๓)

(๑๕) แก้ไขหลักเกณฑ์ในการให้นำสืบพยานบุคคลไว้ก่อนตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ รวม ๕ ประการ (ร่างมาตรา ๑๔) คือ

(ก) เพิ่มเหตุที่สามารถขอให้สืบพยานได้ก่อนในกรณีที่พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือมีเหตุจำเป็นอันยากแก่การนำพยานมาสืบในภายหลัง

(ข) กำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งร้องทุกข์ไว้แล้วสามารถร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการได้

(ค) กำหนดแนวทางให้สามารถทำการสืบพยานไว้ก่อนได้ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน แม้ยังไม่รู้ตัวผู้ต้องหาหรือยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหามา

(ง) กรณีที่มีการฟ้องคดีอาญาไว้แล้ว เมื่อมีความจำเป็นเร่งด่วน ให้สามารถสืบพยานก่อนถึงหน้าที่นำสืบในการสืบพยานตามปกติได้

(จ) ให้สามารถนำหลักการนี้ไปใช้ในกรณีการสืบพยานหลักฐานประเภทอื่นได้

(๑๖) กำหนดให้นำหลักเกณฑ์และวิธีการในการร้องขอให้สืบพยานล่วงหน้าตามมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้โดยอนุโลมแก่กรณีการสืบพยานหลักฐานอื่น และแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้ว แต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติ (ร่างมาตรา ๑๕)

(๑๗) กำหนดให้มีการส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้าให้แก่จำเลยและศาล โดยกำหนดให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาหากมีการร้องขอให้ส่งสำเนาพยานเอกสารอันเป็นสำเนาคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน (ร่างมาตรา ๑๖)

(๑๘) แก้ไขถ้อยคำจาก "ผู้ชำนาญการพิเศษ" ตามมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๕ เป็น "ผู้เชี่ยวชาญ" เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกำหนดให้อำนาจศาลที่จะอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวไม่ต้องมาเบิกความที่ศาลได้ (ร่างมาตรา ๑๗)

(๑๙) แก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องค่าธรรมเนียมสำหรับพยานในคดีอาญาให้พยานได้รับชดเชยในเรื่องค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักตามที่จะกำหนดให้ด้วย ทั้งนี้ ควรให้เป็นเงินที่ศาลกำหนดให้แทนที่จะต้องให้รับจากคู่ความ และยกเลิกบทบัญญัติตามมาตรา ๒๕๗ (ร่างมาตรา ๑๘ และร่างมาตรา ๑๙)

๒. ความเห็นและข้อสังเกตในชั้นต้นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๑ สำนักงานอัยการสูงสุด

(๑) ควรให้นำหลักการประชุมทางจอภาพตามร่างมาตรา ๓ เดิม (เพิ่มมาตรา ๘๗ ทวิ) และร่างมาตรา ๙ เดิม (เพิ่ม ๒๓๐ ทวิ) มาใช้กับกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนอื่นและใช้กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกองค์กร

(๒) ควรตัดหลักการว่า ในชั้นพิจารณา ศาลอาจรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องประกอบพยานหลักฐานอื่นใดในคดีได้ ตามร่างมาตรา ๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๖ ฉ) ออก เนื่องจากไม่เป็นธรรมกับจำเลย

(๓) ในกรณีที่ต้องมีการสืบพยานที่มีภูมิลำเนาในศาลอื่นตามร่างมาตรา ๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๓๐) ควรนำวิธีการสืบพยานโดยผ่านระบบการประชุมทางจอภาพตามร่างมาตรา ๙ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๓๐ ทวิ) มาใช้แทนวิธีการส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานแทน เพื่อให้ศาลเดิมที่โจทก์ยื่นฟ้องมีโอกาสพิจารณาคดีไปโดยตลอด

(๔) ควรตัดร่างมาตรา ๒๔๐ ออก เนื่องจากการกำหนดให้โจทก์เปิดเผยพยานเอกสารต่อจำเลยบางกรณี จะนำไปสู่การเปิดเผย ชื่อ ที่อยู่ ของพยาน จึงอาจทำให้พยานได้รับอันตรายได้

(๕) ควรตัดร่าง ๑๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) และร่างมาตรา ๑๙ เดิม (ยกเลิกมาตรา ๒๕๗) ออก เนื่องจากหลักการตามร่างของกระทรวงยุติธรรมทำให้รัฐต้องเพิ่มภาระในการจ่ายเงินงบประมาณขึ้น และหลักการของมาตรา ๒๕๖และมาตรา ๒๕๗ ปัจจุบันก็เหมาะสมอยู่แล้ว

๒.๒ กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) มีข้อสังเกตในร่างมาตรา ๑๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) และร่างมาตรา ๑๙ (ยกเลิกมาตรา ๒๕๗) เช่นเดียวกับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุด

๒.๓ กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) [*] มีข้อสังเกตว่า ควรกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวบังคับใช้กับพนักงานฝ่ายปกครองด้วย

๓. สาระสำคัญของร่างกฎหมายที่ผ่านการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑)

๓.๑ ตัดหลักการในบางเรื่องออก

(๑) ได้ตัดร่างมาตรา ๑๒ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๓๔ ทวิ) ออก เนื่องจากหลักการเรื่องการสืบพยานเด็กได้นำไปบัญญัติไว้แล้วในมาตรา ๑๗๒ ตรี แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒

(๒) ได้ตัดร่างมาตรา ๑๔ เดิม (แก้ไขเพิ่มมาตรา ๒๓๗ ทวิ) และร่างมาตรา ๑๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๓๗ ตรี) ออก เนื่องจากหลักการตามร่างมาตราดังกล่าวได้ถูกแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว โดยมาตรา ๑๐ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๔๒

๓.๒ เห็นควรรอการพิจารณาบางร่างมาตราไว้ก่อน เพื่อศึกษาหลักกฎหมายของต่างประเทศ

ได้รอการพิจารณาร่างมาตรา ๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๖ ทวิ) และร่างมาตรา ๑๐ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๒๓๑) ซึ่งมีหลักการเหมือนกับร่างมาตรา ๘๕ ทวิ และร่างมาตรา ๙๒ ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ไว้ก่อน โดยมีเหตุผลอย่างเดียวกันกับที่กล่าวไว้ในตอนต้น

๓.๓ แก้ไขเพิ่มเติมสาระสำคัญในบทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวและพิจารณาข้อสังเกตของหน่วยงาน สรุปได้ดังนี้

(๑) ในร่างมาตรา ๓ และร่างมาตรา ๙ เดิม (เพิ่มมาตรา ๘๗ ทวิ และมาตรา๒๓๐ ทวิ ตามลำดับ) ยังคงหลักการเดิมต่างร่างฯ ของกระทรวงยุติธรรม (ร่างมาตรา ๔ เพิ่มมาตรา ๘๗/๑ และร่างมาตรา ๑๓ เพิ่มมาตรา ๒๓๐/๑)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๘๗ ทวิ และร่างมาตรา ๒๓๐ ทวิ ซึ่งกำหนดหลักการให้นำการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการไต่สวนฝากขังและการพิจารณาคดีของศาลนั้น เห็นว่า หากจะนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการพิจารณาคดีอาญาให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนแล้ว ก็ควรนำระบบดังกล่าวมาใช้กับองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทุกองค์กร กล่าวคือ ทั้งกระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และกรมราชทัณฑ์ จะต้องมีระบบการประชุมทางจอภาพที่ติดต่อถึงกันได้ทั้งหมดครบวงจรทั้งระบบ มิใช่ให้ใช้ระบบ

---

[*] ตามหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๓๐๕.๓/๙๔๐๖ ลงวันที่ ๔ สิงหาคม ๒๕๔๓

ดังกล่าวเฉพาะกระทรวงยุติธรรมและกรมราชทัณฑ์เท่านั้น นอกจากนี้ ยังควรขยายขอบเขตการใช้ไม่จำกัดเฉพาะการไต่สวนฝากขังเท่านั้น แต่ควรขยายไปถึงการยื่นคำร้องฝากขัง การยื่นคำร้องขอเลื่อนคดี และการสืบพยานที่มีภูมิลำเนาในท้องที่ศาลอื่นอีกด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควรคงหลักการในร่างมาตรา ๘๗/๑ และร่างมาตรา ๒๓๐/๑ ไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ ซึ่งกำหนดให้นำวิธีการสืบพยานทางจอภาพมาใช้กับกรณีที่มีเหตุจำเป็นในชั้นการไต่สวนฝากขังและการพิจารณาคดีของศาลเท่านั้น เนื่องจากเป็นการยกเว้นหลักการที่ว่าการพิจารณาคดีต้องกระทำต่อหน้าศาล จึงควรกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ส่วนการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนอื่นนั้นอยู่ในอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการที่สามารถจะดำเนินการได้เองอยู่แล้ว

(๒) ได้เพิ่มหลักการในร่างมาตรา ๕ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๖ ฉ) โดยกำหนดให้การรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องให้กระทำได้เฉพาะมีเหตุจำเป็นหรือเหตุสมควรเท่านั้น เนื่องจากบันทึกคำเบิกความดังกล่าวอาจกระทำขึ้นลับหลังจำเลย (ร่างมาตรา ๙ เพิ่มมาตรา ๒๒๖/๔)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๒๖ ฉ ซึ่งกำหนดหลักการว่า ในชั้นพิจารณาศาลอาจรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องประกอบหลักฐานอื่นใดในคดีได้นั้น เห็นว่า ควรตัดออก เนื่องจากไม่เป็นธรรมแก่จำเลย เพราะจำเลยอาจไม่มีโอกาสได้ซักค้านพยานโจทก์ดังกล่าวในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ นอกจากนี้ อาจเป็นช่องทางให้โจทก์ไม่ยอมนำพยานบุคคลที่เคยเบิกความไว้แล้วในชั้นไต่สวนมูลฟ้องมาเบิกความในชั้นพิจารณา เนื่องจากเกรงว่าจะถูกจำเลยซักค้านจึงอ้างว่าไม่สามารถนำพยานบุคคลดังกล่าวมาเบิกความได้ แล้วขอส่งบันทึกคำให้การชั้นไต่สวนมูลฟ้องแทน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควรคงหลักการตามร่างมาตรา ๒๒๖/๔ ไว้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในทางปฏิบัติว่า ศาลสามารถรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้

(๓) ในร่างมาตรา ๗ เดิม (เพิ่มมาตรา ๒๒๙ ทวิ) ได้เพิ่มหลักการในวรรคหนึ่งที่กำหนดให้โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบุพยานโดยแสดงถึงประเภทและลักษณะของวัตถุ สถานที่ หรือเอกสาร รวมทั้งรายชื่อที่อยู่ของบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญนั้น ให้กระทำเท่าที่จะระบุได้เท่านั้น เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวอาจทำให้พยานได้รับอันตรายได้ นอกจากนั้น ได้แก้ไขหลักการในวรรคสามโดยกำหนดให้คู่ความที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานตามกำหนดเวลาในวรรคหนึ่งและวรรคสอง ให้สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานพร้อมกับยื่นบัญชีระบุพยานได้ในเวลาใด ๆ ก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยานปากสุดท้ายของฝ่ายนั้นได้ ซึ่งแก้ไขจากหลักการเดิมที่กำหนดให้ต้องยื่นบัญชีระบุพยานก่อนศาลมีคำพิพากษา ทั้งนี้ เพราะไม่ต้องการให้คู่ความใช้การอ้างและนำสืบพยานเพื่อประวิงคดี (ร่างมาตรา ๑๑ เพิ่มมาตรา ๒๒๙/๑)

กระทรวงยุติธรรม มีข้อสังเกตในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ว่า ควรให้คงเงื่อนไขการพิจารณาของศาลเกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยานไว้ตามร่างเดิม เนื่องจากมีขั้นตอนที่เหมาะสมอยู่แล้ว การที่คณะกรรมการ

กฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) แก้ไขเงื่อนไขความในวรรคสี่ให้เหมือนกับความในวรรคสามตามที่ปรากฏนั้น เป็นการร่างกฎหมายที่ซ้ำกัน ซึ่งหากศาลไม่อนุญาตตามความในวรรคสามแล้วก็น่าจะไม่อนุญาตตามความในวรรคสี่เช่นเดียวกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า ควรคงหลักการไว้ตามร่างมาตรา ๒๒๙/๑ ที่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการฯ เนื่องจากตามร่างมาตรานี้ คณะกรรมการฯ ยังคงหลักการตามร่างเดิมของกระทรวงยุติธรรมเกือบทั้งหมด เพียงแต่แก้ไขหลักการในวรรคสามเสียใหม่ ซึ่งหลักการที่เปลี่ยนไปดังกล่าวอาจทำให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งประสงค์จะอ้างพยานหลักฐานแต่มิได้แสดงความจำนงจะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นตามวรรคสามมาก่อน สามารถร้องขอต่อศาลตามวรรคสี่ได้ โดยมิได้มุ่งหมายให้คู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ร้องขอต่อศาลตามวรรคสามและศาลไม่อนุญาต มีช่องทางมาร้องขอต่อศาลตามวรรคสี่อีกแต่อย่างใด ดังนั้น ปัญหาตามข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมจึงไม่น่าจะเกิดขึ้น

ในที่สุดกระทรวงยุติธรรมได้ให้ความเห็นชอบในหลักการดังกล่าว

(๔) ได้เพิ่มหลักการในร่างมาตรา ๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มตามมาตรา ๒๓๐) ที่เดิมกำหนดให้การเดินเผชิญสืบกระทำได้เฉพาะกรณีที่ศาลเห็นเป็นการสมควรเท่านั้น เป็นว่าโดยกำหนดให้คู่ความที่เกี่ยวข้องสามารถร้องขอให้ศาลไปเดินเผชิญสืบได้ด้วย (ร่างมาตรา ๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๓๐)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๓๐ เกี่ยวกับการเดินเผชิญสืบและการส่งประเด็นไปสืบที่ศาลอื่นนั้น เห็นว่า การสืบพยานในคดีอาญาควรยึดหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๒ โดยเคร่งครัดอย่างยิ่ง กล่าวคือจะต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลยเสมอ และควรกระทำในศาลเดิมที่โจทก์ยื่นฟ้องเพื่อให้การพิพากษาคดีมีความเที่ยงธรรมยิ่งขึ้น ส่วนในเรื่องการส่งประเด็นในไปสืบที่ศาลอื่นนั้น เนื่องจากตามร่างมาตรา ๒๓๐ ทวิ กำหนดให้นำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการสืบพยานคดีอาญาได้อยู่แล้ว ดังนั้น การสืบพยานที่มีภูมิลำเนาในศาลอื่นก็ไม่ควรจะใช้วิธีส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานแทน แต่ควรให้ผู้พิพากษาในศาลเดิมสืบพยานด้วยตนเองผ่านระบบการประชุมทางจอภาพแทนได้

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควรคงหลักการตามร่างมาตรา ๒๓๐ ไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอมา เนื่องจากเป็นหลักการที่พยายามกำหนดให้ผู้พิพากษาทำการพิจารณาคดีนั้น ๆ ไปโดยตลอดมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้การเดินเผชิญสืบต้องกระทำโดยศาลเท่านั้น และจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลและการสืบพยานหลักฐานโดยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้เท่านั้น ซึ่งก็รวมถึงไม่สามารถสืบพยานโดยผ่านระบบประชุมทางจอภาพด้วย

(๕) แก้ไขร่างมาตรา ๑๖ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔๐) ที่กำหนดให้โจทก์ต้องยื่นต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารที่ประสงค์จะอ้างอิงเป็นพยานหลักฐานที่อยู่ในความครอบครองต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยาน จากไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน เป็นไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เพื่อเปิดโอกาสให้จำเลยมีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานของโจทก์มากขึ้น (ร่างมาตรา ๑๗ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๔๐)

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๔๐ ที่กำหนดหลักการให้โจทก์ต้องยื่นต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารซึ่งจะใช้เป็นพยานหลักฐานต่อศาล เพื่อให้จำเลยมาตรวจสอบและขอรับสำเนาเป็นเวลาล่วงหน้าก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน นั้น เห็นว่า การให้โจทก์เปิดเผยพยานเอกสารต่อจำเลยแม้ว่าจะเป็นหลักการที่ดีและมีการใช้ในอารยประเทศก็ตาม แต่การเปิดเผยพยานเอกสารบางชนิดจะนำไปสู่การเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ สถานะ และความสำคัญในคดีพยานบุคคล ซึ่งในปัจจุบันนี้ระบบการคุ้มครองพยานบุคคลในประเทศไทยยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังและมีระบบแบบแผนที่แน่นอน การคุ้มครองพยานบุคคลในขณะนี้หน่วยงานที่รับผิดชอบคือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จะกระทำเฉพาะบางคดีที่สื่อมวลชนให้ความสนใจ และคุ้มครองเฉพาะก่อนเบิกความต่อศาลเท่านั้น จึงเห็นควรตัดร่างมาตรานี้ออกแล้วใช้บังคับตามมาตรา ๒๔๐ ของกฎหมายปัจจุบัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า เห็นควรคงหลักการตามร่างมาตรา ๒๔๐ ไว้ตามร่างฯ ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอมา เนื่องจากหลักการตามร่างมาตรานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาที่เป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ อันจะเป็นประโยชน์กับจำเลยอย่างมาก ในขณะเดียวกันหากการเปิดเผยข้อมูลบางอย่างที่เกี่ยวกับพยานบุคคล เช่น การเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ สถานะและความสำคัญในคดีจะทำให้มีปัญหาเรื่องความปลอดภัยของพยานแล้ว โจทก์อาจไม่ต้องยื่นเอกสารซึ่งจะใช้เป็นพยานหลักฐานล่วงหน้าตามหลักการในมาตรานี้ได้ หากแสดงเหตุผลความจำเป็นต่อศาล ตามที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๒๔๐ วรรคสาม

(๖) ได้เพิ่มหลักการในร่างมาตรา ๑๘ เดิม (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) โดยกำหนดให้การจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักให้แก่พยานต้องกระทำเฉพาะเท่าที่จำเป็นและตามสมควรเท่านั้น และได้แก้ไขร่างมาตรา ๒๕๖ จากเดิมที่กำหนดให้จ่ายค่าใช้จ่ายดังกล่าวตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง เป็น **"ตามข้อบังคับที่ประธานศาลฎีกากำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง"** เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ (ร่างมาตรา ๑๙ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖)

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในชั้นพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๑๙ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๒๕๖) อาจจะซ้ำซ้อนกับมาตรา ๑๗ ของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. .... (ปัจจุบันคือพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖) ที่กำหนดให้พยานที่ได้เบิกความต่อศาลแล้ว มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมแล้ว จึงได้ปรับปรุงร่างมาตราดังกล่าวโดยเพิ่มความขึ้นเป็นวรรคสองกำหนดให้พยานที่ได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายอื่นแล้ว ไม่มีสิทธิรับตามมาตรา ๒๕๖ นี้อีก

ในที่สุด **กระทรวงยุติธรรม** ได้ให้ความเห็นชอบในการแก้ไขหลักการดังกล่าว

สำนักงานอัยการสูงสุด มีข้อสังเกตว่า ร่างมาตรา ๒๕๖ และยกเลิกมาตรา ๒๕๗ ซึ่งมีหลักการให้ศาลจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียกตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (ตามบทบัญญัติมาตรา ๒๕๖ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน กำหนดให้คดีอาญาที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์เสียค่าพาหนะให้แก่พยานโจทก์ตามที่เสียไปจริงไม่เกินสมควร ซึ่งในทางปฏิบัติขณะนี้สำนักงานอัยการสูงสุดได้ถือปฏิบัติตามหนังสือกระทรวงการคลัง ที่ กค ๐๕๑๔/๑๒๖๒๖ ลงวันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๕๓๕ โดยจ่ายค่าพาหนะตามที่เสียไปจริง และจ่ายเบี้ยเลี้ยงคนละไม่เกิน ๑๐๐ บาทต่อวัน) นั้น เป็นการขยายขอบเขตการจ่ายเงินค่าป่วยการแก่พยานตามหลักกฎหมายปัจจุบันที่กำหนดให้จ่ายเฉพาะพยานของพนักงานอัยการซึ่งเป็นโจทก์เท่านั้น ซึ่งจะมีผลทำให้รัฐต้องเพิ่มการจ่ายเงินงบประมาณในการนี้เป็นจำนวนมาก อันเป็นการสวนทางกับนโยบายของรัฐบาลในการประหยัดงบประมาณรายจ่ายของรัฐ นอกจากนี้จะเป็นการก่อให้เกิดการระบุพยานอย่างฟุ่มเฟือยและประวิงคดีด้วยการระบุพยานเพิ่มเติมขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งส่งผลให้การดำเนินคดีต้องล่าช้าออกไป และยังมีผลทำให้ราษฎรตัดสินใจฟ้องคดีอาญากันเองได้ง่ายขึ้นเพราะรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในเรื่องของพยานบุคคลให้แล้ว จึงเห็นว่าบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันตามมาตรา ๒๕๖ และมาตรา ๒๕๗ เหมาะสมดีอยู่แล้ว

กระทรวงการคลัง มีข้อสังเกตเช่นเดียวกับสำนักงานอัยการสูงสุด

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาข้อสังเกตแล้ว เห็นด้วยกับข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวกับร่างมาตรา ๒๕๖ และยกเลิกมาตรา ๒๕๗ เพราะการอ้างพยานบุคคลในคดีอาญาบางประเภทจะเป็นประโยชน์เฉพาะกับตัวโจทก์ซึ่งเป็นราษฎรเท่านั้นเช่น ในคดีเช็ค ดังนั้น รัฐจึงไม่สมควรต้องรับภาระค่าใช้จ่ายดังกล่าว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) โดยเห็นว่า บทบัญญัติตามมาตรา ๒๔๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่กำหนดให้บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัตินั้น หมายความว่า บุคคลนั้นมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามกรณีและจำนวนที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น กรณีไม่ได้หมายความว่ารัฐจะต้องให้ค่าตอบแทนเสมอไป

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากผู้แทนกระทรวงยุติธรรมยังคงยืนยันหลักการตามร่างฯ เดิม ประกอบกับกระทรวงการคลังไม่ติดใจในข้อสังเกตดังกล่าวข้างต้นแล้ว คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงไม่มีการแก้ไขหลักการให้เป็นไปตามข้อสังเกตของสำนักงานอัยการสูงสุด

(๑๐) แก้ไขร่างมาตรา ๒๒ โดยกำหนดให้ประธานศาลฎีกา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังกล่าวมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามบทเฉพาะกาลตามร่างมาตรา ๒๑ ด้วย (ร่างมาตรา ๒๒) และเป็นไปตามข้อสังเกตของกระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) ที่เห็นว่า ควรกำหนดให้รัฐมนตรีว่ากระทรวงมหาดไทยเป็นผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ด้วย เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวใช้กับพนักงานฝ่ายปกครองด้วย และตามข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมที่ได้มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่าในร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓) บัญญัติให้กระทรวงยุติธรรมออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงควรเพิ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเข้าไว้ด้วย

๓.๔ ได้นำหลักการบางประการในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. .... ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และคณะรัฐมนตรีมีมติให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา (ปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖) มาบัญญัติไว้ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากเป็นหลักการที่เกี่ยวข้องกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คือ

(๑) การจัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน ซึ่งสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่น และให้ล่ามนั้นได้รับค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พัก (ร่างมาตรา ๘ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเรื่องล่ามและการจัดหาล่ามซึ่งแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศและแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไว้อยู่แล้ว จึงเห็นควรบัญญัติให้ครอบคลุมถึงกรณีให้ล่ามแปลภาษาไทยท้องถิ่นด้วย (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓)

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในขั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๓ (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๓) ควรแก้ไขให้การสั่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้จากร่างฯ เดิมที่กำหนดให้การเบิกค่าใช้จ่ายดังกล่าวต้องเป็นไปตามระเบียบที่สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย สำนักงานศาลยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี โดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังนั้น ควรแก้ไขเป็นว่า ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานและเพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันในการกำหนดค่าใช้จ่ายดังกล่าว

ในขั้นการพิจารณาข้อสังเกตดังกล่าวของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมมีความเห็นเพิ่มเติมว่า การกำหนดให้แต่ละหน่วยงานเป็นผู้ออกระเบียบได้เอง อาจเกิดความไม่สอดคล้องกันในทางปฏิบัติ ส่วนผู้แทนกระทรวงมหาดไทยและผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดเห็นด้วยกับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรม สำหรับผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมไม่คัดค้าน ข้อสังเกตดังกล่าวหากหน่วยงานอื่นจะยินยอมปฏิบัติตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด แต่สำหรับการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักให้แก่ล่ามในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมยังยืนยันที่จะให้เป็นไปตามระเบียบที่สำนักงานศาลยุติธรรมกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลังตามร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) พิจารณาแล้วเห็นว่า การแก้ไขหลักการในมาตรา ๑๓ ดังกล่าว เนื่องมาจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสำนักงานอัยการสูงสุดปัจจุบันมิได้สังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทย และศาลมิได้สังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรม ดังนั้น แต่ละหน่วยงานซึ่งเป็นผู้จัดหาล่ามจึงควรออกระเบียบการจ่ายเงินได้เองเพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน สำหรับปัญหาเรื่องความเหลื่อมล้ำกันของอัตราค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักของล่ามที่แต่ละหน่วยงานจะกำหนดขึ้นนั้น ในทางปฏิบัติไม่น่าจะเกิดขึ้น เนื่องจากกระทรวงการคลังซึ่งเป็นผู้ให้ความเห็นชอบกับระเบียบที่แต่ละหน่วยงานจะกำหนดขึ้นนั้นย่อมจะควบคุมมิให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันได้

(๒) การให้พยานซึ่งอาจได้รับอันตรายหรือเกิดความเสียหายอันเนื่องมาจากการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิคัดค้านหรือโต้แย้งการปล่อยชั่วคราวนั้น (ร่างมาตรา ๑๑ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๐๖ ถึงมาตรา ๑๑๗ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติเรื่องการปล่อยชั่วคราวไว้แล้ว จึงเห็นควรบัญญัติให้ครอบคลุมถึงกรณีดังกล่าวด้วย (ร่างมาตรา ๕ เพิ่มมาตรา ๑๐๘/๑)

(๓) การตรวจตัวผู้เสียหายหรือการสอบคำให้การผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งเป็นหญิงในชั้นสอบสวน ต้องกระทำโดยพนักงานหรือผู้สอบสวนซึ่งเป็นหญิง (ร่างมาตรา ๑๐ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๓๒ และมาตรา ๑๓๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติเฉพาะการตรวจตัวและการถามคำให้การผู้เสียหายไว้เท่านั้น โดยมิได้กำหนดให้ชัดเจนว่าการตรวจตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ต้องให้เจ้าพนักงานหญิงเป็นผู้ตรวจ และในการถามคำให้การผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งเป็นหญิงต้องให้พนักงานสอบสวนหญิงเป็นผู้ถามปากคำ จึงเห็นควรบัญญัติหลักการให้ครอบคลุมในกรณีดังกล่าว (ร่างมาตรา ๖ เพิ่มมาตรา ๑๓๒ (๑) วรรคสอง และร่างมาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๑๓๓ วรรคสี่)

(๔) มาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหาย หรือพยานกับผู้ต้องหาหรือจำเลย ได้แก่ การยืนยันตัวผู้กระทำผิดในชั้นจับกุมหรือการชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสมและสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน (ร่างมาตรา ๑๕ เดิม) การสืบพยานในชั้นศาลโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (ร่างมาตรา ๑๗ เดิม) เนื่องจากมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาตรา ๑๓๓ ตรี และมาตรา ๑๗๒ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญา ได้บัญญัติกรณีทำนองเดียวกันนี้ไว้ในเรื่องการถามปากคำเด็กและการสืบพยานเด็กอยู่แล้ว จึงเห็นควรนำหลักการดังกล่าวมากำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อให้ครอบคลุมไปถึงการให้ความคุ้มครองพยานด้วย (ร่างมาตรา ๗ เพิ่มมาตรา ๑๓๓ วรรคห้า และร่างมาตรา ๘ เพิ่มมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม)

กระทรวงยุติธรรม ได้มีข้อสังเกตในชั้นการพิจารณาของคณะกรรมการกลั่นกรองเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๖ ว่า ร่างมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพิ่มเติมวรรคสามของมาตรา ๑๗๒ ว่า "...หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง..." นั้น น่าจะยังคลาดเคลื่อนอยู่ เนื่องจากร่างมาตรา ๑๗๒ นั้นเป็นการพิจารณาและสืบพยานในศาล ซึ่งปัจจุบันนี้ศาลยุติธรรมได้แยกหน่วยงานออกเป็นอิสระจากกระทรวงยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๗๕ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรมฯ ประกอบกับร่างมาตรา ๒๒ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินั้น ดังนั้น วิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในชั้นศาลควรเป็นอำนาจของประธานศาลฎีกาที่จะออกข้อบังคับ จึงควรแก้ไขเป็น "ตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา"

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) ได้แก้ไขร่างมาตรา ๘ (เพิ่มมาตรา ๑๗๒ วรรคสาม) ให้สอดคล้องกับข้อสังเกตของกระทรวงยุติธรรมแล้ว

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
พฤศจิกายน ๒๕๔๖

D:/Mouse/ปรับแก้ไข

(ตัวอย่างหน้าปกรายงานการฝึกงาน)

รายงานการฝึกงาน

เรื่อง การจัดทำเว็บไซต์ด้วยโปรแกรม Dreamweaver

ของนักศึกษาผู้ฝึกงานในสถานประกอบการ

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

(ตัวอย่างหน้าปกรายงานการฝึกงาน)

เรื่อง การจัดทำเว็บไซต์ด้วยโปรแกรม Dreamweaver

โดย

นายกิตติ ศรีสุข

รหัสนักศึกษา 5501101234

เสนอ

อาจารย์ที่ปรึกษา

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555

ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	ร่าง พระราชบัญญัติ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ——— .... โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๓ การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีการจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ก็ให้ใช้ล่ามแปล	มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....” มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เว้นแต่มาตรา ๓ และมาตรา ๗ ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “มาตรา ๑๓ การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา ให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีความจำเป็น ต้องแปลภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย หรือภาษาไทยเป็นภาษาไทยท้องถิ่นหรือภาษาต่างประเทศ ก็ให้ใช้ล่ามแปล ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยหรือสามารถพูดหรือเข้าใจเฉพาะภาษาไทยท้องถิ่น และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน	เพื่อกำหนดให้มีล่ามแปลภาษาไทยท้องถิ่นและให้ล่ามได้รับค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักด้วยนอกเหนือจากค่าป่วยการ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่นๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย สำนักงานอัยการสูงสุด หรือกระทรวงยุติธรรมแล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง	พนักงานอัยการหรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยิน หรือสื่อความหมายได้และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพยานหรืออื่นๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล ให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทางและค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๓ ทวิ ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้ และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามภาษามือที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย สำนักงานอัยการสูงสุด หรือกระทรวงยุติธรรม แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง	มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “มาตรา ๘๗/๑ เมื่อพนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนร้องขอและผู้ต้องหามิได้คัดค้าน หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้นำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานไปยังสถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นที่ศาลเห็นสมควรซึ่งสามารถสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวน โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ การไต่สวนตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าเป็นการไต่สวนในห้องพิจารณาของศาล”	นำไปบัญญัติรวมไว้ในร่างมาตรา ๑๓ กำหนดให้ศาลมีอำนาจสอบถามหรือไต่สวนผู้ต้องหาโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่ไม่อาจนำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานมาศาลได้ ทั้งนี้ เพื่อนำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญหาการนำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานมาศาลไม่ได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๘/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา ๑๐๘/๒ ในกรณีที่พยานสำคัญในคดีอาจได้รับภัยอันตรายอันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พยานนั้นอาจคัดค้านการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ โดยยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี ถ้ามีคำคัดค้านการปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี พิจารณาคำคัดค้านดังกล่าวทันที โดยให้มีอำนาจเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายมาสอบถามเพื่อประกอบการพิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร"	กำหนดให้พยานที่อาจได้รับภัยอันตรายหรือเกิดความเสียหายอันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของพยาน.
	มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้	เพื่อให้มีการนำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อส่งเสริมให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
	ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้อง	เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์เก็บและตรวจทางห้องปฏิบัติการจากส่วนประกอบของร่างกายผู้ต้องหา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	ตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องปัดขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุดกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง" มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๓๒(๑) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้ การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พูดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ	“ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้” มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๑๓๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็น	กำหนดให้การตรวจตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิง เพื่อให้เสียหายที่เป็นหญิงได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสม กำหนดให้การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ต้องกระทำโดยพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิง เพื่อให้ผู้เสยหายที่เป็นหญิงได้รับการปฏิบัติที่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	อย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้" มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามและวรรคสี่ของมาตรา ๑๗๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยาน หรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้โทรทัศน์วงจรปิด สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถาม	เหมาะสม กำหนดมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหายหรือพยานกับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยของพยานหรือผู้เสียหาย กำหนดมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าโดยตรงระหว่างพยานกับจำเลย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	ผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้ ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสาม เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้" มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๖/๑ มาตรา ๒๒๖/๒ มาตรา ๒๒๖/๓ มาตรา ๒๒๖/๔ และมาตรา ๒๒๖/๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา ๒๒๖/๑ ในกรณีที่ความปรากฏแก่ศาลว่าพยานหลักฐานใดเป็นพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ ศาลจะไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้นก็ได้ หากการรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อมาตรฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาหรือสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของประชาชนมากกว่าประโยชน์ที่จะพึงได้จากการรับฟังพยานหลักฐานนั้น ในการใช้ดุลพินิจรับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ด้วย (๑) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความ	เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยชอบแต่ได้มาเนื่องจากการกระทำโดยมิชอบ หรือเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยอาศัยข้อมูลที่เกิดขึ้นหรือได้มาโดยมิชอบ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	น่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น (๒) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความผิดในคดี (๓) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ (๔) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด และ (๕) การแสวงหาพยานหลักฐานนั้นมีช่องทางที่จะกระทำได้โดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพียงใด	
	มาตรา ๒๒๖/๒ ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดครั้งอื่นๆ นิสัย หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียของจำเลย เพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดในคดีที่ถูกฟ้อง เว้นแต่พยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (๑) พยานหลักฐานที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดของคดีที่ฟ้อง (๒) พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะ วิธี หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย (๓) พยานหลักฐานที่หักล้างข้อกล่าวอ้างของจำเลยถึงการกระทำ นิสัย หรือความประพฤติในส่วนดีของจำเลย	เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับอดีต (นิสัย) หรือความประพฤติของจำเลย รวมทั้งข้อยกเว้นของหลักเกณฑ์ดังกล่าว

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	มาตรา ๒๒๖/๓ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดีหรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่ (๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานบอกเล่านั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ (๒) มีเหตุจำเป็น เนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่ามีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดรายงานระบุนาม หรือชนิดและลักษณะของพยานบอกเล่า เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายคัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อ	เพื่อกำหนดความหมายของพยานบอกเล่าว่าอาจเป็นพยานบุคคล หรือเอกสาร หรือวัตถุอื่นใดก็ได้ พร้อมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การรับฟังพยานบอกเล่า

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	รวมไว้ในสำนวน มาตรา ๒๒๖/๔ ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ห้ามมิให้จำเลยนำสืบด้วยพยานหลักฐานหรือถามค้านด้วยคำถามอันเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่นนอกจากจำเลย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาลตามคำขอ ศาลจะอนุญาตตามคำขอในวรรคหนึ่ง เฉพาะในกรณีที่ศาลเห็นว่าจะก่อให้เกิดความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี	กำหนดห้ามมิให้จำเลยนำสืบหรือถามค้านเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่น เพื่อให้ความคุ้มครองผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศที่จะไม่ต้องถูกตั้งคำถามอันไม่เหมาะสม
	มาตรา ๒๒๖/๕ ในชั้นพิจารณาหากมีเหตุจำเป็นหรือเหตุอันสมควร ศาลอาจรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือบันทึกคำเบิกความของพยานที่เบิกความไว้ในคดีอื่นประกอบพยานหลักฐานอื่นในคดีได้"	กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังบันทึกคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นพยานหลักฐานประกอบในชั้นพิจารณาได้ เพื่อแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติหลายกรณีที่ไม่สามารถนำตัวพยานมาเบิกความในชั้นพิจารณาได้
	มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๗/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา ๒๒๗/๑ ในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานซัดทอด พยานที่จำเลยไม่มีโอกาสถามค้านหรือพยานหลักฐานที่มีข้อบกพร่องประการอื่นอันอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และไม่ควรรับฟังพยานหลักฐาน	เพื่อกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการชั่งน้ำหนักพยานบอกเล่า พยานซัดทอด หรืออพยานหลักฐานที่มีพิรุธหรือข้อบกพร่องประการอื่น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	นั้นโดยลำพังเพื่อลงโทษจำเลย เว้นแต่จะมีเหตุผลอันหนักแน่น มีพฤติการณ์พิเศษแห่งคดี หรือมีพยานหลักฐานประกอบอื่นมาสนับสนุน พยานหลักฐานประกอบตามวรรคหนึ่ง หมายถึงพยานหลักฐานอื่นที่รับฟังได้และมีแหล่งที่ มาเป็นอิสระต่างหากจากพยานหลักฐานที่ต้องการพยานหลักฐานประกอบนั้น ทั้งจะต้องมีคุณค่าเชิงพิสูจน์ที่สามารถสนับสนุนให้พยานหลักฐานอื่นที่ไปประกอบมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นด้วย"	เพื่อกำหนดความหมายของคำว่า "พยานหลักฐานประกอบ" ให้ชัดเจน
	มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๒๙/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา ๒๒๙/๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๓/๑ ในการไต่สวนมูลฟ้องหรือการพิจารณา โจทก์ต้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานโดยแสดงถึงประเภทและลักษณะของวัตถุ สถานที่ หรือเอกสาร รวมทั้งรายชื่อ ที่อยู่ของบุคคลหรือผู้เชี่ยวชาญเท่าที่จะระบุได้ ซึ่งโจทก์ประสงค์จะนำสืบ หรือขอให้ศาลไปตรวจหรือแต่งตั้งต่อศาลไม่น้อยกว่าสิบห้าวันก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยาน พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอเพื่อให้จำเลยรับไป ส่วนจำเลยให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานพร้อมสำเนาก่อนวันสืบพยานจำเลย	เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการยื่นบัญชีระบุพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและในชั้นพิจารณา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	ในการไต่สวนกรณีร้องขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบหรือกรณีร้องขอให้ศาลริบทรัพย์ให้บุคคลที่เกี่ยวข้องยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานต่อศาลไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันไต่สวนพร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องอื่น ถ้ามี รับไป	เพื่อกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการยื่นบัญชีระบุพยานในกรณีการไต่สวนร้องขอคืนของกลางที่ศาลสั่งริบหรือการร้องขอให้ศาลริบทรัพย์
	เมื่อระยะเวลาที่กำหนดให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง แล้วแต่กรณี ได้สิ้นสุดลง ถ้าคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไว้แล้วมีเหตุอันสมควรแสดงได้ว่าตนไม่สามารถทราบได้ว่าต้องนำพยานหลักฐานบางอย่างมาสืบหรือไม่ทราบว่าพยานหลักฐานบางอย่างได้มีอยู่ หรือมีเหตุสมควรอื่นใด หรือถ้าคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องฝ่ายใดซึ่งมิได้ ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานเช่นว่านั้นแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ศาลได้ว่า มีเหตุอันสมควรที่ไม่สามารถยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานตามกำหนดเวลาดังกล่าวได้ คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นอาจร้องขออนุญาตอ้างพยานหลักฐานดังกล่าวต่อศาล พร้อมกับบัญชีระบุพยานหลักฐานและสำเนาบัญชีระบุพยานหลักฐานนั้นไม่ว่าเวลาใดๆ ก่อนเสร็จสิ้นการสืบพยานของฝ่ายนั้นสำหรับกรณีที่คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐานไว้แล้ว หรือก่อนเสร็จสิ้นการพิจารณาสำหรับกรณีที่คู่ความหรือบุคคลเช่นว่านั้นไม่ได้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และถ้าศาลเห็นว่า	เพื่อกำหนดข้อยกเว้นในเรื่องการยื่นบัญชีระบุพยานภายหลังจากระยะเวลาที่กำหนดได้สิ้นสุดลง

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	จำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้ ห้ามมิให้ศาลอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานใดซึ่งคู่ความหรือบุคคลที่ เกี่ยวข้องซึ่งอ้างพยานหลักฐานนั้นมิได้แสดงความจำนงจะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นตามวรรคหนึ่ง วรรคสอง หรือวรรคสาม หรือตามมาตรา ๑๗๓/๑ วรรคสอง หรือวรรคสาม แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเป็นจะต้องสืบพยานหลักฐานดังกล่าวเพื่อให้การวินิจฉัยชี้ขาดข้อสำคัญแห่งประเด็นเป็นไปโดยเที่ยงธรรม หรือเพื่อให้โอกาสแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบและรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านั้นได้”	เพื่อกำหนดให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้สืบพยานหลักฐานที่คู่ความมิได้แสดงความจำนงที่จะอ้างอิงพยานหลักฐานนั้นไว้ก่อน
	มาตรา ๑๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน	
มาตรา ๒๓๐ เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจไปเองหรือให้จ่าศาลไปเดินเผชิญสืบพยาน หรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน ให้ผู้เดินเผชิญสืบและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดั่งศาลเดิม และศาลที่รับประเด็นมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้	“มาตรา ๒๓๐ เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นเป็นการสมควร ศาลอาจเดินเผชิญสืบพยานหลักฐาน หรือเมื่อมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำพยานหลักฐานมาสืบที่ศาลและการสืบพยานหลักฐาน โดยวิธีอื่นไม่สามารถกระทำได้ ศาลมีอำนาจส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทน ให้	เพื่อให้ศาลต้องเดินเผชิญสืบพยานหลักฐานด้วยตนเอง เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นตามที่กำหนดจึงจะส่งไปให้ศาลอื่นสืบพยานหลักฐานแทนได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
เมื่อคู่ความแถลงต่อศาลขอไปฟังการพิจารณา ก็ให้ศาลสั่งหรือจัดการให้เป็นไปตามคำขอนั้น ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ติดใจไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถามคำซักเป็นหนังสือก็ได้ ให้ศาลหรือผู้เดินเผชิญสืบสืบพยานตามนั้น ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลาง เท่าที่จำเป็นให้แก่ผู้เดินเผชิญสืบหรือแก่ศาลรับประเด็นเพื่อสืบพยาน เมื่อคู่ความที่ขอให้สืบพยานไม่ติดใจไปฟังการพิจารณา ก็ให้ยื่นคำถามพยานเป็นหนังสือ เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ให้ผู้เดินเผชิญสืบหรือศาลที่รับประเด็น ส่งถ้อยคำสำนวนพร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางไปยังศาลเดิม	ศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดังศาลเดิม รวมทั้งมีอำนาจส่งประเด็นต่อไปยังศาลอื่นได้ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๗๒ ทวิ ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลางเท่าที่จำเป็นให้แก่ศาลที่รับประเด็นเพื่อสืบพยานหลักฐานถ้าจำเลยในกรณีตามมาตรา ๑๗๒ ทวิ ไม่ติดใจไปฟังการพิจารณาจะยื่นคำถามพยานหรือคำแถลงขอให้ตรวจพยานหลักฐานก็ได้ ให้ศาลสืบพยานหลักฐานไปตามนั้น เมื่อสืบพยานหลักฐานตามที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งถ้อยคำสำนวนพร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางคืนศาลเดิม" มาตรา ๑๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๓๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา ๒๓๐/๑ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันไม่อาจนำพยานมาเบิกความในศาลได้ เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้พยานดังกล่าวเบิกความ ณ สถานที่ทำการของทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นนอกศาลนั้น โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้	เพื่อนำเทคโนโลยีมาช่วยแก้ไขปัญหาการนำพยานบุคคลมาศาล แต่อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกตว่าการเบิกความโดยการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพตามร่างมาตรานี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นระบบการประชุมทางจอภาพ (Video Conferencing) ที่แท้จริงก็ได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๒๓๓ จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพยานได้ ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ศาลจะให้เข้าสืบก่อนพยานอื่นฝ่ายจำเลยก็ได้ ถ้าคำจำเลยซึ่งให้การเป็นพยานนั้นปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นนั้นชักค้านได้	การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล" มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา ๒๓๓ จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพยานได้ ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ศาลจะให้เข้าสืบก่อนพยานอื่นฝ่ายจำเลยก็ได้ ถ้าคำเบิกความของจำเลยนั้นปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นนั้นชักค้านได้ ในกรณีที่จำเลยเบิกความเป็นพยาน คำเบิกความของจำเลยย่อมใช้ยันจำเลยนั้นได้และศาลอาจรับฟังคำเบิกความนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นของโจทก์ได้"	เพื่อให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของจำเลยเป็นผลร้ายแก่จำเลยผู้เบิกความเองรวมทั้งจำเลยอื่นได้ด้วย ซึ่งจะสอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏจากพยานหลักฐานของฝ่ายจำเลยเอง
มาตรา ๒๓๗ คำพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณานั้น ให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เว้นแต่ในกรณีดั่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรค ๓	มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา ๒๓๗ บันทึกคำเบิกความพยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณานั้น ให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เว้นแต่ในกรณีดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน ศาลอาจอนุญาตให้ถือเอา	กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความพยานใน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	บันทึกคำเบิกความพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความพยานในชั้นพิจารณา โดยพยานไม่ต้องเบิกความใหม่ หรือให้พยานเบิกความตอบคำถามค้านของจำเลยไปทันทีได้ เว้นแต่ในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำจำคุกตั้งแต่ห้าปีขึ้นไปหรือโทษสถานที่หนักกว่านั้น เมื่อคู่ความมีคำขอร่วมกันและศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้ บันทึกถ้อยคำตามวรรคสาม ให้มีรายการดังต่อไปนี้ (๑) ชื่อศาลและเลขคดี (๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ (๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ (๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพของผู้ให้ถ้อยคำและความเกี่ยวพันกับคู่ความ (๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ (๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย"	ชั้นไต่สวนมูลฟ้องแทนการเบิกความพยานในชั้นพิจารณาได้ เพื่อให้การพิจารณาคดีมีความรวดเร็วและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	มาตรา ๑๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๓๗ ตรี แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “มาตรา ๒๓๗ ตรี ให้นำความในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่กรณีการสืบพยานหลักฐานอื่นและแก่กรณีที่ได้มีการฟ้องคดีไว้แล้วแต่มีเหตุจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานไว้ก่อนถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคสองด้วย ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้พนักงานอัยการสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลได้โดยไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้า พยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือเป็นการยากแก่การตรวจพิสูจน์ ผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยการโดยตนเองหรือเมื่อได้รับคำร้องจากพนักงานสอบสวนหรือผู้เสียหาย จะยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในมาตรา ๒๔๔/๑ ไว้ทันทีก็ได้ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิมาใช้บังคับโดยอนุโลม”	เพื่อให้นำเอาวิธีการสืบพยานบุคคลล่วงหน้าก่อนฟ้องคดีต่อศาลตาม ๒๓๗ ทวิ มาใช้กับการสืบพยานหลักฐานอื่นล่วงหน้าก่อนฟ้องคดี นอกจากนั้นยังอนุโลมให้ใช้วิธีการดังกล่าวกับการสืบพยานหลักฐานทั้งปวงในขั้นตอนที่ฟ้องคดีแล้ว แต่ยังไม่ถึงกำหนดเวลาสืบพยานตามปกติอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสืบพยานหลักฐานที่มีปัญหาตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๒๓๗ ทวิ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
มาตรา ๒๔๐ เมื่อมีเอกสารใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาล ให้อ่านหรือส่งให้คู่ความตรวจดู ถ้าคู่ความฝ่ายใดต้องการสำเนา ศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่ายที่อ้างนั้นส่งสำเนาแก่อีกฝ่ายหนึ่งตามที่เห็นสมควร	มาตรา ๑๙ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔๐ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา ๒๔๐ เมื่อโจทก์ประสงค์จะอ้างเอกสารที่อยู่ในความครอบครองของโจทก์เป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำผิด ให้โจทก์ยื่นต้นฉบับและสำเนาเอกสารนั้นต่อศาลก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าสิบห้าวัน เพื่อให้จำเลยมีโอกาสตรวจและขอรับสำเนาเอกสารดังกล่าวได้ก่อนที่โจทก์จะนำสืบพยานเอกสารนั้น เว้นแต่ศาลเห็นสมควรสั่งเป็นอย่างอื่น หรือเอกสารที่โจทก์ประสงค์จะอ้างอิงนั้นเป็นบันทึกคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน ในกรณีที่ไม่อยู่ในบังคับแห่งวรรคหนึ่ง เมื่อมีเอกสารใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลให้อ่านหรือส่งให้คู่ความตรวจดู ถ้าคู่ความฝ่ายใดต้องการสำเนา ศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่ายที่อ้างเอกสารนั้นส่งสำเนาให้อีกฝ่ายหนึ่งตามที่เห็นสมควร ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ส่งต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ส่งพยานเอกสารหรือพยานวัตถุตามมาตรา ๑๗๓/๒ วรรคหนึ่ง ให้ศาลมีอำนาจไม่รับฟังพยานหลักฐานนั้น เว้นแต่ศาลเห็นว่าเป็นกรณีเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม หรือการไม่ปฏิบัติดังกล่าวมิได้	กำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการส่งสำเนาเอกสารของโจทก์ให้แก่ฝ่ายจำเลยให้ชัดเจน เพื่อคุ้มครองสิทธิของจำเลยในคดีอาญาในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	เป็นไปโดยจงใจและไม่เสียโอกาสในการดำเนินคดีของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง" มาตรา ๒๐ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๔๓ และมาตรา ๒๔๔ ในหมวด ๕ ผู้ชำนาญการพิเศษ ของภาค ๕ พยานหลักฐาน แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "หมวด ๕ ผู้เชี่ยวชาญ	
มาตรา ๒๔๓ ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษในการใดๆ เช่นในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยการ การแพทย์หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของเขานั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่าตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่นๆ	มาตรา ๒๔๓ ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใดๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยการ การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณา อาจเป็นพยานในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่นๆ	แก้ไขถ้อยคำจาก "ผู้ชำนาญการพิเศษ" เป็น "ผู้เชี่ยวชาญ" เพื่อให้สอดคล้องกับถ้อยคำในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งอันจะช่วยลดความสับสนที่เกิดขึ้นโดยไม่จำเป็นในทางปฏิบัติ
ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้	ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง	กำหนดให้ผู้เชี่ยวชาญอาจทำความเห็นเป็นหนังสือโดยไม่ต้องมาเบิกความประกอบ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวแล้วแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ	ทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็น หรือคู่ความไม่ติดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้ ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องมาเบิกความประกอบ ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความเพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไป ในการเบิกความประกอบ ผู้เชี่ยวชาญจะอ่านข้อความที่เขียนมาก็ได้	ความเป็นจริงในทางปฏิบัติ ซึ่งในปัจจุบันค่อนข้างขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางทุกด้านซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะต้องทำงานทั้งในการตรวจสอบค้นคว้าข้อมูล และยังต้องมาเบิกความในศาลโดยไม่จำเป็นเพราะแทบจะไม่มีการซักค้านพยานผู้เชี่ยวชาญ
มาตรา ๒๔๔ ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้องพิจารณาหรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ก็ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจได้	มาตรา ๒๔๔ ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้องพิจารณา หรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจได้ แต่การกระทำตามคำสั่งดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงหลักทางศาสนาและไม่ก่อให้เกิดอันตรายร้ายแรงอย่างอื่น" มาตรา ๒๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๒๔๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา "มาตรา ๒๔๔/๑ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตรา	แก้ไขถ้อยคำเล็กน้อยเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนคำว่า "ผู้ชำนาญการพิเศษ" เป็น "ผู้เชี่ยวชาญ"

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	โทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์ดำเนินการบังคับตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องปัดขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่า หากมีการเนิ่นช้ากว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้า พยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้อง	

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
	ขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันทีโดยไม่จำต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๒๓๗ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนดโดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง"	
มาตรา ๒๕๖ คดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์เสียค่าพาหนะให้แก่พยานโจทก์ตามที่เสียไปจริงไม่เกินสมควร	มาตรา ๒๒ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน "มาตรา ๒๕๖ ให้ศาลจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการและค่าเช่าที่พักที่จำเป็นและสมควรแก่พยานซึ่งมาศาลตามหมายเรียก ตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง พยานที่ได้รับค่าพาหนะ ค่าป่วยการ หรือค่าเช่าที่พักในลักษณะเดียวกันตามกฎหมายอื่นแล้ว ไม่มีสิทธิได้รับตามมาตรานี้อีก"	แก้ไขเพิ่มเติมให้รัฐต้องจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการและค่าเช่าที่พักให้แก่พยานในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์และพยานในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์เช่นเดียวกัน
มาตรา ๒๕๗ ในคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ๆ จักต้องเสียค่าธรรมเนียม คือ	มาตรา ๒๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๕๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	เนื่องจากได้กำหนดให้รัฐต้องจ่ายค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักให้แก่พยานในคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็น

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.	เหตุผลในการแก้ไข
(๑) ค่าพาหนะพยานโจทก์เท่าที่เสียไปจริงตามสมควร (๒) ค่าพาหนะส่งหมายเรียก	มาตรา ๒๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบถึงกระบวนพิจารณาใดๆ ที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นเวลาที่ต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามบทบัญญัติดังกล่าว มาตรา ๒๕ ให้ประธานศาลฎีกา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ **ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ** ..... **นายกรัฐมนตรี**	โจทก์แล้วตามร่างมาตรา ๒๕๖ จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดมาตรา ๒๕๗ ไว้อีก

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

คำชี้แจงความจำเป็นในการตรากฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. ....

ส่วนราชการหรือหน่วยงานผู้เสนอ

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม

เหตุผลและความจำเป็นในการตรากฎหมาย

๑. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

๑.๑ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของภารกิจ

เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องการสอบสวน การนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐาน

๑.๒ ความจำเป็นที่ต้องทำภารกิจ

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคมและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของประเทศในปัจจุบัน

๑.๓ เพื่อแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องดังต่อไปนี้

การจัดหาล่ามภาษาไทยท้องถิ่นให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน การไต่สวนของศาลในชั้นฝากขัง การคัดค้านของพยานเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การสอบสวนและการพิจารณาที่เกี่ยวกับผู้เสียหายที่เป็นหญิง การเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหายหรือพยาน กับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา หรือจำเลย และการนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐาน

๑.๔ มาตรการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดหาล่ามภาษาไทยท้องถิ่นให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยาน

(๒) กำหนดให้การไต่สวนของศาลในชั้นฝากขังกระทำโดยใช้ระบบเทคโนโลยีได้

(๓) กำหนดการคัดค้านของพยานเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย

(๔) กำหนดหลักเกณฑ์การสอบสวนและการพิจารณาที่เกี่ยวกับผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงและมาตรการที่จะมิให้มีการเผชิญหน้าระหว่างผู้เสียหายหรือพยาน กับผู้กระทำความผิด ผู้ต้องหา หรือจำเลย

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง)

๑.๕ ทางเลือกอื่นที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน

ไม่มี

๑.๖ เหตุผลที่ทำให้เชื่อว่ามาตรการนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องนั้นได้ คือ

จะทำให้กระบวนการสอบสวน การนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๒. ใครควรเป็นผู้ทำภารกิจ

๒.๑ เมื่อคำนึงถึงประสิทธิภาพ ต้นทุนและความคล่องตัวแล้ว เหตุใดจึงไม่ควรให้เอกชนทำภารกิจนี้

กระบวนการยุติธรรมเป็นเรื่องที่รัฐจะต้องดำเนินการ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีความเสมอภาค และเท่าเทียมกัน

๒.๒ ถ้าเอกชนไม่ควรทำ เหตุใดจึงไม่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำภารกิจนี้

เป็นเรื่องที่รัฐบาลกลางจะต้องดำเนินการให้เป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นมาตรฐานเดียวกัน

๓. ความจำเป็นในการออกกฎหมาย

๓.๑ ในการทำภารกิจ เหตุใดจึงจำเป็นต้องตรากฎหมาย

เนื่องจากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติ

๓.๒ ถ้าจำเป็นต้องตรากฎหมาย เหตุใดจึงไม่สมควร ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ออกกฎหมายระดับท้องถิ่น

เนื่องจากเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่สามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ออกกฎหมายระดับท้องถิ่นได้

๓.๓ (ก) การใช้บังคับกฎหมาย

☐ พร้อมกันทุกท้องที่

☐ ทยอยใช้เป็นท้องที่ๆ ไป เนื่องจาก

☐ ใช้บังคับเพียงบางท้องที่ เนื่องจาก

(ข) ระยะเวลาสิ้นสุดการใช้บังคับกฎหมาย ไม่มี

๓.๔ ลักษณะการใช้บังคับ

☐ ระบบควบคุม ☐ ระบบกำกับ ☐ ระบบส่งเสริม

๓.๕ ประเภทของโทษที่กำหนด

☐ โทษทางอาญา ☐ มาตรการบังคับทางปกครอง

๔. ความซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น

๔.๑ กฎหมายอื่นในเรื่องเดียวกันหรือทำนองเดียวกัน

ไม่มี

๔.๒ เหตุผลที่ไม่สมควรยกเลิก แก้ไขหรือปรับปรุงกฎหมายอื่นที่มีอยู่เดิม

เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิมที่มีการประกาศบังคับใช้อยู่แล้ว

๕. ภาระต่อบุคคลและความคุ้มค่า

๕.๑ ผู้ซึ่งถูกกระทบโดยกฎหมาย

ผู้ต้องหา จำเลย พยาน พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล

๕.๒ ภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับบุคคลที่ถูกกฎหมายบังคับใช้

ไม่มี

๕.๓ สิทธิและเสรีภาพที่ถูกจำกัด

ไม่มี

๕.๔ ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

กระบวนการสอบสวนและดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย และพยานจะได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมและมีมาตรฐานยิ่งขึ้น

๕.๕ ความยุ่งยากที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมาย

ไม่มี

๕.๖ ความคุ้มค่าของภารกิจเมื่อคำนึงถึงงบประมาณที่ต้องใช้ ภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชนและการที่ประชาชนจะต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพเทียบกับประโยชน์ที่จะได้รับ

จะทำให้กระบวนการดำเนินคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น โดยไม่มีภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชนหรือถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพแต่อย่างใด

๖. ความพร้อมของรัฐ

๖.๑ ความพร้อมของรัฐ

(ก) กำลังคนที่คาดว่าจะต้องใช้

ไม่มีการใช้กำลังเจ้าหน้าที่ของรัฐเพิ่มเติม

(ข) คุณวุฒิและประสบการณ์ของเจ้าหน้าที่ที่จำเป็นต้องมี

ไม่มี

(ค) งบประมาณที่คาดว่าจะต้องใช้

ไม่มี

๖.๒ วิธีการที่จะให้ผู้อยู่ใต้บังคับของกฎหมายมีความเข้าใจ และพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎหมาย ชี้แจงและซักซ้อมความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ

๗. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการกับหน่วยงานอื่นที่ปฏิบัติภารกิจซ้ำซ้อนหรือใกล้เคียงกัน

ไม่มี

๘. วิธีการทำงานและการตรวจสอบ

๘.๑ ระบบการทำงานที่สอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

๘.๒ ระบบการตรวจสอบ

ไม่มี

๘.๓ ระบบการคานอำนาจ

ไม่มี

๙. กรอบหรือมาตรการป้องกันมิให้มีการตราอนุบัญญัติที่เป็นการขยายอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเพิ่มภาระแก่บุคคลจนเกินสมควร

การตราอนุบัญญัติให้กระทำได้เฉพาะเกี่ยวกับการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณาตามที่กำหนดเท่านั้น

๑๐. การรับฟังความคิดเห็น

๑๐.๑ การเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็น

มีการประชุมหารือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๒ ข้อคัดค้านหรือความเห็นของผู้เกี่ยวข้อง

ไม่มี

ข้อมูลประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

<u>เจ้าของเรื่อง</u> กระทรวงยุติธรรม

<u>วิเคราะห์สรุปในการเสนอร่างกฎหมาย</u>

1. <u>เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอข้อให้มีกฎหมาย</u>

เนื่องจากบทบัญญัติภาค 5 ว่าด้วยพยานหลักฐาน ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังขาดความชัดเจนถึงแนวทางในการปฏิบัติและการใช้ดุลพินิจของศาล ไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของทางปฏิบัติในปัจจุบัน ขาดความยืดหยุ่น และไม่รัดกุมในบางกรณี ทั้งยังขาดบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการบางขั้นตอน บางบทมาตรายังล้าสมัย และเพื่อให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้สนับสนุนการสืบพยานในชั้นศาล รวมทั้งพัฒนาหลักการของกฎหมายบางประการให้ทันสมัยอยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกับนานาอารยประเทศ อันจะเป็นส่วนเสริมประสิทธิภาพของศาลยุติธรรมในการอำนวยความยุติธรรมในทางอาญา

2. <u>ความเกี่ยวข้องกับการใช้กฎหมาย โดยส่วนราชการต่าง ๆ</u>

สำนักงานอัยการสูงสุด, กรมตำรวจ

3. <u>การขอข้อมูลหรือความเห็นจากส่วนราชการหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง</u>

ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในกระทรวงยุติธรรม ได้แก่ ศาลฎีกา ศาลอุทธรณ์ ศาลแพ่งและศาลอาญา และสำนักงาน

ส่งเสริมงานตุลาการ และหน่วยงานภายนอก เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด กรมตำรวจ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และสภาทนายความ

4. <u>กฎหมายที่เสนอกำหนดให้มีการขออนุญาตเพื่อทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดหรือไม่</u>

ไม่มี

5. <u>ประเด็นปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่ต้องการเสนอ</u>

เสนอให้แก้ไขบทบัญญัติในภาค 5 ว่าด้วยพยานหลักฐาน ในประเด็นและตามแนวทางดังต่อไปนี้

5.1 การรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน

5.1.1 <u>การรับฟังพยานหลักฐาน</u>

1. บทบัญญัติมาตรา 226 ยังไม่มีความชัดเจนเพียงพอ เนื่องจากได้รวมกฎหมายทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับพยานหลักฐานที่อาจอ้างได้ในคดีอาญา และส่วนที่เกี่ยวกับข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานไว้ในมาตราเดียวกัน นอกจากนี้บทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่เกิดขึ้นโดยมิชอบมีลักษณะค่อนข้างเด็ดขาด ไม่สอดคล้องกับแนววินิจฉัยของศาลที่ยอมรับฟังพยานดังกล่าวในบางกรณีเมื่อมีความจำเป็นเพื่อความเป็นธรรม สมควรที่จะแยกบทบัญญัติในเรื่องการอ้างพยานหลักฐานและในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรานี้ออกจากกัน และกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานให้มีความยืดหยุ่นยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยแก้ไขให้มาตรา 226 กำหนดเฉพาะในพยานหลักฐานที่อาจอ้างได้ และแยกบทบัญญัติในเรื่องข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานออกเป็นมาตราอื่นต่างหากและสมควรแก้ไขกฎเกณฑ์ในหลักการเรื่องข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานเสียใหม่ โดยกำหนดให้คุลพินิจศาลในเรื่องนี้ที่จะรับฟังพยานหลักฐานอันต้องห้ามหากมีความจำเป็นด้วย ทั้งนี้โดยอยู่ภายใต้กรอบมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ร่างมาตรา 226 และ 226 ทวิ)

2. เพิ่มเติมบทบัญญัติห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานบางอย่างที่อาจก่อให้เกิดความเอนเอียงในทางจิตใจในการพิจารณาพิพากษา ทั้งที่ไม่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กำลังพิจารณา อาทิ พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด นิสัย หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียครั้งอื่นๆ ของจำเลยเป็นกลุ่มที่หนึ่ง โดยมีข้อยกเว้นให้รับฟังในเรื่องพยานหลักฐานที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดข้อใดข้อหนึ่งของคดีที่ถูกฟ้อง พยานหลักฐานที่แสดงถึงลักษณะวิธี

หรือรูปแบบเฉพาะในการกระทำความผิดของจำเลย ซึ่งเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับหลักเรื่อง Similar Fact Evidence ตามกฎหมายอังกฤษ และหลัก Modus Operendi ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา และเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบถึงความประพฤติในส่วนดีของจำเลยได้ และพยานหลักฐานบางประเภทที่มีความไม่น่าเชื่อถือในการนำมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยคือพยานบอกเล่าเป็นกลุ่มที่สอง การกำหนดข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานจำพวกนี้ควรจะเป็นไปในลักษณะไม่เด็ดขาด โดยเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังได้ในบางกรณี (ร่างมาตรา 226 ตรี และ 226 จัตวา)

3. ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายมักต้องประสบกับความทุกข์ทรมานใจเมื่อคดีของตนเข้าสู่การพิจารณา เพราะมักจะถูกถามด้วยคำถามค้านที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่น ทำให้ผู้เสียหายในหลายคดีไม่ต้องการนำคดีความมาสู่ศาลเป็นเหตุให้เสียความเป็นธรรมในสังคมไปได้ จึงควรกำหนดกรอบในการใช้คำถามค้านในคดีจำพวกนี้ โดยกำหนดให้เป็นข้อห้ามไว้มิให้ถามในเรื่องดังกล่าว เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อมีความจำเป็น (ร่างมาตรา 226 เบญจ)

4. เนื่องจากในทางปฏิบัติมีหลายกรณีที่พยานไม่อาจมาเบิกความต่อศาลในชั้นพิจารณาได้ และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาในปัจจุบันก็ยอมรับฟังคำเบิกความชั้นไต่สวนมูลฟ้องของพยานเป็นพยานหลักฐานประกอบพยานหลักฐานอื่น จึงควรกำหนดหลักการรับฟังในลักษณะนี้ให้ชัดแจ้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เพื่อจะยืนยันหลักการรับฟังที่เป็นธรรมในลักษณะนี้ (ร่างมาตรา 226 ฉ)

5.1.2 <u>การชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน</u>

1. บทบัญญัติเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาตามมาตรา 227 ยังไม่เพียงพอและไม่ชัดเจนแก่บุคคลทั่วไป เพราะไม่มีแนวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในน้ำหนักของพยานหลักฐานทำให้มีลักษณะเป็นไปในทางอัตวิสัย (Subjective) ควรปรับปรุงโดยนำหลักในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานประกอบตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเข้ามาบัญญัติไว้ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อเป็นแนวให้เห็นถึงพยานหลักฐานบางจำพวกที่มีน้ำหนักน้อย เช่น พยานบอกเล่า พยานซัดทอด และพยานอันมีข้อพิรุธ ที่จำต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบในการรับฟังชั่งน้ำหนักเพื่อลงโทษจำเลย เพื่อเป็นแนวทางทั้งแก่ศาลและบุคคลทั่วไป และเพื่อเสริมหลักการพิสูจน์โดยปราศจากข้อสงสัยให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น (ร่างมาตรา 227 ทวิ)

2. แนวคำวินิจฉัยของคำพิพากษาศาลฎีกาในส่วนที่เกี่ยวกับหน้าที่นำสืบของโจทก์ในคดีอาญามีความเคร่งครัดมากเกินสมควร โดยส่วนใหญ่จะไม่นำพยานหลักฐานที่จำเลยนำสืบรวมตลอดถึงคำตอบคำถามค้านของพนักงานอัยการหรือทนายโจทก์มาพิจารณาถึงความเป็นจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยในทางเป็นโทษแก่จำเลยเพราะเคร่งครัดในหลักหน้าที่นำสืบของโจทก์ ไม่สอดคล้องกับแนวทางความต้องการในการลงโทษผู้กระทำผิด และไม่

สอดคล้องกับแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานที่เป็นสากล ควรกำหนดให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของจำเลยและพยานหลักฐานที่จำเลยนำสืบเพื่อประกอบพยานหลักฐานอื่นลงโทษจำเลยได้ (ร่างมาตรา 233)

5.2 วิธีการนำสืบพยานหลักฐาน

5.2.1 การยื่นบัญชีระบุพยาน

เนื่องจากในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่มีบทบัญญัติกำหนดในเรื่องบัญชีระบุพยาน ซึ่งตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกากำหนดให้นำบทบัญญัติในเรื่องนี้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาบังคับใช้โดยอนุโลมเฉพาะในกรณีของโจทก์ สมควรมีการยกร่างในเรื่องเกี่ยวกับการยื่นบัญชีระบุพยานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันแล้วแต่กรณี และกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลด้วย เพราะจะเป็นมาตรการของศาลในการควบคุมระยะเวลาในการพิจารณา โดยให้ยื่นก่อนการสืบพยานหลักฐานของจำเลย และกำหนดผลของการไม่ยื่นบัญชีระบุพยานโดยห้ามรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นก็ได้หากเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

5.2.2. การนำสืบพยานเอกสารและการส่งสำเนาพยานเอกสาร

วิธีการนำสืบพยานเอกสารและการส่งสำเนาพยานเอกสารในคดีอาญาไม่เอื้ออำนวยต่อการเร่งรัดกระบวนพิจารณา เนื่องจากมีคดีจำนวนมากที่ต้องมีการอ้างส่งเอกสารซึ่งมีความซับซ้อนไม่ว่าจะเป็นเลมุดบัญชี หรืออื่นๆ ทำให้ต้องมีการเลื่อนคดีออกไปเพื่อศึกษาเอกสารอันมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการพิจารณาคดี นอกจากนี้วิธีการส่งเอกสารแบบเดิมยังไม่ค่อยมีความเป็นธรรมนัก เนื่องจากจำเลยซึ่งเป็นผู้ถูกดำเนินคดีอยู่ไม่มีโอกาสล่วงรู้ในเนื้อหาสาระของเอกสารอันมีผลต่อการถามค้าน ทำให้หลักประกันคุ้มครองจำเลยในคดีอาญามีมาตรฐานต่ำกว่าแม้แต่ในคดีแพ่ง ควรต้องกำหนดให้มีการส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้าให้แก่จำเลยและให้แก่ศาล อย่างไรก็ดียังมีพยานเอกสารบางประเภทที่อาจมีข้อจำกัดและไม่ควรให้มีการส่งสำเนา เช่น สำเนาคำให้การของพยานในชั้นสอบสวนในบางคดี ทั้งนี้ โดยกำหนดให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาหากมีการร้องขอให้ส่งสำเนาพยานเอกสารอันเป็นสำเนาคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน (ร่างมาตรา 240)

5.2.3 การสืบพยานประเด็น

ระบบการอนุญาตให้ส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลอื่นอาจมีความเหมาะสมในสภาพสังคมเดิมที่การคมนาคมไม่สะดวก แต่ไม่เหมาะสมกับระบบการดำเนินคดีในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังปรากฏอีกด้วยว่า ในการส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลอื่น จำเลยมักจะสละสิทธิไม่ตามประเด็นไป ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจหรือข้อขัดข้องของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่สามารถอำนวยความสะดวกในเรื่องนี้ให้ได้อย่างเต็มที่ จนเกิดปัญหาที่จำเลยอาจต้องถูกพิพากษาลงโทษ

โดยไม่มีการนำพยานหลักฐานมาสืบต่อหน้าจำเลยอันฝ่าฝืนต่อหลัก Right to Confrontation และยังก่อให้เกิดการร้องเรียนจากรัฐต่างประเทศในทำนองว่าการสืบพยานของศาลไทยไม่เหมาะตามยุคสมัย และการที่ต้องให้ผู้พิพากษาของศาลที่รับประเด็นทำการสืบพยานแทนไม่สอดคล้องกับแนวทางที่จะส่งเสริมให้ผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิจารณาคดีเป็นผู้ทำหน้าที่พิพากษา ด้วยเหตุนี้ เพื่อพัฒนาให้การสืบพยานประเด็นมีกลไกคุ้มครองสิทธิของจำเลยมากยิ่งขึ้น จึงควรให้กำหนดเป็นมาตรการให้การสืบพยานประเด็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยทุกกรณี เว้นแต่จะเป็นกรณีที่จำเลยสามารถไม่ต้องมาฟังการพิจารณาตามกฎหมาย (ร่างมาตรา 230)

5.2.4 <u>การสืบพยานบุคคลและการฝากขังโดยระบบการประชุมทางจอภาพ</u>

เนื่องจากเทคโนโลยีในการสื่อสารมีการพัฒนามากขึ้น การติดต่อสื่อสารสารด้วยระบบการถ่ายทอดภาพและเสียงได้รับการยอมรับมากขึ้น ซึ่งในศาลต่างประเทศมีการนำระบบเช่นนี้มาใช้ในการสืบพยานและการฝากขัง เช่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศออสเตรเลีย เป็นต้น การเปิดช่องให้มีการนำเทคโนโลยีเช่นนี้มาช่วยในการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลน่าจะเป็นผลดีในการช่วยลดปัญหาในเรื่องการนำพยานมาศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยานที่อยู่นอกเขตศาล ควรยกร่างกฎหมายกำหนดให้การนำสืบด้วยวิธีการผ่านเทคโนโลยีดังกล่าวสามารถกระทำได้ในคดีอาญา (ร่างมาตรา 230 ทวิ) และให้นำวิธีการดังกล่าวนี้ไปใช้ในการฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลเพื่อลดปัญหาด้านการขนส่งผู้ต้องหามาศาลด้วย (ร่างมาตรา 87 ทวิ)

5.2.5 <u>การสืบพยานเด็กและผู้มีข้อจำกัดทางจิตใจ</u>

ในการสืบพยานบุคคลที่เป็นเด็ก ผู้ที่มีข้อจำกัดทางการพัฒนาสมอง หรือแม้แต่หญิงซึ่งถูกกระทำความผิดทางเพศและได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ มักจะประสบปัญหาที่พยานเหล่านั้นอาจไม่สามารถเบิกความได้ อาจเนื่องจากความกลัว ความไม่เข้าใจ หรือด้วยสาเหตุประการอื่นๆ ซึ่งวิธีการนำสืบพยานตามกระบวนการธรรมดาไม่เหมาะสมในการสืบพยานเหล่านั้น ซึ่งในต่างประเทศมักจะกำหนดวิธีการโดยเฉพาะขึ้นเพื่อให้การสืบพยานจำพวกนี้สามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น โดยมักกำหนดให้การสืบพยานจำพวกนี้อาจยืดหยุ่นไปในลักษณะที่การเบิกความของพยานดังกล่าวอาจไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยโดยเคร่งครัด หรืออาจให้กระทำในห้องที่จัดไว้เป็นพิเศษ และจัดให้มีบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในแง่จิตวิทยามาอยู่ร่วมกับพยานโดยเป็นผู้ถามพยานแทนพนักงานอัยการหรือทนายจำเลย แต่เนื่องด้วยจำนวนผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในทางจิตวิทยายังมีจำนวนไม่มากนัก การกำหนดให้นักสังคมสงเคราะห์หรือแม้แต่กลุ่มผู้มีวิชาชีพในด้านเดียวกันนี้ เข้ามาเป็นผู้ทำหน้าที่แทนนักจิตวิทยาก็น่าจะเป็นผลดี โดยอาจฝึกฝนบุคคลในกลุ่มนี้ให้มีความรู้ความสามารถมากยิ่งขึ้นได้ นอกจากนี้ ยังสมควรกำหนดให้ศาลสามารถให้นักจิตวิทยาซึ่งมาทำหน้าที่ดังกล่าว ช่วยเหลือศาลโดยการเสนอรายงานความเห็นถึงสภาพจิตใจของพยานด้วย ซึ่งในต่างประเทศก็มีบทบัญญัติในทำนองนี้แล้วเช่นกัน (ร่างมาตรา 234 ทวิ)

5.2.6 การสืบพยานบุคคลไว้ก่อน

หลักเกณฑ์ในการให้นำสืบพยานบุคคลไว้ก่อนตามมาตรา 237 ทวิ ในปัจจุบันยังมีแนวค่อนข้างเคร่งครัดจำกัด เพราะสามารถกระทำได้เฉพาะในกรณีที่พยานต้องเดินทางไปต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งยังไม่เพียงพอ สมควรเปิดช่องให้การสืบพยานก่อนการพิจารณาคดีสามารถกระทำได้มากขึ้น เนื่องจากมีหลายกรณีที่สมควรจะต้องให้รีบนำสืบพยานเหล่านั้นไว้ อาทิ กรณีที่พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือมีเหตุที่เชื่อได้ว่าหากรอไว้จะเป็นการยากที่จะนำพยานมาเบิกความในการพิจารณาคดี และได้กำหนดหลักการแก้ไขในเรื่องการสืบพยานไว้ก่อน รวม 5 ประการคือ

1. เพิ่มเหตุที่สามารถขอให้สืบพยานได้ก่อน กล่าวคือ พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มีเหตุจำเป็นอันยากแก่การนำพยานมาสืบในภายหลัง

2. กำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งร้องทุกข์ไว้แล้วสามารถร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการได้

3. กำหนดแนวทางให้สามารถทำการสืบพยานไว้ก่อนได้ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน แม้ยังไม่รู้ตัวผู้ต้องหาหรือยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหามา

4. แม้ได้มีการฟ้องคดีอาญาไว้แล้ว แต่หากมีความจำเป็นเร่งด่วนให้สามารถสืบพยานก่อนถึงวาระหน้าที่นำสืบในการสืบพยานตามปกติได้

5. ให้สามารถนำหลักการนี้ไปใช้ในกรณีการสืบพยานหลักฐานประเภทอื่นได้ด้วย

5.2.7 พยานหลักฐานชั้นไต่สวนมูลฟ้อง

การสืบพยานในชั้นไต่สวนมูลฟ้องและชั้นพิจารณามีความซ้ำซ้อนกันอยู่เสมอ ไม่มีความจำเป็นที่ต้องให้พยานมาเบิกความในสิ่งเดิมที่เคยเบิกความไปแล้ว การแก้ไขลดความซ้ำซ้อนจะมีผลให้ลดระยะเวลาในการพิจารณาคดีที่ไม่จำเป็นลง และในคดีที่มีการไต่สวนมูลฟ้อง ดังนั้นหากคู่ความตกลงกันให้ถือเอาคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณา หรือตกลงกันให้ถามค้านไปทันทีโดยไม่ต้องเบิกความใหม่ ก็ให้สามารถกระทำได้ (ร่างวรรคสองแห่งมาตรา 237)

5.3 เรื่องอื่นๆ

5.3.1 เอกสิทธิ์

กฎหมายเรื่องเอกสิทธิ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังไม่มีความชัดเจนและทันสมัยเพียงพอ และกลไกการอ้างและโต้แย้งในเรื่องเอกสิทธิ์ของพยานก็มีลักษณะไม่ละเอียดเพียงพอนัก สมควรแก้ไขให้กำหนดกรอบและแนวทางการใช้ดุลพินิจแก่ศาลให้

ชัดเจน รวมทั้งกำหนดแนวทางให้แก่พนักงานสอบสวนที่จะมาขอให้ศาลวินิจฉัยในเรื่องเอกสิทธิ์ในขณะที่ดำเนินการสอบสวนได้ด้วย (ร่างมาตรา 231)

5.3.2 ค่าธรรมเนียมในคดีอาญา

เนื่องจากพยานบุคคลเป็นกลไกส่วนสำคัญของกระบวนการยุติธรรม พยานไม่พึงต้องรับภาระในค่าใช้จ่ายเพื่อการมาศาลในกรณีต่าง ๆ และสมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องค่าธรรมเนียมสำหรับพยานในคดีอาญาให้พยาน ได้รับชดเชยในเรื่องค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักตามที่จะกำหนดให้ด้วย ทั้งนี้ ควรให้เป็นเงินที่ศาลกำหนดให้แทนที่จะต้องให้รับจากคู่ความ และยกเลิกบทบัญญัติตามมาตรา 257 เสีย (ร่างมาตรา 256)

5.3.3 ผู้ชำนาญการพิเศษ

เนื่องจากถ้อยคำ "ผู้ชำนาญการพิเศษ" ตามมาตรา 243 และ 244 มีความหมายเช่นเดียวกับผู้เชี่ยวชาญตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง สมควรแก้ไขให้ใช้ถ้อยคำเช่นเดียวกัน และเนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายในส่วนผู้ชำนาญการพิเศษค่อนข้างเคร่งครัดที่กำหนดให้ผู้ชำนาญการพิเศษต้องมาศาลแม้ว่าจะสามารถทำความเห็นเป็นหนังสือเสนอศาลไว้ด้วยก็ตาม ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงบุคคลที่ต้องมาศาลในฐานะเช่นนี้ ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจส่วนพิสูจน์หลักฐาน แพทย์ ซึ่งยังมีความขาดแคลนในวิชาชีพ จึงเห็นสมควรกำหนดให้อำนาจศาลที่จะอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวไม่ต้องมาเบิกความที่ศาลได้ (ร่างมาตรา 243 และร่างมาตรา 244)

6. หลักการในประเด็นสำคัญ ๆ

หลักการของบทบัญญัติที่เสนอให้ปรับปรุงใหม่พอสรุปได้ดังนี้

6.1 แยกบทบัญญัติในเรื่องการอ้างพยานหลักฐานและในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานตามมาตรา 226 ออกจากกัน และกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานให้มีความยืดหยุ่นยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ดุลพินิจศาลในเรื่องนี้ที่จะรับฟังพยานหลักฐานอันต้องห้ามหากมีความจำเป็นด้วย ทั้งนี้โดยอยู่ภายใต้กรอบมาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

6.2 เพิ่มเติมบทบัญญัติห้ามในการรับฟังพยานหลักฐานบางอย่างที่อาจก่อให้เกิดความเอนเอียงในทางจิตใจในการพิจารณาพิพากษา ทั้งที่ไม่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กำลังพิจารณา อาทิ พยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด นิสัย หรือความประพฤติในทางเสื่อมเสียครั้งอื่นๆ ของจำเลย โดยมีข้อยกเว้นให้รับฟังในเรื่องพยานหลักฐานที่เกี่ยวเนื่องโดยตรงกับองค์ประกอบความผิดข้อใดข้อหนึ่งของคดีที่ถูกฟ้อง และเปิดโอกาสให้จำเลยนำสืบถึงความประพฤติในส่วนดีของจำเลยได้

6.3 เพิ่มเติมบทบัญญัติห้ามพยานหลักฐานบางประเภทที่มีความไม่น่าเชื่อถือในการนำมาพิสูจน์ความผิดของจำเลยคือพยานบอกเล่า โดยเปิดช่องให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะรับฟังได้ในบางกรณี (ร่างมาตรา 226 จัตวา)

6.4 กำหนดกรอบในการใช้คำถามค้านในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศนี้ โดยกำหนดให้เป็นข้อห้ามไว้มิให้ถามในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางเพศของผู้เสียหายกับบุคคลอื่น เว้นแต่ศาลจะอนุญาตเมื่อมีความจำเป็น

6.5 กำหนดหลักการรับฟังคำเบิกความชั้นไต่สวนมูลฟ้องของพยานเป็นพยานหลักฐานประกอบพยานหลักฐานอื่นในกรณีที่พยานไม่อาจมาเบิกความต่อศาลในชั้นพิจารณาได้ (ร่างมาตรา 226 ฉ)

6.6 ปรับปรุงบทบัญญัติเรื่องการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีอาญาตามมาตรา 227 วางแนวชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างในน้ำหนักของพยานหลักฐานบางจำพวกที่มีน้ำหนักน้อย เช่น พยานบอกเล่า พยานซัดทอด และพยานอันมีข้อพิรุธ ที่จำต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบในการรับฟังชั่งน้ำหนักเพื่อลงโทษจำเลย (ร่างมาตรา 227 ทวิ)

6.7 กำหนดให้ศาลสามารถรับฟังคำเบิกความของจำเลยและพยานหลักฐานที่จำเลยนำสืบเพื่อประกอบพยานหลักฐานอื่นลงโทษจำเลยได้ (ร่างมาตรา 233)

6.8 การยกร่างในเรื่องเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชีระบุพยาน โดยกำหนดให้โจทก์ยื่นบัญชีระบุพยานก่อนวันไต่สวนมูลฟ้องหรือวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวันแล้วแต่กรณี และกำหนดให้จำเลยมีหน้าที่ยื่นบัญชีระบุพยานต่อศาลก่อนการสืบพยานหลักฐานของจำเลย และกำหนดผลของการไม่ยื่นบัญชีระบุพยานโดยห้ามรับฟังพยานหลักฐานดังกล่าว แต่ศาลอาจใช้ดุลพินิจรับฟังพยานหลักฐานเช่นนั้นก็ได้หากเป็นไปเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม

6.9 กำหนดให้มีการส่งสำเนาเอกสารล่วงหน้าให้แก่จำเลยและให้แก่ศาล และโดยกำหนดให้ศาลต้องใช้ดุลพินิจพิจารณาหากมีการร้องขอให้ส่งสำเนาพยานเอกสารอันเป็นสำเนาคำให้การของพยานในชั้นสอบสวน (ร่างมาตรา 240)

6.10 ปรับปรุงระบบการอนุญาตให้ส่งประเด็นไปสืบพยานในศาลอื่น กำหนดให้การสืบพยานประเด็นต้องกระทำต่อหน้าจำเลยทุกกรณี เว้นแต่จะเป็นกรณีที่จำเลยสามารถไม่ต้องมาฟังการพิจารณาตามกฎหมาย (ร่างมาตรา 230)

6.11 กำหนดให้การนำสืบโดยระบบการประชุมทางจอภาพสามารถกระทำได้ในคดีอาญา (ร่างมาตรา 230 ทวิ) และให้นำวิธีการดังกล่าวนี้ไปใช้ในการฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลเพื่อลดปัญหาด้านการขนส่งผู้ต้องหามาศาลด้วย (ร่างมาตรา 87 ทวิ)

6.12 เพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยในการสืบพยานบุคคลที่เป็นเด็ก ผู้ที่มีข้อจำกัดทางการพัฒนาสมอง หรือแม้แต่หญิงซึ่งถูกกระทำความผิดทางเพศและได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ (ร่างมาตรา 234 ทวิ)

6.13 แก้ไขหลักเกณฑ์ในการให้นำสืบพยานบุคคลไว้ก่อนตามมาตรา 237 ทวิ รวม 5 ประการคือ

1. เพิ่มเหตุที่สามารถขอให้สืบพยานได้ก่อน กล่าวคือ พยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มีเหตุจำเป็นอันยากแก่การนำพยานมาสืบในภายหลัง

2. กำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งร้องทุกข์ไว้แล้วสามารถร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการได้

3. กำหนดแนวทางให้สามารถทำการสืบพยานไว้ก่อนได้ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน แม้ยังไม่รู้ตัวผู้ต้องหาหรือยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหามา

4. แม้ได้มีการฟ้องคดีอาญาไว้แล้ว แต่หากมีความจำเป็นเร่งด่วนให้สามารถสืบพยานก่อนถึงวาระหน้าที่นำสืบในการสืบพยานตามปกติได้

5. ให้สามารถนำหลักการนี้ไปใช้ในกรณีการสืบพยานหลักฐานประเภทอื่นได้ด้วย

6.14 เพิ่มเติมบทบัญญัติให้คู่ความอาจตกลงกันให้ถือเอาคำเบิกความในชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นคำเบิกความในชั้นพิจารณา หรือตกลงกันให้ถามค้านไปทันทีโดยไม่ต้องเบิกความใหม่ (ร่างวรรคสองแห่งมาตรา 237)

6.15 กำหนดกลไกการอ้างและโต้แย้งในเรื่องเอกสิทธิ์ของพยานและแนวทางการใช้ดุลพินิจแก่ศาลให้ชัดเจน รวมทั้งกำหนดแนวทางให้แก่พนักงานสอบสวนที่จะมาขอให้ศาลวินิจฉัยในเรื่องเอกสิทธิ์ในขณะที่ดำเนินการสอบสวนได้ด้วย (ร่างมาตรา 231)

6.16 สมควรแก้ไขหลักเกณฑ์ในเรื่องค่าธรรมเนียมสำหรับพยานในคดีอาญาให้พยาน ได้รับชดเชยในเรื่องค่าพาหนะ ค่าป่วยการ และค่าเช่าที่พักตามที่จะกำหนดให้ด้วย ทั้งนี้ ควรให้เป็นเงินที่ศาลกำหนดให้แทนที่จะต้องให้รับจากคู่ความ และยกเลิกบทบัญญัติตามมาตรา 257 เสีย (ร่างมาตรา 256)

6.17 แก้ไขถ้อยคำจาก " ผู้ชำนาญการพิเศษ " ตามมาตรา 243 และ 244 เป็น "ผู้เชี่ยวชาญ" เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และกำหนดให้อำนาจศาลที่จะอนุญาตให้บุคคลดังกล่าวไม่ต้องมาเบิกความที่ศาลได้ (ร่างมาตรา 243 และร่างมาตรา 244)

7. <u>สรุปสาระสำคัญ เหตุผล และความจำเป็น</u>

แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค 5 ว่าด้วยพยานหลักฐาน ในเรื่องเกี่ยวกับการรับฟังและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน การยื่นบัญชีระบุพยาน การนำสืบพยานเอกสารและการส่งสำเนาพยานเอกสาร การสืบพยานประเด็น การสืบพยานบุคคลและ

การฝากขังโดยระบบการประชุมทางจอภาพ การสืบพยานเด็กและผู้มีข้อจำกัดทางจิตใจ การสืบพยานบุคคลไว้ก่อน การรับฟังพยานหลักฐานชั้นไต่สวนมูลฟ้องเป็นพยานหลักฐานในชั้นพิจารณา เอกสิทธิ์ ค่าธรรมเนียมในคดีอาญา และผู้เชี่ยวชาญ ให้มีความชัดเจนถึงแนวทางในการปฏิบัติและการใช้ดุลพินิจของศาล สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของทางปฏิบัติในปัจจุบัน มีความยืดหยุ่นและรัดกุม เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการบางขั้นตอน และเพื่อให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้สนับสนุนการสืบพยานในชั้นศาล รวมทั้งพัฒนาหลักการของกฎหมายบางประการให้ทันสมัยอยู่ในระดับมาตรฐานเดียวกับนานาอารยประเทศ อันจะเป็นส่วนเสริมประสิทธิภาพของศาลยุติธรรมในการอำนวยความยุติธรรมในทางอาญา

ดุลพาห

การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว*

ภัทรศักดิ์ วรรณแสง**

บทนำ

ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๔๕ ศาลยุติธรรมปรับเปลี่ยนระบบการนั่งพิจารณาคดีจากเดิมที่เป็นการนั่งพิจารณาคดีตามวันนัดที่ศาลและคู่ความว่างตรงกัน โดยไม่เน้นถึงวันเวลาที่ต่อเนื่อง มาเป็นการนั่งพิจารณาคดีที่ครบองค์คณะและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๖ ที่บัญญัติว่า าการนั่งพิจารณาคดีของศาลต้องมีผู้พิพากษา หรือตุลาการครบองค์คณะ และผู้พิพากษาหรือตุลาการซึ่งมิได้นั่งพิจารณาคดีใด จะทำคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยคดีนั้นมิได้ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ และมาตรา ๒๔๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า าในคดีอาญาผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วต่อเนื่องและเป็นธรรม และได้มีระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยแนวปฏิบัติในการนั่งพิจารณาคดี-ครบองค์คณะและต่อเนื่อง พ.ศ.๒๕๔๕ กำหนดว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีความมุ่งหมายที่จะให้ผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะได้รับผิดชอบตั้งแต่เริ่มต้นสืบพยานจนพิพากษาคดีศาลชั้นต้นจึงต้องปรับระบบการนั่งพิจารณาคดีเป็นการพิจารณาคดีต่อเนื่องติดต่อกันไปและมีคำแนะนำของประธานศาลฎีกาเกี่ยวกับการนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องและครบองค์คณะ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๔ แนะนำว่า การนัดนั่งพิจารณาคดีต่อเนื่องอาจทำให้คดีทั้งหลายต้องรอการ-พิจารณาเรียงลำดับกันไป และวันนัดสืบพยานของแต่ละคดีอาจเนิ่นออกไปกว่านัดสืบพยานนัดแรก-ในระบบเดิม ดังนั้น เพื่อมิให้สิทธิของจำเลยในคดีอาญาซึ่งไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวและต้องขังอยู่ในระหว่างรอการพิจารณาต้องถูกกระทบกระเทือนเกินสมควร จึงขอให้ศาลทั้งหลาย-พิจารณาให้ความสำคัญเป็นพิเศษที่จะจัดให้คดีประเภทนี้ได้รับการพิจารณาโดยเร็วเท่าที่พึงกระทำได้

ด้วยเหตุดังกล่าวการพิจารณาอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราว

---

* บทความนี้ปรับปรุงจากบทความเดิมของผู้เขียนที่เคยลงพิมพ์ในดุลพาห เล่ม ๔ ปีที่ ๔๓ เดือนตุลาคม ะ ธันวาคม ๒๕๓๙ หน้า ๓๔ - ๔๒.

** รองอธิบดีผู้พิพากษาศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลาง.

จึงเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ประกอบกับสังคมในยุคนี้เป็นสังคมแห่งการวิพากษ์วิจารณ์ ไม่ว่าในที่ลับหรือที่แจ้ง การทำงานของศาลจึงจำเป็นต้องมีหลักการที่แน่ชัด และประกอบด้วยเหตุผลเพื่อตอบปัญหาที่สังคมสงสัยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ศาลยุติธรรมจะต้องสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีที่เป็นที่สนใจของประชาชน ผู้พิพากษาต้องมีความกล้าพอที่จะตัดสินใจสั่งคำร้องปล่อยชั่วคราว โดยปราศจากอคติทั้ง ๔ บทความนี้ผู้เขียนจึงประสงค์จะเสนอแนวทางในการใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราว ที่เหมาะสมและให้ความเป็นธรรมแก่สังคม และจำเลยหรือผู้ต้องหาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

หลักการตามกฎหมายเกี่ยวกับการพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๓๓ บัญญัติว่า าในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด

ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้[๑]

มาตรา ๒๓๙ บัญญัติว่า าคำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาอย่างรวดเร็ว และจะเรียกหลักประกันจนเกินควร[๑] แก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกฎหมายและต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบโดยเร็ว

สิทธิที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ให้ประกัน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติ

บุคคลผู้ถูกควบคุม คุมขัง หรือจำคุก ย่อมมีสิทธิพบและปรึกษาทนายความเป็นการเฉพาะตัว และมีสิทธิได้รับการเยี่ยมตามสมควรำ

ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ การได้รับอนุญาตให้ประกันตัว (หรือการปล่อยชั่วคราว) เป็นหลักทั่วไป ส่วนการไม่อนุญาตเป็นข้อยกเว้นและจะต้องได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ

---

๑. คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๔๗/๒๕๑๒ วินิจฉัยว่า คดีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต และปรับไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นราคา ๑๐๐,๐๐๐ บาท ไม่เป็นการเรียกประกันเกินควร และไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.

ดังนั้นจะต้องถือเป็นหลักว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเว้น-แต่เหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นไว้"

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า

"ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวให้พึงพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา

(๒) พยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วมีเพียงใด

(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

(๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด

(๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่

(๖) ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

(๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงาน-สอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้"

การสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเป็นการใช้อำนาจที่เป็นดุลพินิจ (Discretionary Power) พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจะมีความรู้สึกขัดแย้งในตัวเองเสมอว่าหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวก็เท่ากับว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกคุมขังอยู่ทั้งๆ ที่ยังไม่มีคำพิพากษาว่าเขากระทำความผิด แต่ถ้าอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจจะหลบหนีและไปกระทำความผิดอีก[๓] การที่มีคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้สั่งต้องแสดงเหตุผลตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้ง[๔] เหตุผลตามกฎหมายในที่นี้หมายถึงเหตุผลตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๐๘ นั่นเอง ทางปฏิบัติศาลจะให้-

---

๒. ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๕๔๕ เกี่ยวกับการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๕ ข้อ ๒.

๓. Ebbe B. Ebbesen and Vladimir J. Konecni - **The Criminal Justice System: A Social-** Psychological Analysis **(San Francisco : W.H. Freeman and Company, 1982), p.191.**

๔. ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๒.

เหตุผลสั้น ๆ ว่า าพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดีแล้ว ยังไม่สมควรปล่อยชั่วคราว ยกคำร้องำ หรือ าข้อหามีอัตราโทษสูงและของกลางมีจำนวนมาก ให้รอฟังพยานโจทก์ก่อนำ[๕] หรือ าที่ดินที่เสนอเป็นหลักทรัพย์มีราคาต่ำ ให้เสนอหลักทรัพย์ที่มีราคาไม่ต่ำกว่าสองแสนบาทจึงจะพิจารณาอนุญาตำ หรือ าจำเลยถูกจับกุมพร้อมของกลางประกอบกับโจทก์คัดค้านการประกันตัว จึงไม่อนุญาตยกคำร้องำ เหตุผลดังกล่าวข้างต้นเป็นการปรับใช้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๐๘ ตาม (๖) ที่ว่า าภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ำ ข้อที่น่าพิจารณาที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ในบางกรณีกฎหมายมิได้กำหนดเหตุผลไว้ในกฎหมายแต่เหตุผลนั้นกลับมาปรากฏในการสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เช่น พนักงานสอบสวนมักจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีเป็นที่สนใจของประชาชนจนการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีประเภทนี้เป็นเรื่องผิดปกติหรือในบางคดีก็อาจจะมีเหตุผลที่ไม่สามารถระบุได้ เช่น ผู้สั่งเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด หรือผู้สั่งเห็นว่า หากไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้วจะแสดงถึงความสุจริตและความเฉียบขาดของผู้สั่งซึ่งกรณีนี้ก็ต้องหาเหตุตามกฎหมายมาสั่งไม่อนุญาต บทความนี้ต้องการชี้ให้เห็นว่าเหตุผลตาม (๕) และ (๖) นี้เป็นเหตุผลที่สำคัญที่ผู้สั่งต้องคำนึงถึงเมื่อจะสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว ส่วนการพิจารณาหลักทรัพย์โดยเฉพาะเรื่องจำนวนหลักทรัพย์นั้นเป็นเหตุผลรอง

ปัญหาการใช้ดุลพินิจในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

หลักเกณฑ์สำคัญที่กฎหมายกำหนดไว้ในการใช้ดุลพินิจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๐๘ (๑) ถึง (๗) นั้นเป็นหลักที่ าพึงพิจารณาำ ซึ่งหมายความว่าพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลไม่จำเป็นต้องพิจารณาทุกข้อแต่จะให้น้ำหนักกับเหตุผลข้อใดข้อหนึ่งมากเป็นพิเศษก็ได้ มาตรา ๑๐๘ เป็นเพียงแนวทาง (Guideline) ให้ผู้สั่งเท่านั้น

ศาลฎีกาของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้เหตุผลไว้ในคดี Stack v. Boyle ว่า าการที่ศาลพิจารณาว่าจะให้จำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่นั้นมีข้อพิจารณาเพียงประการเดียวว่าเมื่อศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวไปแล้ว จำเลยจะมาศาลตามกำหนดนัดทุกครั้งหรือไม่เท่านั้น[๖]า

---

๕. คู่มือตุลาการ พ.ศ. ๒๕๓๑.

๖. Ebbe B. Ebbesen and Vladimir J. Konecni, *supra* note ๒, p. 194.

ดังนั้นแม้จำเลยหรือผู้ต้องหาจะเสนอหลักทรัพย์ราคาสูง แต่ถ้าศาลเห็นว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาจะหลบหนี ศาลจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว[๗] ในทางกลับกันถ้าจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่มีหลักทรัพย์เลยแต่เชื่อได้ว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่หลบหนี ศาลจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันเลยก็ได้[๘] บางคดีเป็นที่เห็นได้ชัดว่า หากจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยอาจก่ออันตรายแก่สังคมหรือข่มขู่พยาน หรือข่มขู่ลูกขุน[๙] กรณีนี้ศาลมักจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เพราะศาลถือว่าศาลมีหน้าที่ปกป้องมิให้เกิดอันตรายแก่บุคคลเหล่านี้ด้วย มิใช่ว่าจะปกป้องแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น รัฐสภาสหรัฐได้ออก The Bail Reform Act of ๑๙๘๔ โดยวางหลักการไว้ว่า เจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมจะต้องไม่ทำให้ฐานะทางการเงินของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นอุปสรรคต่อการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และรัฐสภาหวังว่าในการพิจารณาอนุญาตนั้นผู้สั่งควรตระหนักเป็นอย่างยิ่งถึงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับสังคมจากการปล่อยชั่วคราว[๑๐]

ในประเทศไทยนั้นแม้ในปัจจุบันการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของศาลได้ผ่อนปรนในเรื่องของหลักทรัพย์โดยให้โอกาสบุคคลเข้าเป็นประกันได้ก็ตาม แต่จำนวนเบี้ยปรับ(หรือราคาหลักทรัพย์) ก็ยังคงมีอัตราการประกัน (Bail Schedule) คงเดิมและตายตัวตามลักษณะคดีโดยไม่พิจารณาถึงเหตุเฉพาะตัวของจำเลยแต่ละคน (Individualized Determination) เช่น คดีฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาก็จะตีราคาประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ บาท และตามระเบียบราชการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๕ ข้อ ๗.๑ ระบุว่า ผู้ประกันต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน เช่น เป็นข้าราชการ ข้าราชการบำนาญ สมาชิกรัฐสภา ผู้บริหารราชการส่วนท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น พนักงานองค์การบริหารส่วนถ้องถิ่น พนักงาน

---

๗. ดู คนึง ฦาไชย. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพ : มิตรนราการพิมพ์, ๒๕๓๐), หน้า ๒๔๓.

๘. ดูระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๕๔๕, อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๔, ข้อ ๕.๓ ระบุว่าในคดีนี้มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี ให้ศาลปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หากมีเหตุจำเป็นต้องมีประกันให้กำหนดวงเงินไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท เว้นแต่มีเหตุอันควรที่จะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ให้ระบุเหตุนั้นไว้โดยชัดแจ้ง.

๙. น่าสังเกตว่าบางคดีที่ศาลเชื่อว่าจำเลยหรือผู้ต้องหากระทำความผิด เช่น จำเลยถูกจับกุมในขณะกระทำความผิด ศาลมักจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เว้นแต่คดีอาจจะรอการลงโทษจำคุกหรือรอการกำหนดโทษหรือมีโทษเพียงปรับเท่านั้น.

๑๐. Jerold H. Israel, **Criminal Procedure and Constitution** (St.Paul.,Minn, 1995), p.457.

รัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐประเภทอื่นๆ ลูกจ้างของทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจ ผู้บริหารพรรคการเมือง หรือทนายความ และต้องเป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่นเป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวพันในทางสมรส หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้องหรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลเห็นสมควรให้ประกันได้ดังนั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ยากจนและด้อยโอกาสที่จะรู้จักมักคุ้นกับบุคคลเหล่านี้ก็ยังคงไม่ได้รับการปล่อยชั่วคราวอยู่ดี และคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องเช่าหลักทรัพย์หรือจ้างนายประกันอาชีพ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยกับผู้ขอประกันตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๕๔๕ ดังกล่าวนี้ค่อนข้างกว้างและง่ายต่อการอ้างว่าผู้ขอประกันมีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหาหรือจำเลย แต่ยากที่ศาลจะตรวจสอบว่าข้อกล่าวอ้างนั้นเป็นความจริงหรือไม่ จึงยากที่จะห้ามการจ้างนายประกันอาชีพและเมื่อพิจารณาจากระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๕ ข้อ ๑๐ ที่ว่า าให้ศาลจัดให้มีวิธีการในการควบคุมดูแลการขอปล่อยชั่วคราวมิให้เกิดพฤติการณ์ในทางมิชอบหรือเอาเปรียบประชาชน เช่น การขึ้นทะเบียนรายชื่อและหลักประกันของผู้รับติดต่อ อัตราค่าตอบแทนจากการใช้หลักทรัพย์เป็นหลักประกัน การประสานและการส่งข้อมูลระหว่างศาลต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของหลักทรัพย์และของบุคคลดังกล่าวำ แล้ว แสดงว่าศาลยอมรับให้มีการขอปล่อยชั่วคราวโดยนายประกันอาชีพได้ โดยน่าจะถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่ศาลสมควรให้ประกันได้ตามระเบียบฯ ข้อ ๗.๑ ข้างต้น การยอมรับว่านายประกันอาชีพมีประโยชน์และจัดระบบโดยการควบคุมขึ้นทะเบียนและจำกัดการเรียกรับค่าตอบแทนให้ชัดเจนจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะอำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่มีหลักทรัพย์หรือไม่อาจหาบุคคลมาประกันตนได้ ในประเทศสหรัฐอเมริกาก็มีการรับรองการปฏิบัติงานของนายประกันอาชีพที่เรียกว่า Professional Bondsmanโดยนายประกันจะเป็นผู้หาหลักประกันมาให้แก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยคิดค่าบริการ[๑๑]

---

๑๑. ดร.กิตติพงษ์ กิติยารักษ์, **กระบวนการยุติธรรมบนเส้นทางของการเปลี่ยนแปลง**, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, พ.ศ.๒๕๔๑) หน้า ๑๔๑ ในระหว่างที่ผู้เขียนรับราชการในตำแหน่ง ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดเชียงใหม่ในปี ๒๕๔๒ นั้นได้ออกระเบียบและข้อกำหนดให้ขึ้นทะเบียนนายประกันอาชีพและประกาศไว้ที่ศาลเพื่อให้ประชาชนที่ต้องการจ้างนายประกันอาชีพติดต่อได้โดยเปิดเผยและนายประกันอาชีพไม่ต้องเกรงว่าศาลจะมองนายประกันอาชีพในแง่ร้ายทั้งนี้ในระเบียบและข้อกำหนดดังกล่าวได้กำหนดอัตราค่าตอบแทนอย่างจำกัดหากฝ่าฝืนก็ถือว่าเป็นการผิดข้อกำหนดและอาจถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลด้วย.

การศึกษาปัญหาการปล่อยชั่วคราวควรตั้งปัญหาถามตัวเองเสียก่อนว่าเราจะให้โอกาสบุคคลประเภทนี้ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือไม่ ถ้าจะให้โอกาสบุคคลเหล่านี้ก็ต้องไม่เน้นที่หลักประกันแต่ต้องพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นจะหลบหนีหรือไม่นอกจากนี้เราจะต้องตระหนักว่าแม้สถิติของการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จะมากกว่าสถิติของการไม่อนุญาตก็ตาม แต่ก็ต้องคำนึงด้วยว่ายังคงมีอีกหลายคดีที่ไม่มีการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทั้ง ๆ ที่ข้อสมมติฐานอยู่ที่ว่าทุกคนต้องการให้ปล่อยชั่วคราว การปล่อยชั่วคราวมิใช่เป็นเรื่องเห็นเองโดยลำพัง (ex officio) แต่เป็นเรื่องที่ต้องการมีการร้องขอ[๑๒] สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ไม่มีการยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว คือ ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีหลักทรัพย์หรือมีหลักทรัพย์ราคาต่ำ ศาลทุกแห่งจะประกาศบัญชีอัตราประกันตัว (Bail Schedule) ไว้โดยเน้นถึงจำนวนราคาประกันกับอัตราโทษ และจำนวนข้อหาในแต่ละคดีผู้ขอประกันทราบดีว่าหากยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวไปก็ต้องถูกยกคำร้อง จึงไม่ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวเนื่องจากต้องเสียเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์[๑๓]

หากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยให้ความสำคัญ (Priority) กับ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ (๕) และ (๖) ให้มากและพิจารณาเรื่องหลักทรัพย์เป็นเพียงเหตุผลรองหรือเหตุผลประกอบก็จะเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้มากขึ้น เป็นการลดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน การปล่อยชั่วคราวนำไปสู่ความไม่เสมอภาคในแง่ที่ว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีโอกาสที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวดีกว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีพอ[๑๔] ในเรื่องนี้มีนักวิชาการกฎหมายเสนอความเห็นว่า าในการพิจารณาปล่อยชั่วคราว ไม่ควรพิจารณาให้ความสำคัญกับจำนวนทุนทรัพย์ที่จะนำมาเป็นหลักประกันให้มากนัก เพราะทำให้ผู้ยากจนซึ่งถูกดำเนินคดีไม่มีโอกาสได้รับอิสรภาพในระหว่างถูกดำเนินคดี นอกจากนี้ในการประกันโดยบุคคลผู้ประกอบอาชีพโดยสุจริตควรได้รับการยอมรับให้เป็นผู้ประกันได้เช่นเดียวกับข้าราชการเพื่อเปิดโอกาสให้

---

๑๒. คณิต ณ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพ: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑๐๓.

๑๓. ดูระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๕๔๕ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๗ และ ๑๒ กำหนดแนวทางปฏิบัติของศาลให้กำหนดวงเงินประกันสำหรับความผิดข้อหาต่าง ๆ และคุณสมบัติของผู้ขอประกันและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๔ วรรคสอง.

๑๔. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๐๓ เดียวกัน, หน้า ๑๐๒.

ผู้ถูกดำเนินคดีได้รับการปล่อยชั่วคราวในระหว่างคดีได้มากยิ่งขึ้น และรัฐควรสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนหรือมีมาตราการอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ถูกดำเนินคดีซึ่งเป็นบุคคลผู้ยากไร้ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างการถูกดำเนินคดีได้เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ๆ[๑๕]

จากการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ข้อสรุปว่า- ประชาชนเห็นว่าการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยพิจารณาหลักทรัพย์ที่เสนอมาเป็นสำคัญเป็นการ- แบ่งแยกและสกัดกั้นคนยากจนไม่ให้ได้รับการประกันตัว (Monetary for bail system discriminates against poor)[๑๖] การปล่อยชั่วคราวเป็นการแลกเปลี่ยนระหว่างการยอมให้ยึดเงินหรือทรัพย์สิน- ไว้ชั่วคราวเพื่อแลกกับอิสรภาพ (Forfeiting money for freedom) ทำให้คนจนไม่มีทางได้รับอิสรภาพ- ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่เป็นธรรม (Unjustpractices) ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่อยู่ในข่ายที่จะได้รับอนุญาต- ให้ปล่อยชั่วคราว แต่ตนเองไม่สามารถหาหลักทรัพย์มาเป็นหลักประกันได้จะรู้สึกทันทีว่าเขาถูกขัง- ก็ด้วยเหตุผลเพียงว่าเขาเป็นคนยากจน การที่ศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยพิจารณาว่า หลักทรัพย์ที่เสนอมาเพียงพอที่จะเป็นประกัน (Ensure) ได้หรือไม่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะ มาศาลตามกำหนดนัดเป็นการแบ่งแยก Discriminate) และเป็นการส่งเสริมให้ธุรกิจรับเป็น นายประกัน[๑๗] รุ่งเรืองขึ้นบนความยากลำบากของผู้ต้องหาหรือจำเลย[๑๘] ศาลจึงแก้ปัญหานี้โดย

๑. อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีหลักทรัพย์หรือบุคคลเป็นประกัน (Release on recognizance) แต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องลงชื่อในสัญญาประกันตัวเองโดยยอมรับชำระเงิน เบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุไว้ต่อศาล หากผิดสัญญาประกันเปรียบเสมือนการให้กู้ยืมเงินโดยไม่มี- หลักประกัน

๒. อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยยึดหลักทรัพย์ของผู้ขอประกันเท่าที่หาได้ ส่วน เบี้ยปรับที่เหลือให้ทำสัญญาไว้ในลักษณะเช่นข้อ ๑

---

๑๕. รายงานเสวนาทางวิชาการ, าคดีเชอรี่แอนษกระบวนการยุติธรรมจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้บริสุทธิ์ได้อย่างไร? กรุงเทพฯ สำนักอัยการสูงสุด, ๙ พฤศจิกายน ๒๕๓๘. (อัดสำเนา).

๑๖. Ebbe B. Ebbesen and Vladimir J. Konecni, supra note 5, p.192.

๑๗. ปกตินายประกันอาชีพจะเรียกค่าป่วยการประมาณ ๑๐ - ๒๐% ของราคาประกัน.

๑๘. Richard Quinney, Criminology, 2nd edition (Toronto: Little, Brown and Company, 1975), p.710.

๓. ในบางรัฐจะมีการออกกฎหมายว่าการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีประกันถือว่าเป็นความผิดทางอาญาอีกฐานหนึ่ง กรณีนี้หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหนีประกัน ศาลจะแจ้งความดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นด้วย

ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐, ๑๑๑, ๑๑๒ นั้น กฎหมายให้ศาลมีอำนาจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้เพียงแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือ ปฏิญานตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก ดังนั้นถ้าว่ากันตามกฎหมายแล้วประเทศไทยก็เป็นประเทศที่ให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยดีมากประเทศหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ.๒๔๕๔ มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๓/๒๔๕๔ วินิจฉัยว่า ***าคดีที่ปลายเขตแดนพระราชอาณาจักรเช่นนี้ สังเกตเห็นมาหลายเรื่องว่าศาลไม่ชำนาญความ เดาด้นชำระไปไม่รู้หนักเบาเหตุเล็กน้อยนิดหนึ่งก็เป็นมากมายจำเลยผู้ต้องหาทางอาญาต้องคุมขังในระหว่างพิจารณากินเปล่าเพราะหนทางไกลวิธีอุทธรณ์และฎีกาก็โยกโย้เสียเวลาไม่น้อยเลย เป็นการน่าสมเพชแก่ผู้ยาก ควรที่ศาลเมืองในประเทศปลายชนบทนั้น ๆ จะใช้ดุลพินิจให้จงดี ที่ควรให้ประกันสู้ความระหว่างพิจารณาได้จะเป็นการบรรเทาความเสียแห่งวิธีพิจารณานี้ได้บ้างำ***

ในการใช้ดุลพินิจสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้น พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณีต้องมีแนวความคิดพื้นฐาน (Fundamental consideration) เสียก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษาอย่างไร หรือถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดฐานใดก็ต้องได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยประชาชนมีหลักประกันตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๓๐ วรรคสาม ซึ่งบัญญัติว่า าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ำ การกำหนดราคาประกันตายตัวอย่างเคร่งครัดจนเกินไปโดยไม่คำนึงถึงโอกาสในการหาหลักประกันของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะยากจน แม้ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว แต่ถ้าหลักทรัพย์สูงจนเกินกว่าฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหามาวางศาลได้ก็เท่ากับเป็นการยกคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยปริยายนั่นเอง ทั้ง ๆ ที่น่าจะเป็นไปได้ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีเดียวกันอาจถูกเรียกหลักประกันที่แตกต่างกัน

ในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวนั้น โดยหลักแล้วผู้ส่งจะต้องพยายามหาหนทางอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวกรณียกเว้นเท่านั้นที่จะไม่อนุญาตและกรณีดังกล่าวต้องมีการให้เหตุผลที่ชัดเจน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หากจะอนุญาตก็ไม่ต้องให้เหตุผล แต่ถ้าจะไม่อนุญาตก็ต้องอธิบายเหตุผลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการคำสั่งไม่อนุญาตในชั้นนี้ไม่สามารถอุทธรณ์ฎีกาได้แสดงว่าคำสั่งนี้ไม่มีการตรวจสอบ พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจึงมีอำนาจมากกว่าศาลชั้นต้นเสียอีกเพราะคำสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของศาลชั้นต้นนั้นสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้(ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๑๙ ทวิ) หากจะให้มีการตรวจสอบการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วก็ควรแก้ไขกฎหมายให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต้องส่งสำนวนมายังศาลหากไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๑๐ ปี

ข้อเสนอแนะ

การที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจะอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวนั้นจะอาศัยหลักเกณฑ์ใดเป็นสำคัญผู้เขียนมีความเห็นว่าผู้พิจารณาควรพิจารณาเสียก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไม่และภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดเป็นหลักใหญ่ จากนั้นจึงจะพิจารณาหลักเกณฑ์ตามอนุมาตราอื่นในมาตรา ๑๐๘ ส่วนเรื่องความเชื่อถือผู้ร้องขอประกัน หรือหลักทรัพย์ตาม (๔) นั้น ควรจะพิจารณาเป็นประการสุดท้าย ราคาประกันในแต่ละข้อหาที่ยึดหลักว่าจะต้องตีราคาเท่ากันในข้อหาเดียวกันนั้นควรผ่อนปรนได้ เพราะฐานะของผู้ต้องหาหรือจำเลยย่อมแตกต่างกัน เมื่อได้ข้อสรุปว่าจะให้ประกันแล้วจึงจะมาหาวิธีที่จะให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับอนุญาตให้ประกันตัวไปได้มากที่สุด การพิจารณาปล่อยชั่วคราวเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้นในคดีที่มีจำเลยหลายคน จำเลยแต่ละคนอาจจะได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวด้วยราคาประกันหรือหลักทรัพย์ที่แตกต่างกันก็ได้ การวางหลักเกณฑ์ในลักษณะนี้เป็นการสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า าความยุติธรรมต้องมีราคาถูก อยู่ใกล้ แพร่หลาย และรวดเร็ว[๑๙]

---

๑๙. คดิเฉพาะผู้พิพากษา, **หลักวิชาชีพกฎหมาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. ๒๕๔๒) หน้า ๑๙๒.

ในการดำเนินคดีอาญานั้น การควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นเรื่องของข้อยกเว้น กล่าวคือ **โดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย**[๒๐] เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นจะต้องควบคุมตัว และในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวไว้ในระหว่างคดีนี้อาจมีการพิจารณาให้ปล่อยชั่วคราว-ได้ การปล่อยชั่วคราวจึงมีความสำคัญเป็นลำดับสาม[๒๑] การที่จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือ-ไม่นั้น พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล ควรพิจารณาเสียก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยน่า-จะหลบหนีหรือไม่ และภัยอันตรายหรือความเสียหายที่จะเกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่ เพราะในการใช้ดุลพินิจว่าจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวหรือไม่นั้น ผู้สั่งจะต้องชั่งน้ำหนักระหว่าง สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยกับความปลอดภัยของชุมชนหรือของผู้เสียหาย ส่วนการที่จะ-ได้ข้อเท็จจริงดังกล่าวมานี้ด้วยวิธีใดนั้น ในกรณีของพนักงานสอบสวนก็คงต้องอาศัยการสืบหา ข้อเท็จจริงด้วยตนเอง ในส่วนของพนักงานอัยการก็คงต้องอาศัยพนักงานสอบสวน ในส่วนของ ศาลนั้นศาลมีอำนาจไต่สวนคำร้องขอปล่อยชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๑ ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๕ พยานหลักฐานที่นำเข้า-ไต่สวนนั้นย่อมแล้วแต่ดุลพินิจของศาล พยานที่สำคัญควรได้แก่บุคคลในครอบครัวของผู้ต้องหา หรือจำเลยนายจ้างหรือครูบาอาจารย์ของผู้ต้องหาหรือจำเลยผู้ใหญ่บ้านหรือกำนันในท้องที่เกิดเหตุ-และในท้องที่ที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยอยู่อาศัย ตัวผู้เสียหายหรือจำเลยเองพนักงานสอบสวนหรือ พนักงานอัยการ การไต่สวนพยานเหล่านี้เป็นการไต่สวนเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราว (Bail Hearing) โดยไม่ควรอนุญาตให้จำเลยแต่งทนายเข้าถามพยานเพราะประเด็นที่ไต่สวนไม่ใช่ประเด็นว่า ผู้เสียหายหรือจำเลยกระทำผิดจริงหรือไม่ หากแต่อยู่ที่ว่าถ้าอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว

---

๒๐. แต่ถ้าพิจารณาตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม ว่าด้วยแนวปฏิบัติในการออกหมายขังในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๕ โดยรวมแล้ว จะเห็นได้ว่าได้มีการวางหลักการในการออกหมายขังใหม่ให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๗ กล่าวคือ ศาลจะออกหมายขังได้เฉพาะกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี ***หรือ*** ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่น่าจะได้กระทำผิดอาญา ***และ*** มีเหตุอันควรเช่นว่า ผู้ต้องหานั้นน่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยาน-หลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นเท่านั้น แต่ถ้าจะคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ประชาชนอย่างเคร่งครัดจริงๆ แล้วก็ควร มีหลักการว่า ***ตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผิด ถ้าไม่มีท่าทีว่าจะหลบหนี ไม่ยุ่งเหยิงกับพยาน ก็ไม่จำเป็นต้องขัง***

๒๑. คณิต ณ นคร อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๑๒, หน้า ๑๐๒.

ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไม่และผู้เสียหายมีความรู้สึกอย่างไร หากมีการอนุญาตให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว การไต่สวนไม่จำเป็นต้องทำทุกคดี จะทำในเฉพาะคดีที่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ส่วนปัญหาว่าควรจะบังคับให้ศาลต้องไต่สวนในทุกกรณีที่จะไม่อนุญาตหรือไม่นั้นเป็นปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อไป เพราะถ้าบังคับให้ต้องไต่สวนแล้วในกรณีที่ไม่อนุญาตนั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจจะได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวทั้งหมดซึ่งจะเป็นผลเสียต่อสังคม ในเรื่องนี้ต้องพิจารณาประกอบกับปริมาณงานและบุคลากรประกอบกันด้วยในกรณีที่มีการไต่สวน การไต่สวนนั้นต้องกระทำโดยรวดเร็วที่สุด ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยมาศาลในนัดแรกนั้นไม่ใช่พิจารณาว่าเขากระทำผิดจริงหรือไม่ แต่จะพิจารณาหาหนทางให้เขาได้รับการปล่อยชั่วคราว[๒๒]

การไต่สวนดังกล่าวอาจได้ข้อเท็จจริงในระดับหนึ่งซึ่งอาจจะไม่ชัดเจนนัก ดังนั้น หากมีการออกกฎหมายให้มีพนักงานศาลเป็นผู้สืบเสาะพินิจความประพฤติของผู้ต้องหาหรือจำเลย ประวัติการกระทำความผิดคดีอาญา สถานะทางครอบครัว หรือข้อเท็จจริงที่ศาลกำหนดให้สืบเสาะเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อศาลจะได้ใช้ข้อมูลเหล่านี้ประกอบการใช้ดุลพินิจดังกล่าวข้างต้น

หลังจากศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติ[๒๓] ก็ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขและพฤติการณ์ทั่วไปของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นระยะๆ โดยผ่านพนักงานศาลดังกล่าว อาจเรียกได้ว่าเป็นการคุมประพฤติระหว่างถูกพิจารณาคดีพนักงานศาลหรืออาจจะเรียกว่าพนักงานปล่อยชั่วคราว จะต้องติดตามความประพฤติของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าไปก่อเหตุร้ายหรือไม่ไปรบกวนพยานหรือผู้เสียหายหรือไม่ หรือจะหลบหนีหรือไม่ เมื่อมีพฤติการณ์เช่นนี้ต้องรายงานให้ศาลทราบโดยเร็วเพื่อพิจารณาเปลี่ยนแปลงคำสั่ง บางกรณีศาลอาจจะมีเงื่อนไขหรือคำสั่งห้ามผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำการบางอย่างเช่น

---

๒๒. Richard Quinney, *supra* note 14, p. 710.

๒๓. ตามระเบียบราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมว่าด้วยการปล่อยชั่วคราว พ.ศ.๒๕๔๕ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๔ ข้อ ๙ ระบุว่าในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยปฏิบัติเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อป้องกันภัยอันตราย หรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ และหากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นก็ให้ศาลพิจารณาเพิกถอนคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ได้.

ห้ามดื่มสุรา ห้ามเข้าไปในสถานที่บางแห่ง ห้ามไม่ให้เข้าไปในพื้นที่อำเภอที่ผู้เสียหายอยู่อาศัย กรณีที่พนักงานปล่อยชั่วคราวต้องคอยสอดส่องพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าขัดต่อเงื่อนไขที่ศาลกำหนดไว้หรือไม่ เงื่อนไขเหล่านี้ศาลเคยใช้มาบ้างแล้ว เช่น การสั่งห้ามมิให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเดินทางออกนอกประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาตโดยมีมาตรการยึดหนังสือเดินทางและมีหนังสือแจ้งตำรวจตรวจคนเข้าเมืองและกรมการกงสุลทราบ

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว และต้องมีการคุมขังผู้ต้องหา หรือจำเลยไว้ระหว่างการพิจารณาคดีนั้น รัฐ โดยกระทรวงยุติธรรมจะต้องจัดให้มีสถานที่ควบคุมตัวผู้ต้องขังเหล่านี้ให้เหมาะสมไม่ให้นำตัวผู้ต้องขังไปคุมขังในเรือนจำดังที่ปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้ และจะต้องไม่ปฏิบัติกับผู้ต้องขังเหมือนกับจำเลยที่ถูกศาลพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกแล้ว ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ซึ่งบัญญัติว่า าก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ำ

งานเกี่ยวกับคำร้องขอปล่อยชั่วคราวจึงควรได้รับการจัดตั้งเป็นงานเฉพาะในแต่ละศาล แยกจากงานประชาสัมพันธ์หรือจัดตั้งเป็นหน่วยงานในกรมคุมประพฤติเพื่อปฏิบัติงานเกี่ยวกับการขอปล่อยชั่วคราวโดยเฉพาะ นอกจากนี้ควรแก้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้สิทธิของผู้ต้องหาในการอุทธรณ์คำสั่งที่ไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการต่อศาลเพราะสิทธิที่จะได้รับการประกันตัวเป็นสิทธิตามรัฐธรรมนูญ (Constitutional Right) ซึ่งจะต้องได้รับความคุ้มครองและได้รับการตรวจสอบพิจารณาอย่างเคร่งครัดและถี่ถ้วน (Strict Scrutiny) โดยกระบวนการที่เปิดเผยและชัดเจนด้วยเหตุผลของศาลเท่านั้น

ผู้เขียนได้เขียนบทความนี้จากความคิดที่ว่า ศาลจะต้องให้ความยุติธรรมแก่ทั้งฝ่ายผู้เสียหายหรือรัฐกับฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยตราบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาของศาลแสดงว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดก็จะปฏิบัติต่อเขาอย่างผู้กระทำผิดมิได้ อย่างไรก็ตามศาลก็ต้องคำนึงถึงความคิดความเห็นของผู้เสียหายด้วยว่าจะมีความรู้สึกเช่นไรหากเห็นผู้ที่เขาเชื่อว่ากระทำผิดได้รับการปล่อยชั่วคราวการพิจารณาข้อเท็จจริงหลายฝ่ายเช่นนี้ทำให้ศาลอยู่ในฐานะที่ตัดสินใจลำบาก (dilemma) หากศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยก็จะสูญเสียโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ว่าตนเองเป็นผู้บริสุทธิ์และยังจะต้องถูกขังระหว่างพิจารณาและถ้าศาลยกฟ้อง ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ต้องถูกขังทั้งๆ ที่ไม่มีความผิด ในทางกลับกัน ถ้าศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจจะหลบหนีไปก่อเหตุอีก

หรือผู้เสียหายหรือประชาชนทั่วไปอาจจะเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีกับกระบวนการยุติธรรม ข้อที่น่าสังเกตคือในคดีที่เกี่ยวกับการจับกุมผู้ต้องหาพร้อมยาเสพติดของกลางจำนวนมากหรือในคดีที่เป็นข่าวใหญ่ในหน้าหนังสือพิมพ์และเป็นที่สนใจของประชาชนหรือคดีที่ผู้เสียหายเป็นชาวประเทศมหาอำนาจ[๒๔]

---

๒๔. จากรายงานการประชุมคณะกรรมการตุลาการ ครั้งที่๔/๒๕๔๔ วันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๔๔ ที่ประชุมพิจารณากรณีมีผู้ร้องเรียนอดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ภาค๖เกี่ยวกับการตั้งคณะผู้พิพากษาคณะพิเศษสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวจำเลยในคดีจ้างฆ่านายไมเคิล เอร์วิน วันสเลย์ โดยข้อเท็จจริงมีว่า ตามคำร้องขอปล่อยชั่วคราวจำเลยอ้างว่ามีโรคประจำตัวและถูกขังมานาน ก่อนหน้านี้จำเลยเคยยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต่อศาลชั้นต้น แต่ศาลชั้นต้นไม่อนุญาต จำเลยอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ภาค ๖ รวม ๔ ครั้ง สามครั้งแรกศาลอุทธรณ์ภาค๖ไม่อนุญาต มาอนุญาตในครั้งที่ ๔ ที่เป็นปัญหาร้องเรียนนี้ ที่ประชุมมีความเห็นสรุปว่าตามพฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุผลที่จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้ แต่พฤติการณ์แวดล้อมก่อนที่จะสั่งอนุญาตมีพิรุธส่อไปในทางที่มิชอบ จึงให้ลงโทษผู้ถูกกล่าวหาโดยการให้ออกจากราชการ ในการประชุมมีกรรมการหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับหลักในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวซึ่งสมควรหยิบยกมาพิจารณา ณ ที่นี้คือ

นายจรัญ ภักดีธนากุล กล่าวว่าจำเลยไม่ได้หลบหนีและไม่มีพฤติการณ์ไปแทรกแซงพยานหลักฐานอะไรปัญหาที่ต้องวินิจฉัยมีประการเดียวว่า ผู้ถูกกล่าวหามีพฤติการณ์เกี่ยวกับการทุจริตหรือไม่ เพราะผมสมมติตัวผมเองว่าเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องนี้ผมจะสั่งอนุญาตให้ประกันษ.หากฟังว่าไม่สุจริตแม้จะทำถูกระเบียบก็เป็นผิดแน่นอนษ.เหตุการณ์อย่างนี้เกิดในต่างประเทศคนไทยไปถูกฆ่าในต่างประเทศเขาให้ประกันจำเลยผู้ต้องหาทั้งนั้นแต่ว่าของเราอาจจะแคร์ฝรั่งมากไปฉะนั้นเราก็เกิดกระแสว่าจะต้องไม่ให้ประกันคดีที่เป็นคดีใหญ่โตษและนายจรัญตั้งข้อสังเกตว่าการลงโทษผู้พิพากษาที่สั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว หากไม่พิจารณาให้รอบคอบ ถี่ถ้วนแล้วก็จะมีผลกระทบต่อการใช้ดุลพินิจ จะกลายเป็นว่า ถ้าสงสัยก็ไม่ให้ประกันไว้ก่อน ปลอดภัยดี

นายสุประดิษฐ์ หุตะสิงห์ กล่าวว่า ผู้พิพากษาทุกคนมีดุลพินิจที่เป็นอิสระ แต่ต้องมีขอบเขต เรื่องที่ร้องเรียนนี้ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการใช้ดุลพินิจของผู้พิพากษาทั่ว ๆไปซึ่งกระทำโดยสุจริตและไม่มีพฤติการณ์ผิดปกติ เพราะฉะนั้นไม่มีการบั่นทอนกำลังใจหรือจะไปทำให้ผู้พิพากษาไม่กล้าให้ประกันตัวจำเลย

นายสถิตย์ ไพเราะ กล่าวว่า ในเรื่องวินัยของข้าราชการตุลาการ ท่านว่ามีแค่เงาของการทุจริตก็อยู่ไม่ได้แล้ว เพราะความยุติธรรมต้องคู่กับความซื่อสัตย์

นายวิชา มหาคุณ กล่าวว่า การปล่อยชั่วคราวต้องแสดงให้ประจักษ์ด้วยว่าไม่มีข้อครหา

นายกำพล ภู่สุดแสวง กล่าวว่า เรื่องนี้อาจเกิดผลกระทบต่อการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติราชการของผู้พิพากษาโดยส่วนรวม คือ ผู้พิพากษาเริ่มหวาดวิตกต่อการใช้ดุลพินิจในบางเรื่อง ษ.ผู้พิพากษาที่สุจริตไม่ต้องกลัว อย่าว่าแต่เรื่องให้ประกันเลย ท่านตัดสินยกฟ้องท่านยังทำได้

นายสุรศักดิ์ กิตติพงษ์พัฒนา กล่าวว่า ผมมั่นใจว่าผู้พิพากษาหัวหน้าศาล อธิบดีผู้พิพากษาศาล และประธานศาลที่สุจริตทั้งหลายจะต้องเป็นผู้พิพากษาที่มีคุณภาพไม่ใช่ว่ามีกรณีอย่างนี้แล้วไม่กล้าสั่งถ้าท่านไม่มีความกล้าหาญที่จะปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนในทางที่ถูกต้องเพราะท่านกลัวว่าตัวท่านเองจะเสียหาย ท่านต้องอย่าไปเป็น เราต้องมีความกล้าหาญในการทำความถูกต้องด้วยความสุจริต สามารถชี้แจงต่อประชาชนได้

นายสมบัติ เดียวอิศเรศ กล่าวว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก ไม่ควรคำนึงถึงกระแส.

คดีเหล่านี้อาจทำให้ผู้สั่งเกิดอคติที่เป็นภยาคติหรือความลำเอียงเพราะความหวาดกลัว จึงสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ความลำเอียงนี้ไม่ว่าเกิดจากเหตุใดย่อมเป็นหนอนบ่อนความยุติธรรมให้เสื่อมเสียไป สำหรับผู้พิพากษาแล้วจะต้องขจัดเสียซึ่งความลำเอียง ถือแต่ความยุติธรรมเป็นที่ตั้ง หลักธรรมข้อนี้บรรพตุลาการได้ทำตัวอย่างมาแล้ว ผู้ใดประพฤติธรรม ธรรมย่อมคุ้มครองรักษา[๒๕] ในปัจจุบันศาลได้ยึดถือเป็นหลักอยู่แล้วว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว (โดยเฉพาะคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดศาลเยาวชนและครอบครัวถือปฏิบัติว่าจะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเสมอและด้วยการตีราคาประกันต่ำมาก) แต่ก็ต้องมีการเสนอหลักทรัพย์ที่เหมาะสม คดีที่มีโทษหนักหรือความเสียหายมากก็จะมีราคาประกันสูงตามไปด้วย ซึ่งก็จะทำให้คนยากจนไม่มีโอกาสได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ถ้าศาลก้าวต่อมาอีกสักนิดโดยพิจารณาว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนีหรือไม่ และจะมีภัยอันตรายเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวหรือไม่เป็นข้อพิจารณาในลำดับต้นและมีน้ำหนักมากกว่าเหตุตามกฎหมายข้ออื่นและมีกระบวนการรับข้อเท็จจริงด้วยความรวดเร็วเข้าสู่สำนวนมากเพียงพอต่อการวินิจฉัยโดยปล่อยให้ราคาหลักทรัพย์ลอยตัวและควรคำนึงถึงเหตุเฉพาะตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยแต่ละรายว่ามีโอกาสหาหลักทรัพย์มาประกันตัวได้หรือไม่แทนที่จะพิจารณาตีราคาประกันตามลักษณะคดีแล้ว การสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวก็จะเป็นไปด้วยความยุติธรรม และเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น และไม่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะเป็นคนยากจน หรือร่ำรวยก็จะมีโอกาสได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวที่เท่าเทียมกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุดเท่าที่จะมากได้และที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งก็คือผู้สั่งประกันจะต้องใช้ดุลพินิจที่ปราศจากฉันทาคติ โทสาคติ โมหาคติและภยาคติ ไม่มีความหวั่นไหว หวาดกลัวต่อสิ่งใด ยึดเอาความเป็นธรรมและพรหมวิหาร ๔ ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาเป็นที่ตั้ง[๒๖] ผลที่ตามมา คือ หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญก็จะได้ชื่อว่ามีการปฏิบัติอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม แสดงว่ารัฐธรรมนูญไม่ใช่เป็นเพียงกฎหมายที่แสดงถึงการมีอารยธรรมทางกฎหมายแต่ในตัวอักษรเท่านั้น

---

๒๕. พระนิติธรรมประกรณ์, อดีตอธิบดีผู้พิพากษาศาลแพ่ง, **จรรยาตุลาการ**, หลักวิชาชีพนักกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ ๘ (กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๒) หน้า ๒๐๕.

๒๖. สมเด็จพระญาณสังวร วัดบวรนิเวศวิหาร, **ตุลาการในอุดมคติของพระพุทธศาสนา**. ดุลพาห เล่ม ๓ ปีที่ ๓๕ พ.ศ. ๒๕๓๑, หน้า ๔.

ส่วนที่ ๓

ภาคผนวก

:

หน้า

◉ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....
(คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) ๙๕

◉ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง) ๑๐๗

◉ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒ ..... ๑๔๓

◉ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙ ..... ๑๔๙

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

(คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)

ปฏิบัติหน้าที่
สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เลขรับ 12
วันที่ 29 มค. 2550
เวลา 10.35 น.

ด่วนที่สุด
ที่ นร ๐๕๐๓/๙๘๖

สำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๑๙ มกราคม ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน)

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ รวม ๒ ฉบับ

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน) และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... (แก้ไขเพิ่มเติมภาค ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐาน) ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(สุรยุทธ์ จุลานนท์)
นายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘ - ๓๐๙
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ในเรื่องเกี่ยวกับการมาศาลของพยาน หลักเกณฑ์การนำสืบพยานและการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อให้มีความชัดเจน รวดเร็ว เหมาะสมกับสภาพสังคมและการพัฒนาในด้านเทคโนโลยี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๔ มาตรา ๘๘ มาตรา ๘๙ มาตรา ๙๓ มาตรา ๙๕ มาตรา ๑๐๖ มาตรา ๑๐๘ มาตรา ๑๑๑ มาตรา ๑๑๒ และมาตรา ๑๑๕ และเพิ่มมาตรา ๘๔/๑ มาตรา ๙๕/๑ มาตรา ๑๐๑/๑ มาตรา ๑๐๑/๒ มาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ มาตรา ๑๐๓/๓ มาตรา ๑๐๔ วรรคสอง มาตรา ๑๐๖/๑ มาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ มาตรา ๑๒๐/๔ มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง และมาตรา ๑๒๘/๑)

เหตุผล

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในภาค ๑ ลักษณะ ๕ ว่าด้วยพยานหลักฐานแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาด้านเทคโนโลยีของประเทศในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๘๔ การวินิจฉัยปัญหาข้อเท็จจริงในคดีใดจะต้องกระทำโดยอาศัยพยานหลักฐานในสำนวนคดีนั้น เว้นแต่

(๑) ข้อเท็จจริงซึ่งรู้กันอยู่ทั่วไป

(๒) ข้อเท็จจริงซึ่งไม่อาจโต้แย้งได้ หรือ

(๓) ข้อเท็จจริงที่คู่ความรับหรือถือว่ารับกันแล้วในศาล"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๔/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๘๔/๑ คู่ความฝ่ายใดกล่าวอ้างข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนข้อหา ข้ออ้าง ข้อต่อสู้ หรือข้อเถียงในคำคู่ความของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นมีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้น แต่ถ้ามีข้อสันนิษฐานไว้ในกฎหมายหรือมีข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงที่ปรากฏจากสภาพปกติธรรมดาของเหตุการณ์เป็นคุณแก่คู่ความฝ่ายใด คู่ความฝ่ายนั้นต้องพิสูจน์เพียงว่าตนได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขแห่งการที่ตนจะได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานนั้นครบถ้วนแล้ว สำหรับข้อสันนิษฐานตามความเป็นจริงนั้น ประธานศาลฎีกาอาจออกข้อกำหนดตามมาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อวางแนวทางในเรื่องดังกล่าวได้"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๘๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๓๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๘๘ เมื่อคู่ความฝ่ายใดมีความจำนงที่จะอ้างอิงเอกสารฉบับใดหรือคำเบิกความของพยานคนใด หรือมีความจำนงที่จะให้ศาลตรวจบุคคล วัตถุ สถานที่ หรืออ้างอิงความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ศาลตั้ง เพื่อเป็นพยานหลักฐานสนับสนุนข้ออ้างหรือข้อเถียงของตน ให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถานให้ยื่นก่อนวันสืบพยานไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน ซึ่งบัญชีระบุพยาน โดยแสดงเอกสารหรือสภาพของเอกสารที่จะอ้าง และรายชื่อ ที่อยู่ของบุคคล วัตถุ หรือสถานที่ซึ่งคู่ความฝ่ายนั้นระบุอ้างเป็นพยาน หรือขอให้ศาลไปตรวจ หรือขอให้ตั้งผู้เชี่ยวชาญ แล้วแต่กรณี พร้อมทั้งสำเนาบัญชีระบุพยานดังกล่าวในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อให้คู่ความฝ่ายอื่นมารับไปจากเจ้าพนักงานศาล"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๘๙ คู่ความฝ่ายใดประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานของตนเพื่อพิสูจน์ต่อพยานของคู่ความฝ่ายอื่นในกรณีต่อไปนี้

(๑) หักล้างหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขถ้อยคำพยานในข้อความทั้งหลายซึ่งพยานเช่นว่านั้นเป็นผู้รู้เห็น หรือ

(๒) พิสูจน์ข้อความอย่างหนึ่งอย่างใดอันเกี่ยวด้วยการกระทำ ถ้อยคำ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งพยานเช่นว่านั้นได้กระทำขึ้น

ให้คู่ความฝ่ายนั้นถามค้านพยานดังกล่าวเสียในเวลาที่พยานเบิกความ เพื่อให้พยานมีโอกาสอธิบายถึงข้อความเหล่านั้น แม้ว่าพยานนั้นจะมิได้เบิกความถึงข้อความดังกล่าวก็ตาม

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายนั้นมิได้ถามค้านพยานของคู่ความฝ่ายอื่นไว้ดังกล่าวมาข้างต้นแล้วต่อมานำพยานหลักฐานมาสืบถึงข้อความนั้น คู่ความฝ่ายอื่นที่สืบพยานนั้นไว้ชอบที่จะคัดค้านได้ในขณะที่คู่ความฝ่ายนั้นนำพยานหลักฐานมาสืบ และในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลปฏิเสธไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่ามานั้น

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายที่ประสงค์จะนำสืบพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ต่อพยานตามวรรคหนึ่ง แสดงให้เป็นที่พอใจของศาลว่า เมื่อเวลาพยานเบิกความนั้นตนไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรรู้ถึงข้อความดังกล่าวมาแล้ว หรือถ้าศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานเช่นว่านี้ ศาลจะยอมรับฟังพยานหลักฐานเช่นว่านี้ก็ได้ แต่ในกรณีเช่นนี้ คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะขอให้เรียกพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาสืบอีกก็ได้ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรจะเรียกมาสืบเองก็ได้"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๔๘๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๘๓ การอ้างเอกสารเป็นพยานหลักฐานให้ยอมรับฟังได้เฉพาะต้นฉบับเอกสารเท่านั้น เว้นแต่

(๑) เมื่อคู่ความที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตกลงกันว่าสำเนาเอกสารนั้นถูกต้องแล้ว ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐาน

(๒) ถ้าต้นฉบับเอกสารนำมาไม่ได้ เพราะสูญหาย ถูกทำลาย หรือไม่สามารถนำมาได้โดยประการอื่น อันมิใช่เกิดจากพฤติการณ์ที่ผู้อ้างต้องรับผิดชอบ หรือเมื่อศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมจำเป็นต้องสืบสำเนาเอกสารหรือพยานบุคคลแทนต้นฉบับเอกสารที่นำมาไม่ได้นั้น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบแทนก็ได้

(๓) ต้นฉบับเอกสารที่อยู่ในความอารักขาหรือในความควบคุมของทางราชการนั้นจะนำมาแสดงได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากทางราชการเสียก่อน อนึ่ง สำเนาเอกสารซึ่งหัวหน้าส่วนราชการ ข้าราชการผู้มีอำนาจหน้าที่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี ได้รับรองว่าถูกต้องแล้ว ให้ถือว่าเป็นอันเพียงพอในการที่จะนำมาแสดง เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดเป็นอย่างอื่น

(๔) เมื่อคู่ความฝ่ายที่ถูกคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอ้างอิงเอกสารมาเป็นพยานหลักฐานยันตนมิได้คัดค้านการนำเอกสารนั้นมาสืบตามมาตรา ๑๒๕ ให้ศาลยอมรับฟังสำเนาเอกสารเช่นว่านั้นเป็นพยานหลักฐานได้"

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๘๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๘๕ ห้ามมิให้รับฟังพยานบุคคลใด เว้นแต่บุคคลนั้นสามารถเข้าใจและตอบคำถามได้

หากศาลไม่ยอมรับไว้ซึ่งคำเบิกความของบุคคลใดเพราะเห็นว่าบุคคลนั้นไม่สามารถเป็นพยานได้เนื่องจากเหตุตามวรรคหนึ่ง และคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องร้องคัดค้าน ก่อนที่ศาลจะดำเนินคดีต่อไป ให้ศาลจดรายงานระบุนามพยาน เหตุผลที่ไม่ยอมรับ และข้อคัดค้านของคู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องไว้ ส่วนเหตุผลที่คู่ความฝ่ายที่คัดค้านยกขึ้นอ้างนั้น ให้ศาลใช้ดุลพินิจจดลงไว้ในรายงานหรือกำหนดให้คู่ความฝ่ายนั้นยื่นคำแถลงต่อศาลเพื่อรวมไว้ในสำนวน"

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๘๕/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๘๕/๑ ข้อความซึ่งเป็นการบอกเล่าที่พยานบุคคลใดเบิกความต่อศาลก็ดี หรือที่บันทึกไว้ในเอกสารหรือวัตถุอื่นใดซึ่งได้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลก็ดี หากนำเสนอเพื่อพิสูจน์ความจริงแห่งข้อความนั้น ให้ถือเป็นพยานบอกเล่า

ห้ามมิให้ศาลรับฟังพยานบอกเล่า เว้นแต่

(๑) เมื่อศาลพิเคราะห์ตามสภาพ ลักษณะ แหล่งที่มา และข้อเท็จจริงแวดล้อมของพยานบอกเล่าแล้ว ศาลเห็นว่าพยานนั้นมีความน่าเชื่อถือว่าจะพิสูจน์ความจริงได้ หรือ

(๒) มีเหตุจำเป็นเนื่องจากไม่สามารถนำบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่ได้เห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความเกี่ยวในเรื่องที่จะให้การเป็นพยานนั้นด้วยตนเองโดยตรง มาเป็นพยานได้ และศาลเห็นว่ามีเหตุผลสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมที่จะรับฟังพยานบอกเล่านั้น

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าไม่ควรรับไว้ซึ่งพยานบอกเล่าใด ให้นำความในมาตรา ๘๕ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม"

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๑/๑ และมาตรา ๑๐๑/๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๑๐๑/๑ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดเป็นการเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ เมื่อมีการยื่นคำขอตามมาตรา ๑๐๑ พร้อมกับคำฟ้องหรือคำให้การหรือภายหลังจากนั้น คู่ความฝ่ายที่ขอจะยื่นคำขอฝ่ายเดียวโดยทำเป็นคำร้องรวมไปด้วยเพื่อให้ศาลมีคำสั่งโดยไม่ชักช้าก็ได้ และถ้าจำเป็นจะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐานที่ขอสืบไว้ก่อนด้วยก็ได้

คำร้องตามวรรคหนึ่งต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงว่ามีเหตุฉุกเฉินซึ่งจำเป็นต้องสืบพยานหลักฐานใดโดยเร่งด่วนและไม่สามารถแจ้งให้คู่ความฝ่ายอื่นทราบก่อนได้ ส่วนในกรณีที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งให้ยึดหรือให้ส่งต่อศาลซึ่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน คำร้องนั้นต้องบรรยายถึงข้อเท็จจริงที่แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุนั้นว่ามีอยู่อย่างไร ในการนี้ห้ามมิให้ศาลอนุญาตตามคำร้องนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจของศาลจากการไต่สวนว่ามีเหตุฉุกเฉินหรือมีความจำเป็นตามคำร้องนั้นจริง แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๐๑/๒ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตตามคำขอให้ยึดหรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุที่จะใช้เป็นพยานหลักฐาน ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขอย่างใดตามที่เห็นสมควร และจะสั่งด้วยว่าให้ผู้ขอนำเงินหรือหาประกันตามจำนวนที่เห็นสมควรมาวางศาลเพื่อการชำระค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นแก่บุคคลใด เนื่องจากศาลได้มีคำสั่งโดยมีความเห็นหลงไปว่ามีเหตุจำเป็นโดยความผิดหรือเลินเล่อของผู้ขอก็ได้

ให้นำความในมาตรา ๒๖๑ มาตรา ๒๖๒ มาตรา ๒๖๓ มาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘และมาตรา ๒๖๙ มาใช้บังคับแก่กรณีตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม และในกรณีที่ทรัพย์ซึ่งศาลสั่งยึดนั้นเป็นของบุคคลที่สาม ให้บุคคลที่สามมีสิทธิเสมือนเป็นจำเลยในคดี และเมื่อหมดความจำเป็นที่จะใช้เอกสารหรือวัตถุนั้นเป็นพยานหลักฐานต่อไปแล้ว เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อผู้มีสิทธิจะได้รับคืนร้องขอ ให้ศาลมีคำสั่งคืนเอกสารหรือวัตถุนั้นแก่ผู้ขอ”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๓/๑ มาตรา ๑๐๓/๒ และมาตรา ๑๐๓/๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๐๓/๑ ในกรณีที่คู่ความตกลงกัน หากศาลเห็นเป็นการจำเป็นและสมควรศาลอาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานศาลหรือเจ้าพนักงานอื่นให้ทำการสืบพยานหลักฐานส่วนใดส่วนหนึ่งที่จะต้องกระทำนอกศาลแทนได้

ให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามวรรคหนึ่งเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา และให้นำความในมาตรา ๑๐๓ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๐๓/๒ คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องอาจร้องขอต่อศาลให้ดำเนินการสืบพยานหลักฐานไปตามวิธีการที่คู่ความตกลงกัน ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ศาลจะอนุญาตตามคำร้องขอนั้นก็ได้ เว้นแต่การสืบพยานหลักฐานนั้นจะเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน

มาตรา ๑๐๓/๓ เพื่อให้การสืบพยานหลักฐานเป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว และเที่ยงธรรม ประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกามีอำนาจออกข้อกำหนดใดๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำสืบและการรับฟังพยานหลักฐานได้ แต่ต้องไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติในกฎหมาย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาตามวรรคหนึ่ง เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้"

มาตรา ๑๒ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๐๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"ในการวินิจฉัยว่าพยานบอกเล่าตามมาตรา ๙๕/๑ หรือบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลตามมาตรา ๑๒๐/๑ วรรคสามและวรรคสี่ หรือบันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๒ จะมีน้ำหนักให้เชื่อได้หรือไม่เพียงใดนั้น ศาลจะต้องกระทำด้วยความระมัดระวังโดยคำนึงถึงสภาพ ลักษณะ และแหล่งที่มาของพยานบอกเล่าหรือบันทึกถ้อยคำนั้นด้วย"

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐๖ ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่สามารถนำพยานของตนมาศาลได้เอง คู่ความฝ่ายนั้นอาจขอต่อศาลก่อนวันสืบพยานให้ออกหมายเรียกพยานนั้นมาศาลได้ โดยคู่ความฝ่ายนั้นต้องแถลงถึงความเกี่ยวพันของพยานกับข้อเท็จจริงในคดีอันจำเป็นที่จะต้องออกหมายเรียกพยานดังกล่าวด้วย และต้องส่งหมายเรียกพร้อมสำเนาคำแถลงของผู้ขอให้พยานรู้ล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน

หมายเรียกพยานต้องมีข้อความดังนี้

(๑) ชื่อและตำบลที่อยู่ของพยาน ชื่อคู่ความ และศาล

(๒) สถานที่และวันเวลาซึ่งพยานจะต้องไป

(๓) กำหนดโทษที่จะต้องรับในกรณีที่ไม่ไปตามหมายเรียกหรือเบิกความเท็จ

(๔) เรื่องที่ประสงค์จะให้พยานเบิกความ

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๐๖/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๑๐๖/๑ ห้ามมิให้ออกหมายเรียกพยานดังต่อไปนี้

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไม่ว่าในกรณีใดๆ

(๒) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา ไม่ว่าในกรณีใดๆ

(๓) ผู้ที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมาย

ในกรณีตาม (๒) และ (๓) ให้ศาลหรือผู้พิพากษาที่รับมอบ หรือศาลที่ได้รับแต่งตั้งออกคำบอกกล่าวว่าจะสืบพยานนั้น ณ สถานที่และวันเวลาใดแทนการออกหมายเรียก โดยในกรณีตาม (๒) ให้ส่งไปยังพยาน ส่วนตาม (๓) ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติว่าด้วยการนั้น หรือตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ"

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐๘ พยานที่ได้รับหมายเรียกโดยชอบดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๖ และมาตรา ๑๐๗ นั้น จำต้องไป ณ สถานที่และตามวันเวลาที่กำหนดไว้ เว้นแต่มีเหตุเจ็บป่วยหรือมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่น โดยได้แจ้งเหตุนั้นให้ศาลทราบแล้ว และศาลเห็นว่าข้ออ้างหรือข้อแก้ตัวนั้นฟังได้"

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๑ และมาตรา ๑๑๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑๑ เมื่อศาลเห็นว่าคำเบิกความของพยานที่ไม่มาศาลเป็นข้อสำคัญในการวินิจฉัยชี้ขาดคดี

(๑) แต่ศาลเห็นว่าข้ออ้างว่าพยานไม่สามารถมาศาลนั้นเป็นเพราะเหตุเจ็บป่วยของพยาน หรือพยานมีข้อแก้ตัวอันจำเป็นอย่างอื่นที่ฟังได้ ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปเพื่อให้พยานมาศาลหรือเพื่อสืบพยานนั้น ณ สถานที่และเวลาอันควรแก่พฤติการณ์ก็ได้ หรือ

(๒) ศาลเห็นว่าพยานได้รับหมายเรียกโดยชอบแล้ว จงใจไม่ไปยังศาลนั้น หรือได้รับคำสั่งศาลให้รอคอยอยู่แล้วจงใจหลบเสีย ศาลจะเลื่อนการนั่งพิจารณาคดีไปและออกหมายจับและเอาตัวพยานกักขังไว้จนกว่าพยานจะได้เบิกความตามวันที่ศาลเห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบล้างโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ ก่อนเบิกความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตน หรือกล่าวคำปฏิญาณว่าจะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน เว้นแต่

(๑) พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(๒) บุคคลที่มีอายุต่ำกว่าสิบห้าปี หรือบุคคลที่ศาลเห็นว่าหย่อนความรู้สึกผิดและชอบ

(๓) พระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา

(๔) บุคคลซึ่งคู่ความทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่าไม่ต้องให้สาบานหรือกล่าวคำปฏิญาณ"

มาตรา ๑๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๑๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๑๕ พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์หรือพระภิกษุและสามเณรในพุทธศาสนา แม้มาเป็นพยานจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใดๆ ก็ได้ สำหรับบุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ์หรือความคุ้มกันตามกฎหมายจะไม่ยอมเบิกความหรือตอบคำถามใดๆ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ตามกฎหมายนั้นๆ ก็ได้"

มาตรา ๑๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๐/๑ มาตรา ๑๒๐/๒ มาตรา ๑๒๐/๓ และมาตรา ๑๒๐/๔ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

"มาตรา ๑๒๐/๑ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายมีคำร้องและศาลเห็นสมควรศาลอาจอนุญาตให้คู่ความฝ่ายที่มีคำร้องเสนอบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ตนประสงค์จะอ้างเป็นพยานยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำต่อศาลแทนการซักถามผู้ให้ถ้อยคำเป็นพยานต่อหน้าศาลได้

คู่ความที่ประสงค์จะเสนอบันทึกถ้อยคำแทนการซักถามพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง จะต้องยื่นคำร้องแสดงความจำนงพร้อมเหตุผลต่อศาลก่อนวันชี้สองสถาน หรือก่อนวันสืบพยานในกรณีที่ไม่มีการชี้สองสถาน และให้ศาลพิจารณากำหนดระยะเวลาที่คู่ความจะต้องยื่นบันทึกถ้อยคำดังกล่าวต่อศาลและส่งเนาบันทึกถ้อยคำนั้นให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันสืบพยานคนนั้น เมื่อมีการยื่นบันทึกถ้อยคำต่อศาลแล้วคู่ความที่ยื่นไม่อาจขอถอนบันทึกถ้อยคำนั้นและศาลอาจรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

ให้ผู้ให้ถ้อยคำมาศาลเพื่อเบิกความตอบคำถามค้านและคำถามติงของคู่ความ หากผู้ให้ถ้อยคำไม่มาศาล ให้ศาลปฏิเสธที่จะรับฟังบันทึกถ้อยคำของผู้นั้นเป็นพยานหลักฐานในคดี แต่ถ้าศาลเห็นสมควรเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม จะรับฟังบันทึกถ้อยคำที่ผู้ให้ถ้อยคำมิได้มาศาลนั้นประกอบพยานหลักฐานอื่นก็ได้

ในกรณีที่คู่ความตกลงกันให้ผู้ให้ถ้อยคำไม่ต้องมาศาล หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งยินยอมหรือไม่ติดใจถามค้าน ให้ศาลรับฟังบันทึกถ้อยคำดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

มาตรา ๑๒๐/๒ เมื่อคู่ความมีคำร้องร่วมกันและศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศต่อศาลแทนการนำพยานบุคคลมาเบิกความต่อหน้าศาลได้

มาตรา ๑๒๐/๓ บันทึกถ้อยคำตามมาตรา ๑๒๐/๑ และมาตรา ๑๒๐/๒ ให้มีรายการดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อศาลและเลขคดี

(๒) วัน เดือน ปี และสถานที่ที่ทำบันทึกถ้อยคำ

(๓) ชื่อและสกุลของคู่ความ

(๔) ชื่อ สกุล อายุ ที่อยู่ และอาชีพ ของผู้ให้ถ้อยคำ และความเกี่ยวพันกับคู่ความ

(๕) รายละเอียดแห่งข้อเท็จจริง หรือความเห็นของผู้ให้ถ้อยคำ

(๖) ลายมือชื่อของผู้ให้ถ้อยคำ

ห้ามมิให้แก้ไขเพิ่มเติมบันทึกถ้อยคำที่ได้ยื่นไว้แล้วต่อศาล เว้นแต่เป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดหรือผิดหลงเล็กน้อย

มาตรา ๑๒๐/๔ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอาจขอให้ศาลทำการสืบพยานบุคคลที่อยู่นอกศาลโดยระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยคู่ความฝ่ายที่อ้างพยานต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเรื่องค่าใช้จ่าย หากศาลเห็นว่าเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมศาลจะอนุญาตตามคำร้องนั้นก็ได้ โดยให้ศาลดำเนินกระบวนพิจารณาไปตามที่กำหนดไว้ในข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาที่ออกตามมาตรา ๑๐๓/๓ และไม่ถือว่าค่าใช้จ่ายนั้นเป็นค่าฤชาธรรมเนียมในการดำเนินคดี

การเบิกความตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าพยานเบิกความในห้องพิจารณาของศาล”

มาตรา ๑๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๑๒๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“ความในวรรคหนึ่งไม่ใช้บังคับกับกรณีที่มีการใช้บันทึกถ้อยคำแทนการเบิกความของพยานตามมาตรา ๑๒๐/๑ หรือมาตรา ๑๒๐/๒ หรือกรณีที่มีการสืบพยานโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพ ตามมาตรา ๑๒๐/๔ หรือกรณีที่มีการบันทึกคำเบิกความของพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุซึ่งสามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพหรือเสียงหรือโดยใช้วิธีการอื่นใดซึ่งคู่ความและพยานสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของบันทึกคำเบิกความนั้นได้ แต่ถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือพยานขอตรวจดูหรือขอให้อ่านบันทึกคำเบิกความของพยานนั้น ให้ศาลจัดให้มีการตรวจดูหรือมอบหมายให้เจ้าพนักงานศาลอ่านบันทึกคำเบิกความนั้น”

มาตรา ๒๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๒๘/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

“มาตรา ๑๒๘/๑ ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่าง เลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำลายหรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นทำการตรวจพิสูจน์ได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร

ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง หรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้รับผิดชอบโดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้ หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนความรับผิดในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๘ หรือมาตรา ๑๖๑”

มาตรา ๒๑ พระราชบัญญัตินี้ไม่มีผลกระทบถึงกระบวนพิจารณาใดๆ ที่ได้กระทำไปแล้วก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ส่วนกระบวนพิจารณาใดที่ยังมิได้กระทำจนล่วงพ้นกำหนดเวลาที่จะต้องกระทำตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ก่อนพระราชบัญญัตินี้ แต่ยังอยู่ในกำหนดเวลาที่อาจกระทำได้ตามบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้ดำเนินกระบวนพิจารณานั้นได้ภายในกำหนดเวลาตามบทบัญญัติดังกล่าว

มาตรา ๒๒ ให้ประธานศาลฎีการักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

วันที่ ๑๐ มิถุนายน๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๐๕

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภาค ๑
ข้อความเบื้องต้น

ลักษณะ ๑
หลักทั่วไป

มาตรา ๑ ในประมวลกฎหมายนี้ ถ้าคำใดมีคำอธิบายไว้แล้ว ให้ถือตามความหมายดั่งได้อธิบายไว้ เว้นแต่ข้อความในตัวบทจะขัดกับคำอธิบายนั้น

มาตรา ๒ ในประมวลกฎหมายนี้

(๑) "ศาล" หมายความถึงศาลยุติธรรมหรือผู้พิพากษาซึ่งมีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา

(๒) "ผู้ต้องหา" หมายความถึงบุคคลผู้ถูกหาว่าได้กระทำความผิด แต่ยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล

(๓) "จำเลย" หมายความถึงบุคคลซึ่งถูกฟ้องยังศาลแล้วโดยข้อหาว่าได้กระทำความผิด

(๔) "ผู้เสียหาย" หมายความถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้ง

บุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนได้ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖

(๕) "พนักงานอัยยการ" หมายความถึงเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ทั้งนี้จะเป็นข้าราชการในกรมอัยยการหรือเจ้าพนักงานอื่นผู้มีอำนาจเช่นนั้นก็ได้

(๖) "พนักงานสอบสวน" หมายความถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

(๗) "คำร้องทุกข์" หมายความถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

(๘) "คำกล่าวโทษ" หมายความถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

(๙) "หมายอาญา" หมายความถึงหนังสือบงการซึ่งออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลยหรือนักโทษ

หรือให้ทำการค้น รวมทั้งสำเนาหมายเช่นนี้อันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับแล้วดั่งที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗

(๑๐) "การสืบสวน" หมายความถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

(๑๑) "การสอบสวน" หมายความถึงการรวบรวมพะยาน หลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

(๑๒) "การไต่สวนมูลฟ้อง" หมายความถึงกระบวนไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา

(๑๓) "ที่ระโหฐาน" หมายความถึงที่ต่าง ๆ ซึ่งมิใช่ที่สาธารณสถานดั่งบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา

(๑๔) "โจทก์" หมายความถึงพนักงานอัยยการ หรือผู้เสียหายซึ่งฟ้องคดีอาญาต่อศาล หรือทั้งคู่ในเมื่อพนักงานอัยยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน

(๑๕) "คู่ความ" หมายความถึงโจทก์ฝ่ายหนึ่ง และจำเลยอีกฝ่ายหนึ่ง

(๑๖) "พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ" หมายความถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัศดี เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิตต์ กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

(๑๗) "พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่" หมายความถึงเจ้าพนักงานดั่งต่อไปนี้

(ก) ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้รักษาการแทน

(ข) นายอำเภอหรือผู้รักษาการแทน

(ค) อธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทน

(ง) รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้รักษาการแทน

(จ) จเรตำรวจภูธรภาคหรือผู้รักษาการแทน

(ฉ) ผู้บังคับการตำรวจท้องถิ่น หรือผู้บังคับการตำรวจสันติบาล หรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ

(ช) ผู้กำกับการตำรวจท้องถิ่น หรือผู้กำกับการตำรวจสันติบาลกอง ๑ กอง ๒ กอง ๔ หรือกอง ๕ หรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ

(ซ) ผู้บังคับกองตำรวจท้องถิ่น หรือผู้บังคับกองตำรวจสันติบาลหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(ญ) สารวัตรตำรวจท้องถิ่น หรือสารวัตรตำรวจสันติบาลหรือผู้รักษาการแทนในตำแหน่งนั้น ๆ ที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(ด) หัวหน้ากองตรวจตำรวจภูธรประจำสายผู้กำกับการหรือผู้รักษาการแทนที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(ต) หัวหน้าสถานีตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปหรือผู้รักษาการแทนที่มียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

(๑๘) "สิ่งของ" หมายความถึงสังหาริมทรัพย์ใด ซึ่งอาจใช้เป็นพะยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ให้รวมทั้งจดหมาย โทรเลขและเอกสารอย่างอื่น ๆ

(๑๙) "ถ้อยคำสำนวน" หมายความถึงหนังสือใดที่ศาลจดเป็นหลักฐานแห่งรายละเอียดทั้งหลายในการดำเนินคดีอาญาในศาลนั้น

(๒๐) "บันทึก" หมายความถึงหนังสือใดที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจดไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญา รวมทั้งบันทึกคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษด้วย

(๒๑) "ควบคุม" หมายความถึงการคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

(๒๒) "ขัง" หมายความถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล

มาตรา ๓ บุคคลดั่งระบุในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ มีอำนาจจัดการต่อไปนี้แทนผู้เสียหายตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

(๑) ร้องทุกข์

(๒) เป็นโจทก์พ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยยการ

(๓) เป็นโจทก์พ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

(๔) ถอนพ้องคดีอาญาหรือคดีแพ่งที่เกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

(๕) ยอมความในคดีความผิดต่อส่วนตัว

มาตรา ๔ ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิพ้องคดีได้เอง โดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน

ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕ (๒) สามีมีสิทธิพ้องคดีอาญาแทนภริยาได้ ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

มาตรา ๕ บุคคลเหล่านี้จัดการแทนผู้เสียหายได้

(๑) ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ฉะเพาะแต่ในความผิดซึ่งได้กระทำต่อผู้เยาว์ หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล

(๒) ผู้บุพพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยาฉะเพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล ฉะเพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

มาตรา ๖ ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้วิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใดรวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนฉะเพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนฉะเพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนฉะเพาะคดี

มาตรา ๗ ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น ให้ไปยังพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี

ถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก จะออกหมายจับผู้นั้นมาก็ได้ แต่ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ขังหรือจำคุกแก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคล ในคดีที่นิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย

มาตรา ๘ นับแต่เวลาที่ยื่นฟ้องแล้ว จำเลยมีสิทธิดังต่อไปนี้

(๑) แต่งทนายแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้นตลอดจนชั้นศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา

(๒) พูดจากับทนายหรือผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง

(๓) ตรวจดูสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาล และคัดสำเนาหรือขอสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม

(๔) ตรวจดูสิ่งที่ยื่นเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้น ๆ

ถ้าจำเลยมีทนายฯ นั้นย่อมมีสิทธิทำนองเดียวกับจำเลยดั่งกล่าวมาแล้วนั้นด้วย

มาตรา ๙ บันทึกต้องระบุสถานที่ วันเดือนปีที่ทำ นาม และตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำ

เมื่อเจ้าพนักงานทำบันทึกโดยรับคำสั่งจากศาลหรือโดยคำสั่งหรือคำขอของเจ้าพนักงานอื่น ให้เจ้าพนักงานนั้นกล่าวไว้ด้วยว่าได้รับคำสั่งหรือคำขอเช่นนั้น และแสดงด้วยว่าได้ทำไปอย่างใด

ให้เจ้าพนักงานผู้ทำบันทึกลงลายมือชื่อของตนในบันทึกนั้น

มาตรา ๑๐ ถ้อยคำสำนวนต้องระบุชื่อศาล สถานที่ และวันเดือนปีที่จด ถ้าศาลจดถ้อยคำสำนวนตามคำสั่งหรือประเด็นของศาลอื่น ให้กล่าวเช่นนั้น และแสดงด้วยว่าได้ทำไปอย่างใด

ผู้พิพากษาที่จดถ้อยคำสำนวนต้องลงลายมือชื่อของตนในถ้อยคำสำนวนนั้น

มาตรา ๑๑ บันทึกหรือถ้อยคำสำนวนนั้นให้เจ้าพนักงานหรือศาลอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไข ทักท้วง

หรือเพิ่มเติม ให้แก้ให้ถูกต้องหรือมีฉะนั้นก็ให้บันทึกไว้ และให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว

ถ้าบุคคลที่ต้องลงลายมือชื่อในบันทึกหรือถ้อยคำสำนวนไม่สามารถหรือไม่ยอมลง ให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้

มาตรา ๑๒ เอกสารซึ่งศาลหรือเจ้าพนักงานเป็นผู้ทำ คำร้องทุกข์ คำกล่าวโทษ คำให้การจำเลยหรือคำร้องซึ่งยื่นต่อเจ้าพนักงานหรือศาล จักต้องเขียนด้วยน้ำหมึกหรือพิมพ์ดีดหรือพิมพ์ ถ้ามีผิดที่ใดห้ามมิให้ลบออก ให้เพียงแต่ขีดฆ่าคำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่ ผู้พิพากษา เจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้แก้ไขเช่นนั้นต้องลงนามย่อรับรองไว้ที่ข้างกระดาษ

ถ้อยคำตกเติมในเอกสารดั่งบรรยายในมาตรานี้ต้องลงนามย่อของผู้พิพากษา เจ้าพนักงานหรือบุคคลผู้ซึ่งตกเติมนั้นกำกับไว้

มาตรา ๑๓ การสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีการจำเป็นต้องแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ หรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ก็ให้ใช้ล่ามแปล

เมื่อมีล่ามแปลคำให้การ คำพะยานหรืออื่น ๆ ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปลให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น

มาตรา ๑๔ ในระหว่างทำการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา ถ้ามีเหตุควรเชื่อว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณี สั่งให้พนักงานแพทย์ตรวจผู้นั้น เสร็จแล้วให้เรียกพนักงานแพทย์ผู้นั้นมาให้ถ้อยคำ หรือให้การว่าตรวจได้ผลประการใด

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือศาลเห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาไว้จนกว่าผู้นั้นหายวิกลจริตหรือสามารถจะต่อสู้คดีได้ และให้มีอำนาจส่งตัวผู้นั้นไปยังโรงพยาบาลโรคจิตต์หรือมอบให้แก่ผู้อนุบาล ข้าหลวงประจำจังหวัดหรือผู้อื่นที่เต็มใจรับไปดูแลรักษาก็ได้ตามแต่จะเห็นสมควร

กรณีที่ศาลงดการไต่สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาดั่งบัญญัติไว้ในวรรคก่อน ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีเสียชั่วคราวก็ได้

วันที่ ๑๐ มิถุนายน๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๑๗

มาตรา ๑๕ วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มิได้บัญญัติไว้โดยฉะเพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้

ลักษณะ ๒

อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๑๖ อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยยการและอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในการที่จะปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุตติธรรมและระบุอำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วย อำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ

หมวด ๒

อำนาจสืบสวนและสอบสวน

มาตรา ๑๗ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้

มาตรา ๘๖ ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น

มาตรา ๘๗ ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤตติการณ์แห่งคดี ในกรณีซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ จะควบคุมผู้ถูกจับไว้ได้เท่าเวลาที่จะถามคำให้การและที่จะรู้ตัวว่าเป็นใครและที่อยู่ของเขาอยู่ที่ไหนเท่านั้น เว้นแต่เจ้าพนักงานจะเห็นว่าถ้าปล่อยไปจะหลบหนี

ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นจะยืดเวลาเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้เท่าเหตุจำเป็น แต่มิให้เกินสิบห้าวัน

ถ้าเกิดความจำเป็นที่จะควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่ากำหนดเวลาในวรรคก่อนเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้น ให้ส่งผู้ต้องหามาศาล ให้พนักงานอัยยการหรือพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหานั้นไว้

ในกรณีความผิดอาญาที่ได้กระทำลงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ศาลมีอำนาจสั่งขังได้หนเดียวมีกำหนดไม่เกินสิบห้าวัน

ในคดีอย่างอื่นศาลมีอำนาจสั่งขังหลายครั้งติด ๆ กันได้ แต่คราวหนึ่งต้องไม่เกินสิบห้าวัน และรวมกันทั้งหมดต้องไม่เกินสามเดือนเป็นอย่างช้า

ในกรณีที่กำหนดการสั่งขังหมดไป ให้ศาลออกหมายปล่อยผู้ต้องหา เว้นแต่พนักงานอัยยการได้พ้องผู้ต้องหาหรือพนักงานอัยยการหรือพนักงานสอบสวนได้ขอให้ขังต่อไปอีก

มาตรา ๘๘ นับแต่เวลาที่ยื่นพ้องจำเลยที่ต้องขังตามหมายศาล ๆ จะขังจำเลยต่อไปหรือปล่อยชั่วคราวก็ได้

มาตรา ๘๙ หมายขังหรือหมายจำคุกต้องจัดการให้เป็นไปตามนั้นในเขตต์ของศาลซึ่งออกหมาย

มาตรา ๙๐ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดต้องถูกควบคุมหรือขังโดยผิดกฎหมายหรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล บุคคลเหล่านี้มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ปล่อย คือ

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๖๕๕

หมวด ๓

ปล่อยชั่วคราว

มาตรา ๑๐๖ คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาลย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วแต่กรณี

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นคำร้องต่อศาลนั้น

(๓) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(๔) ในระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกา จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้นหรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาก็ได้

มาตรา ๑๐๗ เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้เจ้าพนักงานหรือศาลรีบสั่งโดยอาศัยหลักเกณฑ์ในหกมาตราต่อไปนี้

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๖๐ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

มาตรา ๑๐๘ ในการวินิจฉัยคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้พึงพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ

(๑) ความหนักเบาแห่งข้อหา

(๒) พะยานหลักฐานที่นำมาสืบแล้วมีเพียงใด

(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร

(๔) เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด

(๕) ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่

(๖) ภัยอันตราย หรือ ความเสียหาย ที่จะ เกิดจาก การปล่อยชั่วคราวมีเพียงใดหรือไม่

(๗) ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องขังตามหมายศาล ถ้ามีคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ แล้วแต่กรณี ศาลพึงรับประกอบการวินิจฉัยได้

มาตรา ๑๐๙ ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่

มาตรา ๑๑๐ ในคดีมีอัตราโทษจำคุกในอัตราอย่างสูงตั้งแต่หนึ่งปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกัน และจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

มาตรา ๑๑๑ เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยไป ให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก

มาตรา ๑๑๒ เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ก่อนปล่อยไปให้ผู้ประกันหรือผู้เป็นหลักประกันลงลายมือชื่อในสัญญาประกันนั้น

ในสัญญาประกันนอกจากข้อความอย่างอื่นอันพึงมีต้องมีข้อความดังนี้ด้วย

(๑) ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกัน แล้วแต่กรณีจะปฏิบัติตามนัดหรือหมายเรียกของเจ้าพนักงานหรือศาลซึ่งให้ปล่อยชั่วคราว

(๒) เมื่อผิดสัญญาจะใช้เงินจำนวนที่ระบุไว้

มาตรา ๑๑๓ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยยการสั่งปล่อยชั่วคราว สัญญาประกันนั้นใช้ได้ระหว่างสอบสวนหรือจนกว่าผู้ต้องหาถูกศาลสั่งขังระหว่างสอบสวนหรือตลอดไปจนถึงศาลประทับฟ้องเท่านั้น

เล่ม ๕๒ หน้า ๖๖๘ ราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘

มาตรา ๑๒๙ ให้ทำการสอบสวน รวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายนี้ อันว่าด้วยการชันสูตรพลิกศพ ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้พ้องผู้ต้องหายังศาล

ลักษณะ ๒

การสอบสวน

หมวด ๑

การสอบสวนสามัญ

มาตรา ๑๓๐ ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำต้องอยู่ด้วย

มาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชะนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด

มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดั่งต่อไปนี้

(๑) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถใช้เป็นพะยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

(๒) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพะยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

(๓) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพะยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย

(๔) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดั่งกล่าวไว้ในอนุมาตรา (๒) และ (๓)

มาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำ

ของเขายาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมาย แล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพะยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พูดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อบ้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ

มาตรา ๑๓๔ เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหา ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่า ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพะยานหลักฐานยันเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใด ก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลย ก็ให้บันทึกไว้

มาตรา ๑๓๕ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวง หรือขู่เข็ญ หรือให้สัญญา

กับผู้ต้องหาเพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น

มาตรา ๑๓๖ พนักงานสอบสวนจะจับและควบคุม หรือจัดการให้จับหรือควบคุมผู้ต้องหาหรือบุคคลใดซึ่งในระหว่างสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำผิด หรือจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วย หรือปล่อยไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ในเรื่องนั้น ๆ ก็ได้

มาตรา ๑๓๗ พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือในสถานที่อื่น ๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้น ๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น

มาตรา ๑๓๘ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาจิณของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

มาตรา ๑๓๙ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการสอบสวนและให้เอาบันทึก เอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและ

เอกสารทั้งหลายซึ่งเจ้าพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวนไว้

เอกสารที่อ้างเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้

มาตรา ๑๔๐ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยยการ พร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยยการสั่งให้งด หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด ให้ใช้บัญญัติในสี่มาตราต่อไปนี้

มาตรา ๑๖๘ เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว ให้ส่งสำเนาฟ้องให้แก่จำเลยรายตัวไป เว้นแต่จำเลยจะได้รับสำเนาฟ้องไว้ก่อนแล้ว

มาตรา ๑๖๙ เมื่อศาลประทับฟ้องแล้ว แต่ยังไม่ได้ตัวจำเลยมา ให้ศาลออกหมายเรียกหรือหมายจับมาแล้วแต่ควรอย่างใดเพื่อพิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๗๐ คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้น โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา

ถ้าโจทก์ร้องขอศาลจะขังจำเลยไว้หรือปล่อยชั่วคราวระหว่างอุทธรณ์ฎีกาก็ได้

มาตรา ๑๗๑ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนและการพิจารณา เว้นแต่มาตรา ๑๗๕ มาบังคับแก่การไต่สวนมูลฟ้องโดยอนุโลม

ลักษณะ ๒

การพิจารณา

มาตรา ๑๗๒ การพิจารณาและสืบพยานในศาล ให้ทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

เมื่อโจทก์หรือทนายโจทก์และจำเลยมาอยู่ต่อหน้าศาลแล้ว และศาลเชื่อว่าเป็นจำเลยจริง ให้อ่านและอธิบายฟ้องให้จำเลยฟัง และถามว่าได้กระทำผิดจริงหรือไม่ จะให้การต่อสู้อย่างไรบ้าง คำให้การของจำเลยให้จดไว้ ถ้าจำเลยไม่ยอมให้การ ก็ให้ศาลจดรายงานไว้และดำเนินการพิจารณาต่อไป

มาตรา ๑๗๓ ในคดีอุกฉกรรจ์มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป และในคดีที่เด็กตามมาตรา ๕๖, ๕๗ และ ๕๘ แห่งกฎหมายลักษณะอาญาเป็นจำเลย ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการ ก็ให้ศาลตั้งทนายให้

มาตรา ๑๗๔ ก่อนนำพะยานเข้าสืบ โจทก์มีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีโจทก์ คือแถลงถึงลักษณะของฟ้อง อีกทั้งพะยานหลักฐานที่จะนำสืบเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เสร็จแล้วให้โจทก์นำพะยานเข้าสืบ

เมื่อสืบพะยานโจทก์แล้ว จำเลยมีอำนาจเปิดคดีเพื่อให้ศาลทราบคดีจำเลย โดยแถลงข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายซึ่งตั้งใจอ้างอิง ทั้งแสดงพะยานหลักฐานที่จะนำสืบ เสร็จแล้วให้จำเลยนำพะยานเข้าสืบ

วันที่ ๑๐ มิถุนายน๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๗๐๕

หมวด ๒

การพิจารณา คำพิพากษาและคำสั่งชั้นฎีกา

มาตรา ๒๒๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการพิจารณา และว่าด้วยคำพิพากษาและคำสั่งชั้นอุทธรณ์มาบังคับในชั้นฎีกาโดยอนุโลม เว้นแต่ห้ามมิให้ทำความเห็นแย้ง

ภาค ๕

พะยานหลักฐาน

หมวด ๑

หลักทั่วไป

มาตรา ๒๒๖ พะยานวัตถุ พะยานเอกสาร หรือพะยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ ให้อ้างเป็นพะยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพะยานชะนิดที่มิได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพะยาน

มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพะยานหลักฐานทั้งปวง อย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริงและจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น

เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย

มาตรา ๒๒๘ ระหว่างพิจารณาโดยพลการหรือคู่ความฝ่ายใดร้องขอ ศาลมีอำนาจสืบพยานเพิ่มเติม จะสืบเองหรือส่งประเด็นก็ได้

มาตรา ๒๒๙ ศาลเป็นผู้สืบพยาน จะสืบในศาลหรือนอกศาลก็ได้ แล้วแต่เห็นควรตามลักษณะของพยาน

มาตรา ๒๓๐ เมื่อจำเป็นศาลมีอำนาจไปเองหรือให้จ่าศาลไปเดินเผชิญสืบพยาน หรือส่งประเด็นให้ศาลอื่นสืบพยาน ให้ผู้เดินเผชิญสืบและศาลที่รับประเด็นมีอำนาจและหน้าที่ดั่งศาลเดิม และศาลที่รับประเด็นมีอำนาจส่งประเด็นไปยังศาลอื่นอีกต่อหนึ่งได้

เมื่อคู่ความแถลงต่อศาลขอไปฟังการพิจารณา ก็ให้ศาลสั่งหรือจัดการให้เป็นไปตามคำขอนั้น

ถ้าคู่ความฝ่ายใดไม่ติดใจไปฟังการพิจารณา จะยื่นคำถามคำซักเป็นหนังสือก็ได้ ให้ศาลหรือผู้เดินเผชิญสืบสืบพยานตามนั้น

วันที่ ๑๐ มิถุนายน๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๗๐๗

ให้ส่งสำนวนหรือสำเนาฟ้อง สำเนาคำให้การ และเอกสารหรือของกลาง เท่าที่จำเป็นให้แก่ผู้เดินเผชิญสืบหรือแก่ศาลรับประเด็นเพื่อสืบพยาน เมื่อคู่ความที่ขอให้สืบพยานไม่ติดใจไปฟังการพิจารณา ก็ให้ยื่นคำถามพยานเป็นหนังสือ

เมื่อสืบพยานเสร็จแล้ว ให้ผู้เดินเผชิญสืบหรือศาลที่รับประเด็น ส่งถ้อยคำสำนวน พร้อมทั้งเอกสารหรือของกลางไปยังศาลเดิม

มาตรา ๒๓๑ เมื่อคู่ความหรือผู้ใดจะต้องให้การหรือส่งพยานหลักฐานอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(๑) เอกสารหรือข้อความที่ยังเป็นความลับในราชการอยู่

(๒) เอกสารหรือข้อความลับ ซึ่งได้มาหรือทราบเนื่องในอาชีพหรือหน้าที่ของเขา

(๓) วิธีการ แบบแผนหรืองานอย่างอื่นซึ่งกฎหมายคุ้มครองไม่ยอมให้เปิดเผย คู่ความหรือบุคคลนั้นมีอำนาจไม่ยอมให้การหรือส่งพยานหลักฐาน เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับความลับนั้น

ถ้าคู่ความหรือบุคคลใดไม่ยอมให้การ หรือไม่ส่งพยานหลักฐานดังกล่าวแล้ว ศาลมีอำนาจหมายเรียกเจ้าหน้าที่หรือ

บุคคลผู้เกี่ยวข้องกับความลับนั้นมาแถลงต่อศาล เพื่อวินิจฉัยว่าการไม่ยอมนั้นมีเหตุผลค้ำจุนหรือไม่ ถ้าเห็นว่าไร้เหตุผล ให้ศาลบังคับให้ ๆ การหรือส่งพะยานหลักฐานนั้น

หมวด ๒

พะยานบุคคล

มาตรา ๒๓๒ ห้ามมิให้โจทก์อ้างจำเลยเป็นพะยาน

มาตรา ๒๓๓ จำเลยอาจอ้างตนเองเป็นพะยานได้ ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพะยาน ศาลจะให้เข้าสืบก่อนพะยานอื่นฝ่ายจำเลยก็ได้ ถ้าคำจำเลยซึ่งให้การเป็นพะยานนั้นปรักปรำหรือเสียหายแก่จำเลยอื่น จำเลยอื่นนั้นซักค้านได้

มาตรา ๒๓๔ พะยานไม่ต้องตอบคำถามซึ่งโดยตรงหรืออ้อม อาจจะทำให้เขาถูกพ้องคดีอาญา เมื่อมีคำถามเช่นนั้นให้ศาลเตือนพะยาน

มาตรา ๒๓๕ ในระหว่างพิจารณา เมื่อเห็นสมควร ศาลมีอำนาจถามโจทก์จำเลยหรือพะยานคนใดได้

ห้ามมิให้ถามจำเลยเพื่อประโยชน์แต่ฉะเพาะจะเพิ่มเติมคดีโจทก์ซึ่งบกพร่อง เว้นแต่จำเลยจะอ้างตนเองเป็นพะยาน

วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๗๐๙

มาตรา ๒๓๖ ในระหว่างพิจารณาศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ที่จะเป็นพะยานซึ่งมิใช่จำเลย ออกไปอยู่นอกห้องพิจารณาจนกว่าจะเข้ามาเบิกความ อนึ่งเมื่อพะยานเบิกความแล้วจะให้รออยู่ในห้องพิจารณาก่อนก็ได้

มาตรา ๒๓๗ ถ้าพะยานชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณานั้นให้ศาลจดไว้ แล้วอ่านให้พะยานฟังต่อหน้าจำเลย เว้นแต่ในกรณีดั่งบัญญัติในมาตรา ๑๖๕ วรรค ๓

หมวด ๓

พะยานเอกสาร

มาตรา ๒๓๘ ต้นฉะบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพะยานได้ ถ้าหาต้นฉะบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพะยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพะยานได้

ถ้าอ้างหนังสือราชการเป็นพะยาน แม้ต้นฉะบับยังมีอยู่จะส่งสำเนาที่เจ้าหน้าที่รับรองว่าถูกต้องก็ได้ เว้นแต่ในหมายเรียกจะบ่งไว้เป็นอย่างอื่น

มาตรา ๒๓๙ เอกสารใดซึ่งคู่ความอ้าง แต่มิได้อยู่ในความยึดถือของเขา ถ้าคู่ความนั้นแจ้งถึงลักษณะและที่อยู่

ของเอกสารต่อศาล ให้ศาลหมายเรียกบุคคลผู้ยึดถือนำเอกสารนั้นมาส่งศาล

มาตรา ๒๔๐ เมื่อมีเอกสารใช้เป็นพะยานหลักฐานในชั้นศาล ให้อ่านหรือส่งให้คู่ความตรวจดู ถ้าคู่ความฝ่ายใดต้องการสำเนา ศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่ายที่อ้างนั้นส่งสำเนาแก่อีกฝ่ายหนึ่งตามที่เห็นสมควร

หมวด ๔

พะยานวัตถุ

มาตรา ๒๔๑ สิ่งใดใช้เป็นพะยานวัตถุต้องนำมาศาล ในกรณีที่นำมาไม่ได้ ให้ศาลไปตรวจจดรายงานยังที่ที่พะยานวัตถุนั้นอยู่ตามเวลาและวิธีซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะแห่งพะยานวัตถุ

มาตรา ๒๔๒ ในระหว่างสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา สิ่งของซึ่งเป็นพะยานวัตถุต้องให้คู่ความหรือพะยานตรวจดู

ถ้ามีการแก้ห่อหรือทำลายตรา การห่อหรือตีตราใหม่ให้ทำต่อหน้าคู่ความหรือพะยานที่เกี่ยวข้องนั้น

วันที่ ๑๐ มิถุนายน๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม๕๒ หน้า๗๑๑

หมวด ๕

ผู้ชำนาญการพิเศษ

มาตรา ๒๔๓ ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความชำนาญพิเศษในการใด ๆ เช่นในทางวิทยาศาสตร์ ศิลป ฝีมือ พาณิชยการ การแพทย์หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของเขานั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา อาจเป็นพะยานในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้นว่าตรวจร่างกายหรือจิตต์ของผู้เสียหาย ผู้ต้องหาหรือจำเลย ตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่น ๆ

ศาลจะให้ผู้ชำนาญการพิเศษทำความเห็นเป็นหนังสือก็ได้ แต่ต้องให้มาเบิกความประกอบหนังสือนั้น ให้ส่งสำเนาหนังสือดั่งกล่าวแล้วแก่คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าสามวันก่อนวันเบิกความ

มาตรา ๒๔๔ ถ้าศาลหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่เห็นจำเป็นเนื่องในการไต่สวนมูลฟ้องพิจารณาหรือสอบสวน ที่จะต้องตรวจศพ แม้ว่าจะได้บรรจุหรือฝังแล้วก็ตาม ก็ให้มีอำนาจสั่งให้เอาศพนั้นให้ผู้ชำนาญการพิเศษตรวจได้

มาตรา ๒๕๐ ถ้าคำพิพากษามิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น บุคคลทั้งปวงซึ่งต้องคำพิพากษาให้ลงโทษโดยได้กระทำความผิดฐานเดียวกัน ต้องรับผิดแทนกันและต่างกันในการคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือใช้ค่าทดแทน

มาตรา ๒๕๑ ถ้าต้องยึดทรัพย์สินคราวเดียวกัน สำหรับใช้ค่าธรรมเนียมศาล ค่าปรับ ค่าใช้ทรัพย์หรือค่าทดแทน แต่ทรัพย์สินของจำเลยไม่พอใช้ครบทุกอย่าง ให้นำจำนวนเงินสุทธิของทรัพย์สินนั้นใช้ตามลำดับดั่งต่อไปนี้

(๑) ค่าธรรมเนียม

(๒) ราคาทรัพย์สินหรือค่าทดแทน

(๓) ค่าปรับ

หมวด ๒

ค่าธรรมเนียม

มาตรา ๒๕๒ ในคดีอาญาทั้งหลายห้ามมิให้ศาลยุติธรรมเรียกค่าธรรมเนียมนอกจากที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้

มาตรา ๒๕๓ ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ซึ่งมีคำเรียกร้องให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินติดมากับฟ้องอาญา มิให้เรียกค่าธรรมเนียม

วันที่ ๑๐ มิถุนายน๒๔๗๘ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๕๒ หน้า ๗๑๕

ในกรณีที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้คืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินดั่งกล่าวในวรรคก่อน ถ้าศาลยังต้องจัดการอะไรอีกเพื่อการบังคับ ผู้ที่จะได้รับคืนทรัพย์สินหรือราคาจักต้องเสียค่าธรรมเนียมดั่งคดีแพ่งสำหรับการต่อไปนั้น

มาตรา ๒๕๔ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๒๕๓ วรรคต้น ในคดีเรียกร้องให้คืน หรือใช้ราคาทรัพย์สินหรือใช้ค่าทดแทนซึ่งติดมากับพ้องคดีอาญา หรือที่พ้องเป็นคดีแพ่งโดยลำพัง ให้เรียกค่าธรรมเนียมดั่งคดีแพ่ง

มาตรา ๒๕๕ ในคดีดั่งบัญญัติในมาตรา ๒๕๓ วรรค ๒ และมาตรา ๒๕๔ ถ้ามีคำขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ฝ่ายที่แพ้คดีใช้ค่าธรรมเนียมแทนอีกฝ่ายหนึ่งได้

มาตรา ๒๕๖ คดีอาญาซึ่งพนักงานอัยยการเป็นโจทก์ ศาลมีอำนาจสั่งให้โจทก์เสียค่าพาหนะให้แก่พะยานโจทก์ตามที่เสียไปจริงไม่เกินสมควร

มาตรา ๒๕๗ ในคดีอาญาซึ่งราษฎรเป็นโจทก์ๆ จักต้องเสียค่าธรรมเนียม คือ

(๑) ค่าพาหนะพะยานโจทก์เท่าที่เสียไปจริงตามสมควร

(๒) ค่าพาหนะส่งหมายเรียก

มาตรา ๒๕๘ ให้นำบัญชีค่าธรรมเนียมต่อท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและบทบัญญัติว่าด้วยการดำเนินคดีอนาถามาบังคับโดยอนุโลม

ภาค ๗

อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นเบาและลดโทษ

มาตรา ๒๕๙ ผู้ต้องคำพิพากษาให้รับโทษอย่างใดๆ หรือผู้ที่มีประโยชน์เกี่ยวข้อง เมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ถ้าจะทูลเกล้า ฯ ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ขอรับพระราชทานอภัยโทษ จะยื่นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยก็ได้

มาตรา ๒๖๐ ผู้ถวายเรื่องราวซึ่งต้องจำคุกอยู่ในเรือนจำจะยื่นเรื่องราวต่อพัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำก็ได้ เมื่อได้รับเรื่องราวนั้นแล้ว ให้พัศดีหรือผู้บัญชาการเรือนจำออกใบรับให้แก่ผู้ยื่นเรื่องราว แล้วให้รีบส่งเรื่องราวนั้นไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๒๖๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมีหน้าที่ถวายเรื่องราวต่อพระมหากษัตริย์ พร้อมทั้งถวายความเห็นว่าควรพระราชทานอภัยโทษหรือไม่

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒

ฉบับพิเศษ หน้า ๑
เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๙ เมษายน ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
(ฉบับที่ ๑๐)
พ.ศ. ๒๕๒๒

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๒๒
เป็นปีที่ ๓๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทำหน้าที่รัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๒๒"

ฉบับพิเศษ หน้า ๒
เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๙ เมษายน ๒๕๒๒

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหกสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐๖ คำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ไม่ว่าผู้นั้นต้องควบคุมหรือขังตามหมายศาล ย่อมยื่นได้โดยผู้ต้องหา จำเลย หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องดังนี้

(๑) เมื่อผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังตามหมายศาลและยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล ให้ยื่นต่อศาลนั้น

(๓) เมื่อผู้ต้องหาถูกฟ้องแล้ว ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

(๔) เมื่อศาลอ่านคำพิพากษาชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์แล้ว แม้ยังไม่มีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกา หรือมีการยื่นอุทธรณ์หรือฎีกาแล้ว แต่ยังไม่ได้ส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา ให้ยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นเห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราว ให้ศาลชั้นต้นสั่งอนุญาตมิฉะนั้นให้ส่งคำร้องพร้อมสำนวนไปให้ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี

(๕) เมื่อศาลส่งสำนวนไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาแล้ว จะยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดีนั้น หรือจะยื่นต่อศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกา แล้วแต่กรณีก็ได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๓
เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๙ เมษายน ๒๕๒๒

ในกรณีที่ยื่นต่อศาลชั้นต้น ให้ศาลชั้นต้นรีบส่งคำร้องไปยังศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาเพื่อสั่ง แล้วแต่กรณี"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๐๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๔๙๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๐๙ ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้น ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ ถ้าไม่อาจถามได้โดยมีเหตุอันควรศาลจะงดการถามเสียก็ได้แต่ต้องบันทึกเหตุนั้นไว้"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๙๒ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๔๙๙ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๙๒ ห้ามมิให้พิพากษา หรือสั่ง เกินคำขอ หรือที่มิได้กล่าวในฟ้อง

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในการพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดั่งที่กล่าวในฟ้อง ให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น เว้นแต่ข้อแตกต่างนั้นมิใช่ในข้อสาระสำคัญและทั้งจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลจะลงโทษจำเลยตามข้อเท็จจริงที่ได้ความนั้นก็ได้

ฉบับพิเศษ หน้า ๔
เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๙ เมษายน ๒๕๒๒

ในกรณีที่ข้อแตกต่างนั้นเป็นเพียงรายละเอียด เช่น เกี่ยวกับเวลา หรือสถานที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก และรับของโจร หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดโดยเจตนากับประมาท มิให้ถือว่าต่างกันในข้อสาระสำคัญ เว้นแต่จะปรากฏแก่ศาลว่าการที่พ้องผิดไปเป็นเหตุให้จำเลยหลงต่อสู้

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงบางข้อดั่งกล่าวในพ้อง และตามที่ปรากฏในทางพิจารณาไม่ใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ประสงค์ให้ลงโทษ ห้ามมิให้ศาลลงโทษจำเลยในข้อเท็จจริงนั้น ๆ

ถ้าศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงตามพ้องนั้นโจทก์สืบสม แต่โจทก์อ้างฐานความผิดหรือบทมาตราผิด ศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยตามฐานความผิดที่ถูกต้องได้

ถ้าความผิดตามที่พ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้"

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๓๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๓๗ คำพยานชั้นไต่สวนมูลพ้องหรือพิจารณานั้น ให้ศาลอ่านให้พยานฟังต่อหน้าจำเลย เว้นแต่ในกรณีดั่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๕ วรรค ๓"

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
ส. โหตระกิตย์
รองนายกรัฐมนตรี

ฉบับพิเศษ หน้า ๕
เล่ม ๙๖ ตอนที่ ๖๔ ราชกิจจานุเบกษา ๒๙ เมษายน ๒๕๒๒

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมิได้ให้อำนาจศาลชั้นต้นอย่างชัดแจ้งในการที่จะสั่งคำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราว ในกรณีที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาแล้ว ทั้งในการที่ศาลจะสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในกรณีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปี ศาลจะต้องถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ทุกกรณีไป ทำให้ศาลไม่สามารถมีคำสั่งได้โดยรวดเร็ว สมควรให้อำนาจศาลชั้นต้นสั่งคำร้องขอให้ปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยชั่วคราวในกรณีที่ศาลชั้นต้นได้อ่านคำพิพากษาแล้ว และให้อำนาจศาลที่จะงดการถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ในกรณีที่ไม่อาจถามได้โดยมีเหตุอันควร เพื่อให้ศาลสามารถมีคำสั่งคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวได้โดยรวดเร็วและเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ถูกขังได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนการที่ศาลจะมีคำพิพากษานั้น สมควรกำหนดไว้ว่าถ้าข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในทางพิจารณาแตกต่างกับข้อเท็จจริงดังที่กล่าวในฟ้องเพียงรายละเอียดที่เกี่ยวกับเวลา หรือสถานที่กระทำความผิด หรือต่างกันระหว่างการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ กรรโชก ฉ้อโกง ยักยอก รับของโจร หรือต่างกันระหว่างการกระทำผิดฐานโดยเจตนาและประมาทมิให้ถือว่าต่างกันในข้อสาระสำคัญอันจะเป็นเหตุให้ศาลยกฟ้องคดีนั้น ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ขึ้น

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙)

พ.ศ. ๒๕๓๙

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๙

เป็นปีที่ ๕๑ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๙) พ.ศ. ๒๕๓๙"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสี่และวรรคห้าของมาตรา ๑๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยได้และไม่มีล่าม ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้โดยมิชักช้า

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย สำนักงานอัยการสูงสุด หรือกระทรวงยุติธรรม แล้วแต่กรณีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง"

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๓ ทวิ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"มาตรา ๑๓ ทวิ ในกรณีที่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานไม่สามารถพูดหรือได้ยินหรือสื่อความหมายได้และไม่มีล่ามภาษามือ ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามภาษามือให้ หรือจัดให้ถาม ตอบ หรือสื่อความหมายโดยวิธีอื่นที่เห็นสมควร

ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลสั่งจ่ายค่าป่วยการแก่ล่ามภาษามือที่จัดหาให้ตามมาตรานี้ ตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทย สำนักงานอัยการสูงสุด หรือกระทรวงยุติธรรมแล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง"

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในวรรคสามของมาตรา ๘๗ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๒๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อทำการสอบสวน หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น จะขยายเวลาเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงก็ได้เท่าเหตุจำเป็น ทั้งนี้รวมกันแล้วมิให้เกินสามวัน"

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสองของมาตรา ๘๙ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

"ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อพนักงานสอบสวนร้องขอและศาลได้ไต่สวนแล้ว ศาลอาจสั่งขังผู้ต้องหาไว้ ณ สถานที่ที่พนักงานสอบสวนร้องขอ โดยให้อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนตามกำหนดเวลาที่ศาลเห็นสมควร"

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๑๗๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๓๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๑๗๓ ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุก หรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายความ ก็ให้ศาลตั้งทนายความให้

ศูนย์สารสนเทศสิทธิมนุษยชน สำนักงาน กสม.

ให้ศาลจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลตั้งตามมาตรานี้ตามระเบียบที่กระทรวงยุติธรรมกำหนด"

มาตรา ๘ บรรดาบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ไม่ใช้บังคับแก่การดำเนินการของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลในคดีที่พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี ได้ดำเนินการไปก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๙ ให้นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ
บรรหาร ศิลปอาชา
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันยังมีบทบัญญัติบางประการที่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนดำเนินคดี อันเป็นผลให้การสอบสวนดำเนินคดีเป็นไปโดยล่าช้า และทำให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลยได้รับการปฏิบัติไม่เท่าเทียมกันและไม่สามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ สมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาโดยกำหนดให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลจัดหาล่ามให้แก่ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย หรือพยานที่ไม่สามารถพูดหรือเข้าใจภาษาไทยและไม่มีล่าม ลดระยะเวลาที่ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจควบคุมตัวผู้ถูกจับในกรณีที่มีเหตุจำเป็นลงเหลือไม่เกินสามวัน และกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจร้องขอต่อศาลให้สั่งขังผู้ต้องหาไว้ ณ สถานที่ที่พนักงานสอบสวนกำหนดตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร รวมทั้งกำหนดให้ศาลต้องถามจำเลยก่อนเริ่มการพิจารณาว่ามีทนายความหรือไม่ หากไม่มีและจำเลยต้องการก็ให้ศาลตั้งทนายความให้สำหรับคดีที่มีอัตราโทษจำคุกหรือคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกินสิบแปดปีในวันที่ถูกฟ้อง ทั้งนี้ เพื่อให้การสอบสวนดำเนินคดีรุดล่วงไปโดยรวดเร็ว และเพื่อให้ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา และจำเลยได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายโดยเท่าเทียมกัน และจำเลยได้มีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้